

รายงานการวิจัย

ชื่อโครงการ
การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา

โดย

รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ สุวรรณศร

รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติ บุญเลิศนิรันดร์

รองศาสตราจารย์ ดร. รวีวรรณ เดื่อมขันมณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนตรี สังข์ทอง

อาจารย์ ดร. ธารนี นวัสนธี

อาจารย์สาโรจน์ ยิ้มถิน

เดือนตุลาคมพ.ศ. 2558

สัญญาเลขที่ :RDG58A0002

ชื่อโครงการ : การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา

หัวหน้าโครงการ : รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ สุวรรณศร

หน่วยงานต้นสังกัด : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ระยะเวลาดำเนินการ :1 ปี (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2558)

บทสรุปผู้บริหาร

การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรีสุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา ในปีงบประมาณ 2557 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาของการวิจัย พบว่า งานวิจัยของมหาวิทยาลัยไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชนในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย สาเหตุหนึ่งเกิดจากนักวิจัยไม่ได้นำปัญหาของชุมชน สังคมในพื้นที่ มากำหนดเป็นโจทย์วิจัยและขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม ดังนั้นการวิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการทำงาน คือ 1) เพื่อพัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย 2) เพื่อพัฒนางานวิจัยและและนักวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ 3) เพื่อสร้างภาคี เครือข่ายเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยได้จัดตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ในสังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนา เพื่อเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการทำงานวิจัย โดยนำแนวคิดของการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ได้กำหนดขั้นตอนการทำงานและถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อให้ได้ความรู้ในการจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปปรับปรุงระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการศึกษาบริบทของชุมชนและวิเคราะห์วิถีชีวิตชุมชน ทำให้นักวิจัยมองปัญหาชุมชนได้หลายมิติ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาของชุมชนโดยนักวิจัยมีส่วนร่วมในพื้นที่เป้าหมาย ทำให้นักวิจัยได้โจทย์และประเด็นวิจัยสำหรับจัดทำข้อเสนอการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยให้มีคุณภาพ ภายใต้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้นักวิจัยมีความชัดเจนในการวางเป้าหมายและกำหนดวัตถุประสงค์โครงการได้ชัดเจนและเห็นความสำคัญของผู้ใช้ประโยชน์การวิจัย การพัฒนานักวิจัยระหว่างดำเนินงาน และการรายงานความก้าวหน้าการวิจัยโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาโครงการให้ข้อเสนอแนะ ทำให้การดำเนินงานโครงการมีความชัดเจนและนักวิจัยมองเห็นการเชื่อมโยงกันของงานตนเองกับงานของผู้อื่น ทำให้สามารถกำหนดกรอบและทิศทางการทำงานต่อเนื่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบการทำงานให้เกิดการวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลภายในชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานทรัพยากรภายในชุมชน ด้วยเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของชุมชน และสามารถเชื่อมโยงสู่ตลาดอย่างเหมาะสม โดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการเชื่อมโยงการตลาดรูปแบบหนึ่งที่ดึงคนภายนอกเข้าศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่า

ของชุมชน และร่วมกันวางแผนพัฒนาเพื่อความเข็มแข็งชุมชนต่อไป ซึ่งต้องมีการพัฒนางานต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับคนในชุมชนเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการจัดการตัวเองของคนในชุมชนให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยนี้ยังอยู่ในระยะแรกและอยู่ระหว่างการเรียนรู้การจัดการโครงการ ซึ่งจำเป็นต้องมีการดำเนินการต่อไปเพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ในการจัดการตัวเองของคนในชุมชนให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน และนำบทเรียนไปพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัย และเผยแพร่ผลงานเพื่อขยายผลต่อสู่ชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และนนทบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งของมหาวิทยาลัยต่อไป

สัญญาเลขที่ : RDG58A0002

ชื่อโครงการ : การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา

หัวหน้าโครงการ : รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ สุวรรณศร

หน่วยงานต้นสังกัด : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ระยะเวลาดำเนินการ : **1 ปี (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2558)**

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถสร้างงานวิชาการให้ตอบสนองความต้องการเพื่อแก้ปัญหาและความต้องการพัฒนาของชุมชน และสังคมในจังหวัดที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย 2) พัฒนางานวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ 3) สร้างภาคี เครือข่ายเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยได้จัดตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ในสังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนา ให้เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการทำงานวิจัย โดยนำแนวคิดของการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ได้กำหนดขั้นตอนการทำงานและถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อให้ได้ความรู้ในการจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปปรับปรุงระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย การดำเนินงาน พบว่า การจัดเวทีให้นักวิจัยได้ศึกษาบริบทของชุมชนและวิเคราะห์วิถีชีวิตชุมชน ทำให้มองเห็นปัญหาชุมชนได้หลายมิติ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาของชุมชนในพื้นที่เป้าหมายโดยนักวิจัยมีส่วนร่วม ทำให้นักวิจัยได้โจทย์และประเด็นวิจัย ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นงานวิจัยโดยบูรณาการงานระหว่างคณะให้มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อสร้างความมั่นคงอาชีพในชุมชน ในระหว่างดำเนินงานได้พัฒนาให้นักวิจัยตระหนักถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ทำให้มองเห็นการเชื่อมโยงกันของโครงการย่อยในพื้นที่และกำหนดกรอบและทิศทางการทำงานต่อเนื่องเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ผลการดำเนินงานดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยมีนโยบายเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริการวิชาการให้มีการบูรณาการข้ามคณะ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการจัดสรรทุนวิจัยจากกองทุนส่งเสริมการวิจัยของมหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนแผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ และเกิดเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่น เครือข่ายภาคประชาสังคม และหน่วยงานราชการต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ผลจากการจัดการวิจัยในระยะต้นทางได้พัฒนาโจทย์วิจัย ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพจากฐานทรัพยากรในชุมชน และได้สังเคราะห์ประเด็นการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการน้ำในชุมชน 2) การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 3) รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่า ตลอดสายโซ่อุปทาน โดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ นำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยจำนวน 14 โครงการ มีนักวิจัยเข้า

ร่วมโครงการจำนวน 55 คน จาก 5 คณะ ในจำนวนนี้เป็นนักวิจัยใหม่ 40 คน การวิจัยดำเนินงานในพื้นที่ 3 ตำบล คือ

ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 โครงการ ได้แก่

1. ฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตร
2. การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดการอาชีพและรายได้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลทับน้ำ
3. การพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศที่ปลูกในชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. สร้างเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้ง
6. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเกษตรแปรรูปจากมันเทศ
7. การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก
8. การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 โครงการ ได้แก่

9. แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จ. พระนครศรีอยุธยา
10. ฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์
11. การศึกษาความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามเรือน
12. การสร้างมูลค่าเพิ่มของเห็ดตับเต่าโดยการยืดอายุการเก็บรักษาและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 โครงการ และดำเนินการในมหาวิทยาลัย 1 โครงการ ได้แก่

13. การบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวมาตรฐานเกษตรปลอดภัยของวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย
14. การประเมินผลโครงการวิจัยของหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

ในระยะปีที่ 1 ผลการวิจัยคาดว่าจะได้ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) ดังนี้ 1) ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาชุมชน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตร ข้อมูลเพื่อการจัดการอาชีพและรายได้ ข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลา ข้อมูลทรัพยากรที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน ข้อมูลความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะได้มีการพัฒนาเป็นฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ต่อไป 2) ได้เทคโนโลยีการผลิตและเครื่องทุ่นแรงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิตผลิตมันเทศที่ปลอดภัย วิธีการเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิค และเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำ ซึ่งจะได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อขยายผลในระยะต่อไป 3) ได้

ผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศและเห็ดตับเต่าจำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถสร้างมูลค่าและสร้างรายได้เพิ่มแก่ชุมชน 4) ได้รูปแบบการบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าว เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและสร้างความมั่นคงด้านรายได้แก่กลุ่มเกษตรกร

อย่างไรก็ตามในระบบการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาซึ่งจากการสรุปบทเรียนการทำงานในระยะปีที่ 1 พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญ คือ 1) ในระยะต้นทาง โจทย์ปัญหาวิจัยต้องชัดเจน รู้ว่าเป็นปัญหาของใคร สาเหตุเกิดจากอะไร เพื่อให้การเสนอแนวทางแก้ปัญหามีความชัดเจน 2) ในระยะกลางทาง การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาให้เกิดผู้ร่วมวิจัยในชุมชนเพื่อให้ผลงานวิจัยเกิดผลและพัฒนาต่อยอดได้ 3) การเชื่อมโยงกับงานของภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อการขยายผล และ 4) นักวิจัยนอกจากจะทำวิจัยเชิงวิชาการ ยังต้องศึกษาข้อมูลบริบทของงาน เพื่อเติมความรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ในลักษณะการหนุนเสริมการทำงานของชุมชน

Abstract

Area-based collaborative research is one of the studies that helps university to produce academic work which serves the needs for solving problems and developing a community and a society in which the university is located. This research was aimed to 1) develop mechanism of the university's research management 2) develop research projects and researchers for area-based development 3) establish area-based development network by setting up an innovative research center for society and community under the supervision of Institute of Research and Development to drive research activities. Area-based collaborative approach was employed to carry out the projects by specifying work process and lesson learned visualizing (retrospect) for the knowledge of research management to improve the university's research. The results indicated that providing areas for researchers to study different contexts of a community and analyze the lifestyle reflects community's real problems in various dimensions. An analysis of the problems and needs for the development in the target areas by participatory research method made the researchers to raise research questions which could be integrated among different university's faculties with common goals to secure careers in the community. During the work, the researchers were developed to realize stakeholders and public users of the research, making them see the combination of sub-projects in the target area and set continuous framework as well as work direction to develop and strengthen the community. Consequently, the university has changed the policy of its academic services in the form of cross-

faculty collaboration as wee as setting clear goals and work participation. In addition, research scholarship was offered by the university's research support fund to contribute area-based collaborative research and to build network with different organizations such as Phranakhon Si Ayutthaya's research coordinating center, local researcher network, civil society network, and government offices in the province. The beginning-phase trail resulted in developing research questions under the conceptual framework of career stability by utilizing various resources in the community. Hence, four significant research issues synthesized for the development of Phranakhon Si Ayutthaya Province were 1) water resource management in the community, 2) adaptation of local people and their leaders to future changes, 3) agricultural system suitable for the particular areas to reduce the dependence on external factors, but still yielding safe products, and 4) development of value-added products by retrieving local wisdom and utilizing community's resources throughout supply chain by using market demand as predisposing factors. These issues led to 14 research proposals. There were 40 new staff members of the total 55 researchers from the 5 faculties participating in the projects which were carried out in 3 sub-districts of Phranakhon Si Ayutthaya province.

There were 8 research projects in Thap Nam sub-district of Ban Pahan district as follows:

1. Database System for Water Management Decision in Agriculture at Thap Nam, Bang Pahan district, Phra Nakhon Si Ayutthaya
2. The Study of the empirical data of career management and income for development plan Approach of TumbonTubnum, Bangpahun district in Ayutthaya Province
3. Production advancement of sweet potato for increasing production efficiency and reducing cost
4. Food Product Development from Sweet Potato in Tub-Nam, Bang Pahan, *Phra* Nakhon Si Ayutthaya
5. The production of sweet potato washing machine by water jet and dryer set
6. Packaging Development of Sweet Potato Products
7. Fish culture in Aquaponic system as an alternative job
8. A Study of Cultural Knowledge and Local Wisdom in Tubnam Sub-district, Bangpahan District, Ayutthaya Province

Other 4 research projects were carried in Samruan sub-district of Banpa-In district including:

1. The Development Planning of Community Involvement Ecotourism of Samruan Community, Ayutthaya Province
2. Database of Water Quality and Diversity of Fishes in Pho Canal, Tambon Samruan, Bang Pa-In District, Phra Nakhon Si Ayutthaya
3. The Study of Social Network, Quality of Life, and Environment for Development Plan Approach of SamreunSubdistrict, Bang Pa-in District, Phranakhonsi Ayutthaya Province.
4. Value Adding of Boletus by Extending Shelf-Life and Packaging Development

Anather research project in Chang Yai sub-district of Bangsai district included:

1. GAP Rice Distribution Channel Management of Chang Yai Thai Rice Community Enterprise, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

And the last research project which carried out in the university was:

1. Evaluation of Research Projects in Innovation Unit for Social and Community

The results of the first-year study was expected to gain the output and outcome as follows: 1) five topics of community-based data for the development plan including system for water management decision in agriculture, career management and income, water quality and diversity of fishes, community tourism, as well as cultural knowledge and local wisdom. These obtained data will be developed for decision making in area-based development plan; 2) three topics for production technology with labor-saving device to increase the efficacy of the area-appropriate production including safety production of sweet potato, fish culture in Aquaponic system, sweet potato washing system by water jet and dryer set. This technology knowledge will be transferred to wider public; 3) four food products from sweet potato and boletus as value-added products to increase the community's income; 4) the system of GAP rice distribution channel management to improve the production standard and sustain agriculturalists' income.

However, research management of the university still need further development. The results of lesson-leaned visualizing during the first-year study revealed 4 significant predisposing factors to success. As for the first phase, the research questions must be clear, knowing whose problems and what causes the

problems so that the clear solutions will be possible. During the mid-phase of the study, community participation is important, especially establishment of co-researchers so that the results of research can be further developed. In addition, the connection of community network must be established to expand the results of community-based studies. Lastly, the researchers do not only carry out research, but they also learn the contexts of work data to gain more knowledge and to reinforce learning atmosphere in the aspect of community-work facilitation.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.3 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน	4
1.4 วิธีดำเนินการ	9
บทที่ 2 การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย	11
2.1 การวิเคราะห์ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย	11
2.2 หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่	14
2.3 ผลการทำงานในระยะ 12 เดือน	24
บทที่ 3 การดำเนินงานด้านการพัฒนางานวิจัยเชิงประเด็น	29
3.1 การพัฒนางานวิจัยเพื่อสร้างความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่	29
3.2 ความก้าวหน้าการวิจัยโครงการย่อย	33
3.3 ความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จากรายงานความก้าวหน้าโครงการย่อย	40
บทที่ 4ข้อวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย	42
4.1 ข้อวิเคราะห์ด้านการจัดการโครงการ	42
4.2 ข้อวิเคราะห์ด้านการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย	43
4.3 ข้อวิเคราะห์ด้านการพัฒนางานวิจัย	44
4.4 สรุปผลการวิจัย	44
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	48

บทที่ 1 บทนำ

สัญญาเลขที่ :RDG58A0002

ชื่อโครงการ : การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา

หัวหน้าโครงการ : รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ สุวรรณศร

หน่วยงานต้นสังกัด : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

หน่วยงานร่วมโครงการ: .....

ระยะเวลาดำเนินการ : **1 ปี (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2558)**

1.1 ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

จังหวัดในเขตภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัดที่ตั้งอยู่รอบกรุงเทพมหานคร ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม มีการซ้อนทับของสังคมเมืองกับสังคมชนบท การผลิตในภาคการเกษตรซึ่งเป็นฐานการผลิตหลักของสังคมชนบท เปลี่ยนวิถีการผลิตจากการพึ่งพาตนเองเป็นการแข่งขันเพื่อสร้างรายได้ จึงต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ขณะที่ยังคงความเสี่ยงต่อปัจจัยสภาพแวดล้อม และความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตจึงเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรสู่ภาคการผลิตในอุตสาหกรรมซึ่งมีรายได้ที่แน่นอนกว่าทำให้ฐานการผลิตเดิมในชุมชนอ่อนแอลง เกษตรกรที่ยังทำงานในชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นผู้สูงวัย พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรลดลงและเปลี่ยนผู้ครอบครอง วัฒนธรรมและภูมิปัญญาซึ่งเป็นฐานทรัพยากรสำคัญของท้องถิ่นถูกทอดทิ้ง ขณะที่ค่าครองชีพกลับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่รายได้ของคนในชนบทยังต่ำและไม่แน่นอน ทำให้ตกอยู่ในสภาวะหนี้สิน ตัวอย่าง เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งบรรยายสรุปโดยกลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (2557) รายงานว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร การเดินทางสะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางเรือ จึงเป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่เชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับภาคอีสานและภาคเหนือ ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีนิคมอุตสาหกรรมและเขตประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ถึง 5แห่ง ในปี 2557 มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 2,400โรง เงินลงทุนรวม 552,365.04 ล้านบาท มีอัตราจ้างงาน 270,722 คนส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (Gross Provincial Product หรือ GPP) สูงเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ ในปี 2555 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีมูลค่า 328,258 ล้านบาทส่วนใหญ่มาจากการผลิตอุตสาหกรรมซึ่งมีมูลค่า 220,723 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ67.24 ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีมูลค่าเพียง 13,699 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ4.17 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดในจังหวัด **เมื่อเฉลี่ยมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อจำนวนประชากร มีมูลค่า**

ผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน377,242บาท/คน/ปี สูงเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ แต่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 317,784 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย26,482 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แสดงให้เห็นว่ารายได้จากภาคอุตสาหกรรมมิได้กระจายสู่ประชาชนในพื้นที่ของจังหวัดอย่างแท้จริงอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนยังอยู่ในภาคการเกษตรการค้าการบริการและการท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 298,727 ครัวเรือน มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จำนวน 50,338 ครัวเรือน (จำนวนประชากรโดยเฉลี่ย 3-5 คน/ครัวเรือน) ที่ประสบปัญหารายได้ไม่แน่นอน และส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เนื่องจากพื้นที่ที่ถือครองโดยเกษตรกรในจังหวัดมีเพียง 2.73 แสนไร่ ขณะที่เป็นพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรสูงถึง8.27แสนไร่ แม้ว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีเนื้อที่ประมาณ 1.598 ล้านไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรประมาณ 1.056 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 66.08 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดและพื้นที่เพื่อการเกษตรเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557)**รายได้ในภาคการเกษตรจึงเป็นรายได้ที่มีต้นทุนสูงจากค่าเช่าพื้นที่ และปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูงขึ้นต่อเนื่องขณะที่ราคาผลผลิตไม่แน่นอน**

ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประชากร 803,599 คน ประชากรเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 501,527 คน ขณะที่ข้อมูลประชากรและกำลังแรงงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของสำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ณ วันที่ 30 มกราคม 2558 พบว่า ภาวะการมีงานทำของประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีกำลังแรงงานในระบบจำนวน 497,728 คนประกอบอาชีพในภาคการผลิตอุตสาหกรรมมากที่สุดจำนวน 114,923 คนคิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาคือพนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด จำนวน 84,609 คนคิดเป็นร้อยละ 17.0และยังมีแรงงานที่อยู่นอกระบบจำนวน 487,588 คนทำงานอยู่ในภาคการเกษตรจำนวน 49,924 คนคิดเป็นร้อยละ 10.2 อยู่นอกภาคการเกษตรจำนวน 437,664 คนคิดเป็นร้อยละ 89.8 รวมจำนวนแรงงานที่ทำงานอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบ มีมากถึง 985,316 คน (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557)**แสดงให้เห็นว่ามีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากจังหวัดอื่นเข้ามาทำงานและอาศัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากกว่า 4 แสนคน ทำให้เกิดประชากรแฝงที่เข้ามาใช้ทรัพยากรร่วมกับคนในพื้นที่ซึ่งจังหวัดจำเป็นจะต้องเข้าไปให้การดูแลทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยเช่นกัน**

ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดได้ส่งผลกระทบและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของชาวพระนครศรีอยุธยา จากเดิมที่เคยเป็นสังคมชนบทเปลี่ยนไปเป็นการใช้ชีวิตแบบสังคมเมืองหรือกึ่งเมือง ค่านิยมในสังคมเปลี่ยนไปจากเดิม ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งของประชาชนและนักท่องเที่ยวปัญหาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาความยากจน เกิดสภาวะซ้อนทับของสังคมเมืองและสังคมชนบทในหลายชุมชน ครอบครัวและชุมชนมีลักษณะผสมผสานกัน เช่น สมาชิกใน

ครัวเรือนมีทั้งที่อยู่ในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรสู่อุตสาหกรรม และย้อนกลับมาทำการเกษตรเมื่อถึงวัยเกษียณ หรือเกิดสภาวะการเลิกจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

แผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560) ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “อยุธยานครประวัติศาสตร์ น่าเที่ยว น่าอยู่ ก้าวสู่สากล” จึงสะท้อนถึงความสำคัญของนโยบายจังหวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเน้นภาคการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยในภาคการเกษตร มีนโยบายส่งเสริมการผลิตที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิตด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี และการใช้สารชีวภาพควบคุมศัตรูพืชทดแทนสารเคมีทางการเกษตร มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นอาชีพเสริม ส่วนการท่องเที่ยวในชนบท มีการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยอาศัยศักยภาพและทรัพยากรในพื้นที่(จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2557) ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดมาจาก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีดุลยภาพทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมซึ่งจะต้องเกื้อกูลและไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี และสุพรรณบุรี ได้มีความตระหนักถึงการเป็นมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีพันธกิจสำคัญทางด้านการจัดการศึกษา การวิจัยและการบริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อการพัฒนาชุมชน สังคม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ตั้งของมหาวิทยาลัย การวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่จึงเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญซึ่งมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาทักษะนักวิจัยเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้สร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้ตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ**โดยในปีงบประมาณ 2557 ได้กำหนดพื้นที่ดำเนินการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทดลองระบบและกลไกการจัดการตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการเพื่อพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การพัฒนานักวิจัย การติดตามประเมินผลโครงการ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ โดยกำหนดเป้าหมายของโครงการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในด้านความมั่นคงอาชีพจากฐานทรัพยากรของชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม** โดยดำเนินงานในพื้นที่ตำบลทับน้ำ อำเภอปางปะหัน และตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นกรณีศึกษาสำหรับการขยายผลสู่การพัฒนาพื้นที่ระดับจังหวัด

1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อพัฒนากลไกการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้ตอบสนองความต้องการพัฒนาพื้นที่ และเชื่อมโยงกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1.2.2 ผลงานวิจัยของโครงการสามารถสร้างความมั่นคงด้านอาชีพในชุมชน

1.2.3 เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานเป็นภาคี เครือข่าย

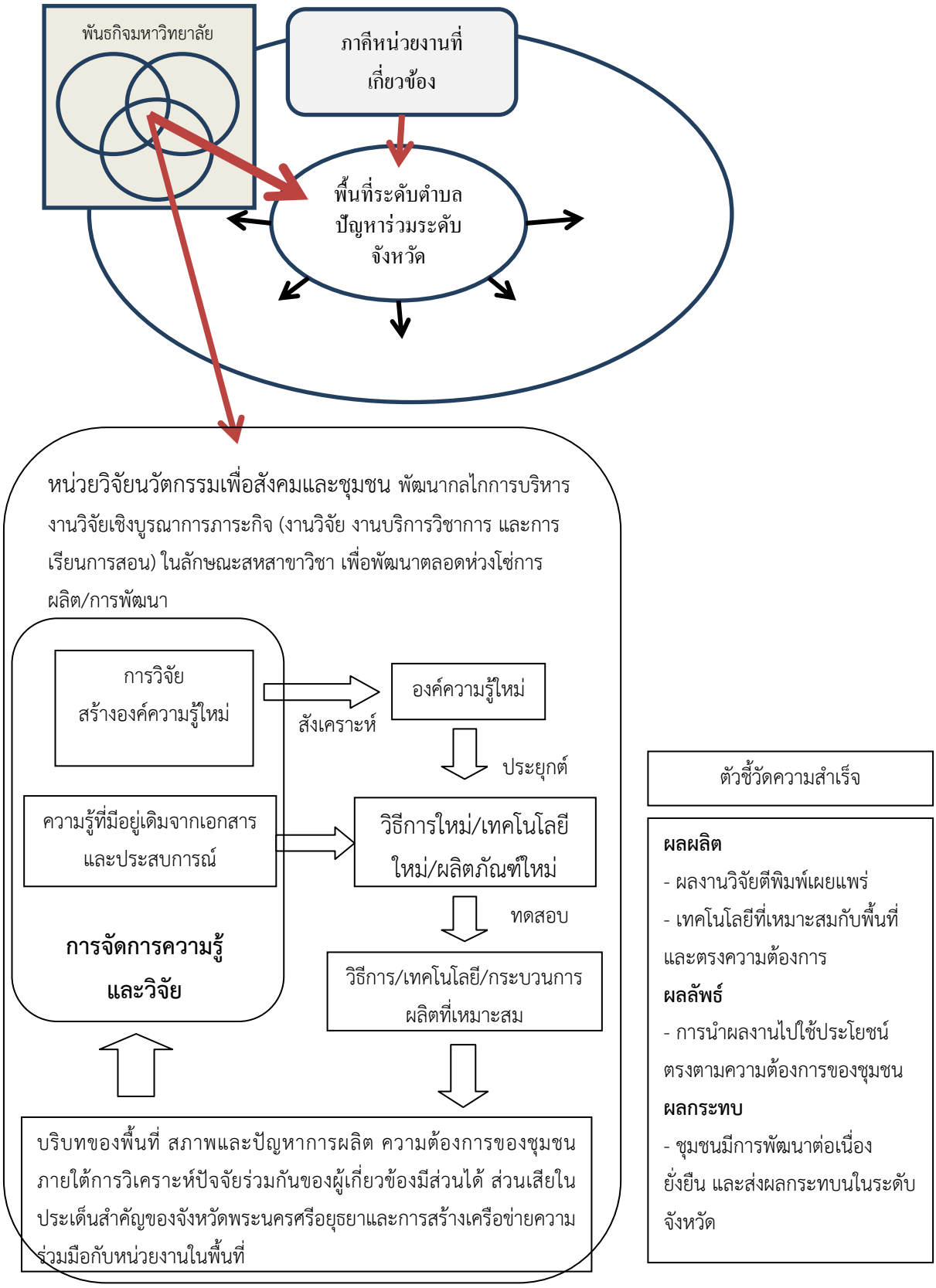
1.3. กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

จัดตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดยให้เป็นหน่วยงานหนึ่งในสถาบันวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ตั้งแต่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การจัดสรรทุนวิจัย การติดตามและประเมินผลคุณภาพการวิจัย ตลอดจนการจัดการเพื่อให้ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล และสร้างผลกระทบในระดับจังหวัด โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยกับชุมชนและภาคีหน่วยงานในพื้นที่ และพัฒนากลไกการจัดการภายในเพื่อพัฒนานักวิจัยให้มีทัศนคติในการทำงานวิชาการเพื่อสังคมโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบูรณาการงานวิจัยร่วมกับการเรียนการสอนและ/หรือการบริการวิชาการ (ภาพที่ 1)

การพัฒนาระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัย

ระบบและกลไก ตามคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระบบหมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วกันไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสารหรือสื่ออิเลคทรอนิกส์หรือโดยวิธีการอื่นๆ องค์ประกอบของระบบประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิตและข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การขับเคลื่อนหรือทำให้ระบบดำเนินการอยู่ได้ต้องอาศัยกลไก ซึ่งต้องมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงาน (สกอ. 2553)

ระบบการบริหารงานวิจัยที่เข้มแข็ง มีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน การพัฒนาระบบและกลไกให้เข้มแข็งต้องดำเนินการทั้งในระดับต้นทาง กลางทาง และปลายทางของการวิจัย โดยปัจจัยที่สำคัญในระดับต้นทาง ได้แก่ การพัฒนาโจทย์ให้ตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย ในระดับกลางทางได้แก่การให้บริการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกด้านการวิจัย การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการรับฟังข้อมูลปัญหาด้านการวิจัย ในระดับปลายทาง ได้แก่ การประเมินคุณภาพ การเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไมใช้ประโยชน์ การจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และการสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัย (อาทิตยาและคณะ ,2556)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินงานของหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

สุภาพรและคณะ (2556) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิจัยมีกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาในเรื่องสนับสนุนส่งเสริมการเผยแพร่และการใช้ประโยชน์ของการวิจัยที่ชัดเจน นวัตกรรมสำหรับการบริหารงานวิจัยแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ซึ่งได้นำแนวคิดด้านการประกันคุณภาพและแนวคิดผังดุลดัชนีมาเป็นเครื่องมือวิเคราะห์และกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม ร่วมกับการมีระบบการติดตามหนุนเสริมและประเมินผลการทำวิจัยของบุคลากรอย่างครบวงจรตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัยจนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพและเสร็จในเวลาที่กำหนด โดยพัฒนาทักษะการวิจัยและระบบการหนุนเสริมนักวิจัยไปพร้อมกับการติดตามและประเมินผลการทำวิจัย มีการรายงานความก้าวหน้าและติดตามในคณะและสถานที่ปฏิบัติงานจริงอย่างไรก็ตามระบบงานวิจัยเป็นระบบเปิดที่ต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างนักวิจัยที่อยู่ต่างคณะ ต่างสาขาวิชาการ และสัมพันธ์กับบุคคลและองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัย ดังนั้นการจัดการระบบวิจัยที่ดีจึงควรเรียบง่าย คล่องตัว แต่มีประสิทธิภาพ และมีเครือข่ายวิจัยในระดับคณะที่เชื่อมโยงกับสถาบันและองค์กรภายนอก (อาทิตยาและคณะ,2556)

การพัฒนานักวิจัย

การวิจัยเป็นพันธกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัย และถูกกำหนดให้เป็นภาระงานหนึ่งของอาจารย์มหาวิทยาลัย การพัฒนาคณาจารย์ด้านการวิจัยต้องทำให้เกิดเจตคติด้านการวิจัยและค่านิยมว่าการวิจัยคือกระบวนการสร้างความรู้และวิจารณญาณเพื่อนำไปสู่กระบวนการการถ่ายทอดความรู้ และวิธีการแสวงหาให้แก่นักศึกษา (จรัส, 2534) การพัฒนาคณาจารย์ด้านการวิจัย จึงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งทำให้เกิดบรรยากาศวิจัย เพื่อสร้างความสามารถและเจตคติในการวิจัยการจัดการเพื่อพัฒนานักวิจัยมีแนวปฏิบัติที่ดีต่อนักวิจัย ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยอย่างเป็นระบบ ผูกใจผู้วิจัยด้วยแรงจูงใจหรือสิ่งตอบแทนที่หลากหลายและเป็นระบบ ประเมินผลการวิจัยและใช้ผลการประเมินมาพัฒนางาน บริหารขีดความสามารถและอัตรากำลังด้านการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ รักษาบรรยากาศให้ปลอดภัย มั่นคง และเกื้อหนุนต่อการทำวิจัย (อาทิตยาและคณะ,2556)

พงษ์พัชรินทร์ (2545) ศึกษาปัญหาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่าวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ยังไม่เอื้อต่อการทำวิจัยของอาจารย์ อาจารย์ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับงานสอนมากกว่างานวิจัย และมีเป้าหมายในการทำวิจัยเพื่อตำแหน่งทางวิชาการมากกว่าเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่หรือเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ อาจารย์ให้เหตุผลในการไม่ทำวิจัยหรือไม่คิดจะทำวิจัยว่าเพราะไม่มีเวลา การทำวิจัยมีลักษณะเป็นงานวิจัยเดี่ยวมากกว่าวิจัยเป็นทีมผลงานวิจัยส่วนใหญ่มีลักษณะแยกส่วน งานวิจัยในลักษณะสหสาขาวิชายังมีน้อยและผลงานส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง นักวิจัยได้เสนอแนะเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ใน 2 ระดับ คือพัฒนาตัวอาจารย์เพื่อให้เกิดทัศนคติ และค่านิยมที่ดีต่อการทำวิจัยให้การวิจัยเป็นวิถีชีวิตของอาจารย์มหาวิทยาลัยและพัฒนาในระดับสถาบันเพื่อให้เกิดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำวิจัยของอาจารย์

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การพัฒนาระบบ กลไก การจัดการงานวิจัย มีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มคนที่ร่วมกันอธิบายปัญหา แก้ไขปัญหา และตรวจสอบความสำเร็จจากการแก้ไขปัญหา ที่มีการทดลองปรับปรุงแก้ไขปัญหาใหม่ในครั้งต่อๆ มา จนกว่าจะถึงจุดที่พอใจ (วรรณดี, 2556) ทั้งในระดับการจัดการงานวิจัยในด้านต่าง ๆ และการดำเนินงานวิจัยโครงการย่อย ซึ่งดำเนินการผ่านการประเมินโครงการ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ(Stufflebeam, 1971)ซึ่งการทำงานวิจัยของนักวิจัย ต้องตระหนักถึงผลทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่ง ในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบร่วมกัน (นิรันดร์, 2527) และเชื่อมั่นในศักยภาพหรือความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิติของชุมชน(กิตติ, 2549)

กระบวนการมีส่วนร่วม

ลักษณะการทำงานที่เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม นักวิจัยต้องไม่กำหนดปัญหาจากภายนอก แต่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา เลือกวิธีการและวางแผนในการแก้ปัญหา ร่วมในการดำเนินตามแผน ร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ (อคิน, 2527)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2558) ได้ให้นิยาม การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึงกิจกรรมที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 5 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) เป็นลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียว เกิดการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดแต่ถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานและมีความสำคัญมาก

ระดับที่ 2 การปรึกษาหารือ (To Consult) : เป็นการมีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการ/การปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างอิสระและเป็นระบบ

ระดับที่ 3 การเข้ามามีบทบาท (To Involve) : เป็นการมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลในการกำหนดนโยบายการวางแผนงานโครงการและวิธีการปฏิบัติงาน

ระดับที่ 4 ความร่วมมือ (To Collaborate) : การเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่การระบุปัญหาพัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไขรวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจ (To Empower) : การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด ประชาชนมีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจมีบทบาทในการบริหารจัดการ โดยภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น

Cohen และUphoff (1980) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับคือ1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit)4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ด้านคือ1) มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน 2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมายและ 3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายโดยเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการคือ1) ต้องมีอิสรภาพการเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ 2) ต้องมีความเสมอภาคมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ และ 3) ต้องมีความสามารถผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆหมายความว่าในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายการมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2558) ได้ให้นิยามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล องค์กร สถาบัน หรือ ชุมชนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากการตัดสินใจ/นโยบาย/โครงการของรัฐโดยแบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังนี้

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Key Stakeholders) คือ ผู้ที่มีความสำคัญ (Importance) หรือมีบทบาท มีอำนาจหน้าที่ (Influence) ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (Primary stakeholders) คือบุคคลหรือกลุ่มผู้ได้รับผลจากโครงการโดยตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง (Secondary stakeholders) คือบุคคลกลุ่มองค์กรสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโครงการซึ่งอาจเกี่ยวข้อง โดยเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนผู้ดำเนินโครงการ หรือมิใช่เจ้าโครงการโดยตรงแต่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องเช่น อยู่ในที่ตั้งของโครงการหรือเกี่ยวข้องโดยเป็นผู้ติดตามเรื่องนั้นมาโดยตลอดหรืออาจเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการเช่นนักการเมืองในท้องที่ผู้นำชาวบ้านผู้อาวุโสผู้นำทางศาสนา ฯลฯ อันเป็นบุคคลที่อาจมีบทบาทอำนาจในการเป็นผู้นำทางความคิดเป็นต้น

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำเพื่อให้ทราบผู้ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อโครงการ และสามารถจัดการความสัมพันธ์ในการนำแผนงานไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ หรือปรับปรุงแผนงานเพื่อลดความเสี่ยงและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการนำแผนงานไปปฏิบัติ

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีขั้นตอนหลัก คือ 1) การชี้บ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) วิเคราะห์ความสำคัญและการมีอิทธิพล และ 3) วิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจจะมีผลต่อกิจกรรมและวิธีการในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้น

1.4. วิธีดำเนินการ

1.4.1. ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาพื้นที่

มีขั้นตอนการทำงาน PDCA ดังต่อไปนี้

1.4.1.1 วิเคราะห์ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงพื้นที่ และการเชื่อมโยงการวิจัยกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1.4.1.2 กำหนดรูปแบบหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อจัดการให้เกิดผลงานวิจัยตอบโจทย์ปัญหา ความต้องการพัฒนาพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาการพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ของพื้นที่ โดยมีการเชื่อมโยงการวิจัยกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1.4.1.3 กำหนดแผนการทำงานและกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนได้ ส่วนเสีย

1.4.1.4 ปฏิบัติงานกิจกรรมต่างๆ ตามแผนการทำงาน

1.4.1.5 ถอดบทเรียนหลังการทำงาน (After Action Review) ในแต่ละกิจกรรม เพื่อเรียนรู้และปรับปรุงการทำงาน

1.4.1.6ปรับปรุงและออกแบบแผนการทำงาน โดยกระบวนการสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่อง

1.4.2. ด้านการพัฒนางานวิจัยเพื่อสร้างความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.4.2.1 การพัฒนาโจทย์วิจัย ประกอบด้วย

- การจัดเวทีศึกษาวิถีชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- การพัฒนาโจทย์วิจัยและประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย
- การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยและพิจารณาให้ทุน

1.4.2.2 การติดตามความก้าวหน้าการวิจัยและการพัฒนานักวิจัย

- การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าการวิจัยระยะ 6 เดือน ต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย
- การพัฒนาทักษะการวิจัย ในด้านตรรกะของแผนกิจกรรมวิจัยกับวัตถุประสงค์โครงการและเป้าหมายของโครงการ
- การทบทวนแผนการทำงาน

1.4.2.3 การรายงานผลการวิจัยและการเผยแพร่ผลงาน

- การนำเสนอรายงานการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย
- การส่งเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์และส่งมอบผลงานวิจัย
- การพัฒนาทักษะการวิจัย ในด้านการเขียนบทความทางวิชาการ

1.4.2.4 การเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ

บทที่ 2
การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย

การวิเคราะห์ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และการกำหนดรูปแบบหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อจัดการให้เกิดผลงานวิจัย ตอบโจทย์ปัญหา ความต้องการพัฒนาพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาการพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ของพื้นที่ โดยมีการเชื่อมโยงการวิจัยกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2.1 การวิเคราะห์ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มีระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเป็นไปตามนิยามศัพท์ที่ใช้ในตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (สกอ. 2553) มีสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่จัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยประสานงานกับคณะซึ่งมีรองคณบดีด้านวิชาการและวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบจัดการงานวิจัยระดับคณะ

ปัจจัยนำเข้าของระบบการวิจัยที่สำคัญ คือ งบประมาณการวิจัย มหาวิทยาลัยมีการจัดทำแผนของบประมาณแผ่นดินเพื่ออุดหนุนการวิจัย โดยได้กำหนดผลผลิตการวิจัยเป็น 2 ผลผลิต คือ 1) ผลผลิตการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และ 2) ผลผลิตการวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยี การเสนอของบประมาณวิจัยมีกลไกการจัดการที่สำคัญ คือ การประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัยและการพิจารณาความเหมาะสมของข้อเสนอโครงการวิจัยเบื้องต้นโดยคณะอนุกรรมการวิจัย ก่อนส่งข้อเสนอโครงการให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) พิจารณาความเหมาะสมและให้ความเห็นในการสนับสนุนงบประมาณหรือไม่สนับสนุนเมื่อทราบผลจึงจัดทำคำของบประมาณเฉพาะโครงการที่ผ่านการพิจารณาสนับสนุนจาก วช. เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน จากสำนักงบประมาณ นอกจากงบประมาณแผ่นดิน นักวิจัยยังสามารถขอสนับสนุนงบประมาณโดยตรงจากแหล่งทุนภายนอก แหล่งทุนที่สำคัญ คือ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย การวัดความสำเร็จปัจจัยนำเข้าของระบบการวิจัยวัดจากจำนวนโครงการและจำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งในปีงบประมาณ 2555-2557 มีจำนวนโครงการและงบประมาณจำแนกตามผลผลิตการวิจัยแสดงดังตารางที่ 1ซึ่งโครงการวิจัยส่วนใหญ่มุ่งวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยในปี 2557 มีงบประมาณสนับสนุนวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้27 โครงการ งบประมาณ 12.4851 ล้านบาท ขณะที่มีงบประมาณสนับสนุนงานวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยี12 โครงการ งบประมาณ 3.893 ล้านบาท (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนโครงการและงบประมาณการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินและแหล่งทุนภายนอก

ผลผลิต	จำนวนโครงการในปีงบประมาณ			งบประมาณ (ล้านบาท)		
	2555	2556	2557	2555	2556	2557
งบประมาณแผ่นดิน						
- วิจัยสร้างองค์ความรู้	23	17	27	9.0147	9.0147	12.4851
- วิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยี	11	15	12	3.2173	9.7485	3.8930
รวม	34	32	39	12.2320	18.7632	16.3781
งบประมาณแหล่งทุนอื่น						
(สกอ. สกว)	4	5	10	1.4400	1.5116	3.7510
รวม	38	37	49	13.6720	20.2748	20.1291

ที่มา: สถาบันวิจัยและพัฒนา

เมื่อได้รับการสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยมีระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายเงินอุดหนุนการวิจัย เป็นกลไกการจัดการเพื่อให้นักวิจัยดำเนินงานวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนด นักวิจัยมีอิสระในการดำเนินงานวิจัย โดยการกำกับและติดตามของคณบดีตลอดระยะการดำเนินงาน เมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จนักวิจัยจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งถึงสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อปิดโครงการและรับค่าตอบแทนการวิจัย

มหาวิทยาลัยฯ ยังมีกลไกส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่สำคัญ คือ ระเบียบว่าด้วยกองทุนส่งเสริมการวิจัย ซึ่งมหาวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณเงินรายได้สมทบในกองทุนทุกปี การบริหารงานกองทุนดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัย ที่มีคณบดีเป็นกรรมการ โดยอธิการบดีเป็นประธาน และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นกรรมการและเลขานุการ การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ทำโดยการสนับสนุนเงินวิจัยสำหรับนักวิจัยหน้าใหม่ การให้รางวัลการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูลระดับชาติและนานาชาติ และการสนับสนุนงบประมาณให้นักวิจัยไปเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ

ผลการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยฯ การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่ผ่านมา เป็นการส่งเสริมให้นักวิจัยนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการ และตีพิมพ์ผลงานในวารสารวิชาการ จึงมีการเผยแพร่ในลักษณะการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (ตารางที่ 2) เมื่อจัดให้มีการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การบริการวิชาการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ จึงพบว่ามีผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมจำนวนน้อยมาก

ตารางที่ 2จำนวนการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

จำนวนผลงานวิจัยที่เผยแพร่		ปีงบประมาณ		
		2555	2556	2557*
รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ	ระดับชาติ	31	59	108
	ระดับนานาชาติ	46	25	67
วารสารวิชาการ	ระดับชาติ	10	28	9
	ระดับนานาชาติ	11	16	4
รวม		98	128	188
คะแนนตามเกณฑ์ประเมิน สมศ.		34.8	45.8	52

ที่มา: สถาบันวิจัยและพัฒนา * ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์

ในระบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย จึงมีลักษณะเป็นระบบปิดที่เกี่ยวข้องเฉพาะบุคลากรของมหาวิทยาลัย และประชาคมวิจัยที่อยู่เฉพาะวงวิชาการ การวัดความสำเร็จของการวิจัยจึงเน้นจำนวนผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในรายงานการประชุมวิชาการและวารสารวิชาการเป็นหลัก และให้ความสำคัญน้อยกับงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาพื้นที่โดยตรง ทั้งนี้อาจเนื่องจากยังไม่มีกลไกการวัดความสำเร็จที่เห็นผลได้อย่างชัดเจน และการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อให้มีการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ต้องมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับองค์กร หรือบุคคลอื่นๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย ดังนั้นองค์ประกอบของระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย จึงต้องมีการพัฒนาให้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมภายนอกมีระบบการทำงานที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ในลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีความสมดุล ซึ่งสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ จะมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของคณะ สถาบัน ภายในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานวิจัย การตรวจสอบว่ากิจกรรมต่าง ๆ นั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงนั้นต้องอาศัยข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานต่างๆ สามารถปรับปรุงปัจจัยนำเข้ากระบวนการ เพื่อให้ได้ผลบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย จึงควรพัฒนากลไกการจัดการงานวิจัยเพื่อให้ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมจากภายนอกมหาวิทยาลัยมากขึ้น การพัฒนากลไกการจัดการและการปฏิบัติงานจึงมีรูปแบบและขั้นตอนที่ไม่ตายตัว อาจผันแปรตามสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่กำหนดให้ (นิรนาม, 2558) การทำความเข้าใจหรือวิเคราะห์คุณสมบัติของระบบได้อย่างถูกต้อง จึงต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทรอบ ๆ ตัวระบบนั้นด้วย ขณะเดียวกันต้องสามารถจำแนกระหว่างระบบและบริบทออกจากกันได้ด้วย (สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, 2546) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์สาเหตุของการที่ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมีการนำไปใช้เพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่จำนวนน้อยเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น

- การกำหนดผลผลิตของงานวิจัยในระบบการจัดสรรงบประมาณเพื่ออุดหนุนการวิจัยตามวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์เพื่อสร้างองค์ความรู้และเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการกำหนดไว้ในขั้นตอนของการจัดทำงบประมาณ การบริหารจัดการผลผลิตเป็นระบบเดียวกัน จึงไม่สามารถประเมินผลสำเร็จของผลผลิตทั้ง 2 ด้านได้อย่างชัดเจน

- งานวิจัยไม่ได้เริ่มจากปัญหาและความต้องการพัฒนาของชุมชนและสังคมในพื้นที่ การจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย นักวิจัยคิดโจทย์ตามความถนัดและความสามารถทางวิชาการของนักวิจัย โดยไม่คำนึงถึงผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย

- การจัดการระหว่างการดำเนินงานและการจัดการเมื่อสิ้นสุดการวิจัย มีการติดตามและกำกับโดยคณบดี ซึ่งเป็นการกำกับติดตามให้บรรลุเป้าหมายในมิติให้เกิดประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ ไม่มีการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการวิจัยระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นผลลัพธ์และผลกระทบของงานวิจัยที่สำคัญ

- การดำเนินงานวิจัยตามพันธกิจ จึงอยู่ในสภาพแยกส่วนกับพันธกิจอื่นๆ ผลงานวิจัยไม่สามารถเชื่อมโยงหรือบูรณาการกับการบริการวิชาการเพื่อสังคม

2.2 หน่วยจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

จากสภาพปัญหาการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เพื่อผลักดันให้มีการนำผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ ให้เกิดผลการพัฒนาชุมชนและสังคม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยฯ จึงได้จัดตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน สังกัดอยู่ภายใต้สถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ประกอบด้วยผู้ประสานงานกลางและผู้ประสานงานระดับคณะ มีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะคณะกรรมการดำเนินงาน ให้ทุกคณะเข้ามามีส่วนร่วมในการทดลองปรับกลไกการจัดการงานวิจัย ตั้งแต่การพัฒนาโจทย์วิจัย การพัฒนานักวิจัยระหว่างดำเนินงาน และการผลักดันให้มีการนำผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ที่ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานและมีผลการดำเนินงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การดำเนินงานพัฒนาระบบวิจัยและผลการดำเนินงาน

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
โครงสร้าง/กลไกการจัดการ			
การจัดตั้งหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน	มหาวิทยาลัยมีสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยประสานงานกับคณะซึ่งมีรองคณบดีด้านวิชาการและวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบผลผลิตจากการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน แยกเป็น 2 แผน คือ 1) วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และ 2) วิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยี	มหาวิทยาลัยแต่งตั้งผู้ประสานงานโครงการวิจัยฯ ประกอบด้วยผู้ประสานงานกลางและผู้ประสานงานระดับคณะ (คำสั่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่ ๑๐๘๔/๒๕๕๗)มีหน้าที่พัฒนาแผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ และต่อมาได้เปลี่ยนแปลงผู้ประสานงานหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชนใหม่ ให้ดำเนินงานในรูปคณะทำงาน ที่ประกอบด้วย ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการด้านวิจัยและด้านบริการวิชาการ ของ สถาบันวิจัยและพัฒนา และตัวแทนจากคณะระดับผู้ช่วยคณบดีที่ได้รับมอบหมายให้จัดการงานวิจัยของคณะโดยตรง โดยมีรองอธิการบดีเป็นประธาน (คำสั่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่ ๔๕๒/๒๕๕๘)มีหน้าที่พัฒนาแผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่	- คาดหวังว่า ผลงานวิจัยสามารถแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองความต้องการพัฒนาของพื้นที่ และผลงานมีวิจัยมีผู้นำไปใช้ประโยชน์ โดยผู้ประสานงานมีบทบาทในการบริหารจัดการตั้งแต่การพัฒนาโจทย์ จนถึงการผลักดันให้ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์ - ได้ผู้ประสานงานจากคณะ ซึ่งบางคณะผู้ประสานงานเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการของคณะอยู่เดิม บางคณะไม่เกี่ยวข้องทำให้เกิดลักษณะงานใหม่ในคณะซึ่งไม่อยู่ในโครงสร้างการจัดการของคณะ ทำให้เกิดปัญหาความสับสนในการสื่อสารและการประสานงานกับบางคณะ - ปัญหาของคณะที่อยู่ต่างศูนย์พื้นที่ เป็นอุปสรรคในการประสานงานและการทำงานร่วมระหว่างคณะ - มีความจำเป็นต้องเรียนรู้การจัดการ เพื่อหารูปแบบการทำงานที่เหมาะสมต่อไปและได้มีการปรับเปลี่ยนผู้ประสานงานระดับคณะใหม่
			สถานการณ์ที่คาดหวัง คือ การพัฒนาผู้ประสานงานระดับคณะที่สามารถบริหารจัดการงานวิจัยของคณะที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายของมหาวิทยาลัย และมีการบริหารจัดการงานวิจัยที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันจากการบริหารจัดการหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชนระบบการทำงานที่พัฒนาขึ้นถูกนำไปใช้ในระดับคณะ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่	ไม่มี	-บูรณาการกับงานบริการวิชาการ เพื่อศึกษาวิถีชีวิต วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับผู้นำชุมชน โดยความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนรวม -จัดประชุมทบทวนผลการศึกษา และสร้างความเข้าใจในประเด็นปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ระหว่างชุมชนกับนักวิจัยที่สนใจเสนอโครงการ - การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของจังหวัดกับทิศทางการปรับตัวของชุมชน	- การดำเนินงานเริ่มที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในพื้นที่ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่ในแผนพัฒนาการเกษตรแบบบูรณาการของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คาดหวังว่าการดำเนินงานวิจัยจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง - เครื่องมือการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยและชุมชน และเป็นกลไกให้นักวิจัยสามารถลงพื้นที่เพื่อเข้าหากลุ่มเป้าหมายได้ดี - การกำหนดพื้นที่เป็นตัวตั้งทำให้นำวิจัยต่างสาขา ต่างคณะได้ลงพื้นที่ร่วมกัน นักวิจัยสามารถนำศาสตร์ต่างสาขาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันเพื่อพัฒนางานวิจัย - หลังการดำเนินงานควรมีการประชุมเตรียมความพร้อมของพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
การประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย	-ประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย ตามยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ และตามจุดเน้นของมหาวิทยาลัย ด้านอาหาร พลังงานทดแทน และแม่พิมพ์ -นักวิจัยส่งข้อเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์ถึง สวพ.	-ประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย โดยกำหนดประเด็นตามปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ -นักวิจัยส่งข้อเสนอโครงการในลักษณะเอกสารเชิงหลักการถึง สวพ. ตามกำหนดเวลา	-นักวิจัยส่งข้อเสนอโครงการในลักษณะเอกสารเชิงหลักจำนวน 26 โครงการ งบประมาณ 9,912,100 บาท แสดงให้เห็นว่านักวิจัยให้ความสนใจต่องานเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ -การประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัยควรมีการแจ้งหลักเกณฑ์การพิจารณาสนับสนุนทุนวิจัย และข้อกำหนดเงื่อนไขการรับทุนให้ชัดเจน เช่น เพดานเงินงบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย และการบูรณาการกับพันธกิจอื่นๆ เป็นต้น

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
การประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย	-ประเมินข้อเสนอโครงการจากเอกสารและจัดเรียงลำดับคะแนนตามเกณฑ์ของ วช.	-พิจารณาข้อเสนอโครงการเบื้องต้น คัดเลือกข้อเสนอโครงการและแจ้งให้นักวิจัยที่ผ่านการประเมินเบื้องต้นนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยในเวทีประชุมพัฒนา	- หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดยผู้ประสานงานกลางได้พิจารณาคัดเลือกโครงการ โดยความเห็นชอบของรองอธิการบดี จำนวน 14 โครงการ ให้นักวิจัยนำเสนอข้อเสนอ concept paper ในเวทีประชุมพัฒนา
		-จัดเวทีประชุมพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย โดยส่งข้อเสนอโครงการวิจัย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิล่วงหน้า และจัดเวทีให้นักวิจัยนำเสนอข้อเสนอโครงการ ตอบข้อซักถาม และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่	- จัดเวทีประชุมพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย เปิดโอกาสให้นักวิจัยที่นำเสนอได้ชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปสู่การพัฒนาโครงการได้ดีขึ้น - นักวิจัยที่ไม่ได้นำเสนอได้เรียนรู้การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย และได้ทบทวนข้อเสนอโครงการเพื่อกลับไปพัฒนา - ควรมีการวิเคราะห์จุดอ่อนของข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนานักวิจัย
	-ส่งข้อเสนอโครงการเข้าระบบ วช เพื่อพิจารณาสนับสนุน (งบประมาณแผ่นดิน)	-พิจารณาจัดสรรทุนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สกว ตามความต้องการของพื้นที่ และความเป็นวิชาการ	- ผู้ทรงคุณวุฒิ จาก สกว. พิจารณาตามความต้องการของชุมชนและความเป็นวิชาการ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการ และคัดเลือกโครงการวิจัยให้จัดทำ full proposal จำนวน 14 โครงการ -โครงการที่ยังไม่ผ่านการคัดเลือกให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพื่อขอแหล่งทุนอื่น

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
ประกาศผลการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย	-ประกาศผลการพิจารณาตามแหล่งงบประมาณ -เงินงบประมาณแผ่นดิน ประกาศแจ้งนักวิจัยโดยเรียงลำดับคะแนน และผลการสนับสนุนจาก วช. จำนวนโครงการที่ได้รับขึ้นกับจำนวนเงินงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับ -เงินงบประมาณกองทุนวิจัยจากเงินรายได้ประกาศแจ้งนักวิจัยโดยเรียงลำดับคะแนน จำนวนโครงการที่ได้รับขึ้นกับจำนวนเงินงบประมาณที่จัดสรรและตามความเห็นชอบของคณะกรรมการกองทุน	-ประกาศผลการพิจารณาเอกสารเชิงหลักการ พร้อมทั้งแจ้งข้อเสนอแนะให้นักวิจัยพัฒนาโครงการวิจัย และจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ -พิจารณาข้อเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะและประกาศสนับสนุนทุน	-นักวิจัยปรับปรุงโครงการตามข้อเสนอแนะและจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อขอรับการสนับสนุนทุน -ข้อเสนอโครงการวิจัยที่ได้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่และมีความเป็นวิชาการ
การทำสัญญารับทุน	-เป็นไปตามระเบียบการวิจัยของมหาวิทยาลัย ที่มีการทำสัญญารับทุน โดยแบ่งเงินทุนเป็นอย่างน้อย 3 งวด โดยคณบดีเป็นผู้ลงนามในสัญญา นักวิจัยต้องรายงานความก้าวหน้าเมื่อถึงระยะ 6 เดือน และเมื่อต้องเบิกเงินงวดถัดไป พร้อมทั้งส่งใบเสร็จค่าใช้จ่ายการวิจัยเพื่อเคลียร์เงินงวดกับกองคลัง	-เป็นไปประกาศของมหาวิทยาลัย สำหรับการเบิกจ่ายเงินวิจัยที่ได้รับจากแหล่งทุน โดยให้มีการทำสัญญารับทุน และแบ่งเงินทุนเป็นอย่างน้อย 3 งวด โดยรองอธิการบดีเป็นผู้ลงนามในสัญญา นักวิจัยต้องรายงานความก้าวหน้าเมื่อถึงระยะ 6 เดือน และเมื่อต้องเบิกเงินงวดถัดไป การส่งใบเสร็จค่าใช้จ่ายการวิจัยและการล้างเงินงวด ตามแบบ สกว	-นักวิจัยทำสัญญารับทุนวิจัยจากหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดยรองอธิการบดีเป็นผู้ลงนามในสัญญา -ควรศึกษาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ของทั้ง 2 รูปแบบ เพื่อพัฒนาให้เป็นระบบเดียวกัน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
การพัฒนานักวิจัยระหว่างดำเนินงานวิจัย	มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนานักวิจัยในเรื่องต่างๆ ตามที่ สวพ. หรือ คณะจัดทำโครงการ ในแต่ละปี เช่น - การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย - การเขียนบทความวิจัย ไม่มีการพัฒนานักวิจัยระหว่างการดำเนินงาน	-จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยในโครงการ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือนักวิจัยอาวุโสเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ กำหนดจัดประชุมทุกระยะเวลา 2 เดือน	-การดำเนินงานมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักวิจัยถึงเป้าหมายของแผนงานและแหล่งทุน การถอดบทเรียนการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงในการเขียน ข้อเสนอโครงการวิจัยครั้งต่อไป -การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิจัยระหว่างนักวิจัย และการใช้ตาราง Log frame ทำให้มีการทวนสอบวัตถุประสงค์โครงการย่อยและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนงานและแหล่งทุน - นักวิจัยได้ทบทวนตนเองและยังเป็นการสร้างเครือข่ายนักวิจัยที่อยู่ต่างคณะ
การติดตามและรายงานความก้าวหน้า	ติดตามความก้าวหน้าโดยคณะเป็นผู้ดำเนินการและส่งเอกสารรายงานความก้าวหน้าและผลการประเมินมาที่ สวพ. เพื่อขออนุมัติเบิกเงินงวดต่อไป	กำหนดแผนรายงานความก้าวหน้าที่ระยะ 6 เดือนหลังรับทุน โดยให้นักวิจัยนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางาน ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำของ สกว เป็นรายงานความก้าวหน้าที่ระยะ 3 เดือนหลังนักวิจัยรับทุน	นักวิจัยได้ทบทวนการดำเนินงานในระยะ 3 เดือน และร่วมกันปรับทิศทางการทำงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของแผนงาน ภายใต้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการดำเนินงานพบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น ความไม่ชัดเจนของผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย การดำเนินงานที่ทับซ้อนกันและไม่สอดคล้องกันของโครงการย่อยเมื่อเชื่อมโยงกับแผนงาน ทำให้เกิดการทบทวนการทำงานทั้งระดับโครงการย่อยและระดับแผนงานและนำไปสู่การปรับทิศทางการทำงาน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
การส่งรายงานผลงานวิจัยและส่งมอบผลงาน	นักวิจัยส่งรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยคณะเป็นผู้ประเมินคุณภาพผลงาน และส่งเล่มรายงานถึง สวพ.	กำหนดแผนให้นักวิจัยนำเสนอรายงานความสำเร็จ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานและประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อนส่งมอบผลงาน	สถานการณ์ที่คาดหวัง -นักวิจัยได้วางแผนการทำงานและตระหนักถึงคุณภาพของผลงานวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ในอนาคต -ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้ผลงานได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยให้นำไปสู่การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
การเผยแพร่ผลงานวิจัยและการประเมินผลลัพธ์	-นักวิจัยนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการหรือส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ -คัดเลือกผลงานเพื่อจัดแสดงผลงานในลักษณะนิทรรศการในการประชุมวิชาการต่างๆ -ยังไม่มีการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะถึงผู้ใช้ผลงานวิจัยโดยตรง	กำหนดแผนเผยแพร่งานวิจัยร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่และให้มีการติดตามประเมินผลลัพธ์งานวิจัย	สถานการณ์ที่คาดหวัง -ผลงานวิจัยได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ มีการนำผลงานวิจัยไปขยายผล -หน่วยงานในพื้นที่ และประชาชนเห็นคุณค่าการทำงานของมหาวิทยาลัยและเกิดความร่วมมือกันทำงานต่อไป

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
บุคลากรของมหาวิทยาลัย			
นักวิจัย	-นักวิจัยจัดทำข้อเสนอโครงการตามประสบการณ์ของนักวิจัย -นักวิจัยแยกทำงานตามศาสตร์ของตนเอง และแยกอยู่ในคณะตามศูนย์พื้นที่ -ขาดประสบการณ์งานวิจัยเชิงพื้นที่	-การจัดทำเวทีศึกษาวิถีชีวิต วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ -การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย	-เห็นคุณค่าของการทำงานวิจัยที่โจทย์วิจัยได้มาจากปัญหาและความต้องการพัฒนาของชุมชนและสังคม และเชื่อว่าผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม -นักวิจัยตื่นตัวและนำปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ เขียนเป็นข้อเสนอการวิจัย และยอมรับในวิธีการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ สามารถพัฒนาทักษะการคิดและการพัฒนาข้อเสนอการวิจัย แต่ยังพบปัญหาการเขียนข้อเสนอการวิจัยด้านการทบทวนวรรณกรรม และการเลือกใช้วิธีการวิจัย
		-การพัฒนาและสร้างเครือข่ายนักวิจัย	-นักวิจัยต่างคณะต่างสาขาได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การวิจัย มีการนัดหมายเวลาลงพื้นที่ ร่วมกันทำงานและแบ่งปันข้อมูลในพื้นที่ -นักวิจัยได้เรียนรู้เครื่องมือการวางแผนการทำงาน เช่น เทคนิควิเคราะห์โครงการ ZOPP Log frameและ Grant chart เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โครงการ
		-การนำเสนอรายงานความก้าวหน้างานวิจัยและให้ข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	- นักวิจัยได้เรียนรู้การทำงานจากประสบการณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำคำแนะนำไปปรับปรุงการทำงานวิจัย -นักวิจัยได้ตระหนักถึงการเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และมองเห็นภาพรวมโครงการนำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมโครงการ

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
ผู้ประสานงานหรือผู้จัดการงานวิจัยระดับคณะ สถาบัน	-ประชาสัมพันธ์ ประสานงานระหว่าง สวพ. กับนักวิจัย รวบรวมเอกสารเพื่อนำเสนอตามขั้นตอนงานธุรการ	- การประชุมกลุ่มผู้ประสานงานเพื่อพัฒนางานและถอดบทเรียนการทำงาน - การศึกษา ดูงาน มหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ (มหาวิทยาลัยพะเยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์)	-ผู้ประสานงานเห็นคุณค่าของงานวิชาการเพื่อสังคม -การถอดบทเรียนการศึกษาดูงาน พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ 1) กลไกการจัดการที่ต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคณะ และกับพื้นที่ 2) การทำข้อมูลและการจัดการเพื่อให้ได้โจทย์และความต้องการพัฒนาพื้นที่ 3) การสร้างนักวิจัยในพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และส่งต่อโจทย์ใหม่ -ผลการดำเนินงานนำไปสู่การร่วมกันวิเคราะห์ระบบงาน และกำหนด Action plan ร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน
ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย		การรายงานผลการดำเนินงานต่อการประชุมกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และการประชุมสภามหาวิทยาลัย	ผู้บริหารและกรรมการสภามองเห็นภาพแผนงานวิจัยที่มีการบูรณาการงานวิชาการข้ามสาขาวิชาการ และผลลัพธ์ของการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น	สถานการณ์เดิม	กระบวนการที่ใช้ ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง	สถานการณ์หลังการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ที่คาดหวัง
การบริหารจัดการงบประมาณ/การเงิน	-นักวิจัยเบิกจ่ายเงินตามระเบียบว่าด้วยการใช้เงินอุดหนุนการวิจัย และส่งหลักฐาน ใบสำคัญการใช้จ่ายเงินส่งกองคลังเพื่อตรวจสอบ เพื่อเบิกเงินงวดและเมื่อสิ้นสุดการวิจัย -นักวิจัยไม่มีการลงบันทึกรายรับ รายจ่ายโครงการ เพื่อตรวจสอบ -การจัดการเงินงบประมาณวิจัยจากภายนอก ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแหล่งทุน	-การทำสัญญาเป็นไปตามคู่มือบริหารการเงินของ สกว. ยกเว้นการเบิกเงินแบ่งจ่ายเป็น 3 งวด - การใช้ใบรับรองแทนใบเสร็จเมื่อใช้จ่ายเงินไม่เกิน 1000 บาท - การลงบันทึกรายรับ รายจ่ายโครงการ เพื่อตรวจสอบ	นักวิจัยมีความคล่องตัวในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ การใช้จ่ายเงินมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้
กฎ/ระเบียบ/หลักเกณฑ์	-ระเบียบว่าด้วยการใช้เงินอุดหนุนการวิจัย -ระเบียบว่าด้วยกองทุนส่งเสริมงานวิจัย - ประกาศหลักเกณฑ์การจัดสรรทุนเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน -ประกาศหลักเกณฑ์การจัดสรรทุนเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบกองทุนวิจัย	- ประกาศการใช้จ่าย เงินอุดหนุนการวิจัยกลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ลงนามโดยอธิการบดี -การประกาศหลักเกณฑ์การจัดสรรทุนเงินอุดหนุนการวิจัย โครงการงานวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน มีการกำหนดกรอบประเด็นวิจัยที่ชัดเจน ลงนามโดยอธิการบดี	- นำไปสู่การปรับแก้ว่าด้วยการใช้เงินอุดหนุนการวิจัย และระเบียบว่าด้วยกองทุนส่งเสริมงานวิจัย ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ - มีกลุ่มวิจัยที่ทำงานวิจัยตรงกับความต้องการของพื้นที่ -นักวิจัยเสนอโครงการวิจัยได้ตรงกับความต้องการ

2.3 ผลการทำงานในระยะ 12 เดือน

ตารางที่ 4 สรุปผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยตามแผนงานที่วางไว้

ระยะเวลาการดำเนินงาน (ระบุช่วงเวลาตามแผน)	กิจกรรม (ตามTOR)	ผลที่คาดหวัง (ตามTOR)	ผลที่เกิดขึ้นจริง (ทำได้หรือไม่ได้เพราะอะไร)
ต.ค.2557	- แต่งตั้งคณะทำงานที่	มีผู้ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยฯ กับ สกว. และมีผู้ประสานงานระหว่างหน่วยวิจัยกับพื้นที่ และคณะต่างๆ ทำให้การจัดการงานวิจัยมีประสิทธิภาพ	มีการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยฯ กับ สกว. และมีผู้ประสานงานระหว่างหน่วยวิจัยกับคณะต่างๆ ในระยะแรกพบปัญหาการจัดการเนื่องจากการซ้ำซ้อนของผู้ประสานงานและผู้รับผิดชอบงานวิจัยของคณะในบางคณะ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนคณะทำงานใหม่ในรูปคณะกรรมการที่นำผู้รับผิดชอบงานวิจัยของคณะร่วมเป็นกรรมการ
ต.ค.2557	- ฝึกอบรมพัฒนาผู้ประสานงานวิจัย	ผู้ประสานงานวิจัยระดับคณะมีความเข้าใจการจัดการงานวิจัย และช่วยกันพัฒนาเพื่อยกระดับงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์	มีการพัฒนาผู้ประสานงานวิจัยระดับคณะให้สามารถจัดการงานวิจัยในคณะ โดยศึกษาดูงานวิชาการเพื่อสังคม ที่ ม.พะเยา และ ม. ราชภัฏอุตรดิตถ์ ระหว่างวันที่ 20-23 กรกฎาคม 2558 ผลการดำเนินงาน ได้ถอดความรู้จากการศึกษาดูงาน ผู้ประสานงานมความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการจัดการงานวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และวางแผนพัฒนางานในคณะ และร่วมกันทำงานเป็นทีมในระดับมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ระยะเวลาการดำเนินงาน (ระบุช่วงเวลาตามแผน)	กิจกรรม (ตามTOR)	ผลที่คาดหวัง (ตามTOR)	ผลที่เกิดขึ้นจริง (ทำได้หรือไม่ได้เพราะอะไร)
ต.ค.2557	- รวบรวมข้อมูลพื้นฐานและประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยในพื้นที่	ได้ประเด็นการวิจัยตามปัญหาและความต้องการของพื้นที่	ดำเนินงาน ในพื้นที่ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน และตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
14 พ.ย. 2557	- จัดประชุมสัมมนานักวิจัย ผู้แทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย	มีการพัฒนาโจทย์และประเด็นวิจัยสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่	การใช้เครื่องมือการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยและชุมชน และเป็นกลไกให้นักวิจัยสามารถลงพื้นที่เพื่อเข้าหากลุ่มเป้าหมาย นักวิจัยต่างสาขา ต่างคณะได้ลงพื้นที่ร่วมกัน
20 พ.ย. 2557	- จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาโจทย์วิจัยและการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย แก่นักวิจัย	นักวิจัยได้โจทย์วิจัย เพื่อเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยแก่นักวิจัย	นักวิจัยจากทุกคณะส่งข้อเสนอโครงการวิจัย จำนวน 32 โครงการ ดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย
พ.ย. 2557	- ประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย	ต้องการข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีคุณภาพอย่างน้อย 10 เรื่อง	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ระยะเวลาการดำเนินงาน (ระบุช่วงเวลาตามแผน)	กิจกรรม (ตามTOR)	ผลที่คาดหวัง (ตามTOR)	ผลที่เกิดขึ้นจริง (ทำได้หรือไม่ได้เพราะอะไร)
23 ธค. 2557 19 มค. 2558	- พิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ สกว. และยกร่างสัญญาทุนวิจัย	ข้อเสนอโครงการวิจัยได้รับการพัฒนาคุณภาพ	ข้อเสนอโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาเพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์ จำนวน 14 โครงการ
ม.ค. 2558	- ประกาศผลการพิจารณาข้อเสนอการวิจัยและจัดทำสัญญาทุนวิจัย	ข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีคุณภาพอย่างน้อย 10 เรื่อง	
18 มีค. 2558	-การประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายนักวิจัย	-นักวิจัยต่างคณะได้รู้จักกัน และมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน -นักวิจัยได้เข้าใจทิศทางการทำงานระดับแผนงานและเป้าหมายของโครงการ	นักวิจัยมีความเข้าใจหลักการของการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ จากการถอดบทเรียนการพิจารณาข้อเสนอ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย และการทวนสอบวัตถุประสงค์โครงการ นำไปสู่การปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนงาน นักวิจัยมีความรู้จักกันเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงาน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ระยะเวลาการดำเนินงาน (ระบุช่วงเวลาตามแผน)	กิจกรรม (ตามTOR)	ผลที่คาดหวัง (ตามTOR)	ผลที่เกิดขึ้นจริง (ทำได้หรือไม่ได้เพราะอะไร)
2-3 เม.ย. 2558	- ถอดบทเรียนการจัดประชุมสัมมนาพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับ สกว. และมหาวิทยาลัยเครือข่าย	เรียนรู้ ทบทวนผลการทำงาน และเพิ่มทักษะการบริหารจัดการงานวิจัย	ผู้ประสานงานได้เรียนรู้ และทบทวนผลการทำงาน สามารถนำผลการเรียนรู้และทบทวนงานกลับไปพัฒนางานและถ่ายทอดความรู้สู่นักวิจัยและผู้ประสานงาน เพื่อเพิ่มทักษะการบริหารจัดการงานวิจัย
28-30 พ.ค. 2558	- ติดตามความก้าวหน้าการวิจัยในพื้นที่	เพื่อให้นักวิจัยได้รายงานความก้าวหน้า และทบทวนผลการทำงาน	นักวิจัยได้รายงานความก้าวหน้า และทบทวนผลการทำงาน สามารถนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิปรับปรุงกิจกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับแผนงาน นักวิจัยพัฒนาวิธีคิดและมองงานเป็นระบบมากขึ้น เห็นการเชื่อมโยงระหว่างงานของตนเองกับงานของผู้อื่นๆ
19 มิย. 2558	- จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยากับทิศทางการปรับตัวของชุมชน	การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาคีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่ และเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปรับตัวของชุมชน	มีหน่วยงานในจังหวัด และ อบต. เข้าร่วมเวที ทำให้เห็นความไม่สอดคล้องกันของข้อมูลบางตัว เช่น ดัชนีความครอบครัวเข้มแข็งและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดที่อยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่ค่าประเมินความพึงพอใจของคนในจังหวัดกลับมีค่าสูง ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงลึกถึงค่าตัวแปรที่เก็บข้อมูลในครั้งต่อไป

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ระยะเวลาการดำเนินงาน (ระบุช่วงเวลาตามแผน)	กิจกรรม (ตามTOR)	ผลที่คาดหวัง (ตามTOR)	ผลที่เกิดขึ้นจริง (ทำได้หรือไม่ได้เพราะอะไร)
22-23 มิย. 2558	การถอดบทเรียนงานบริการทางวิชาการและโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตสังคม ชุมชน ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	เพื่อทบทวนและสรุปบทเรียนการทำงานร่วมกันระหว่างนักบริการทางวิชาการคณะต่างๆ และสรุปผลการทำงานที่ผ่านมาในรอบปี	เกิดการทบทวนเป้าหมายโครงการ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของหน่วยงานภาคีในพื้นที่ดำเนินงาน และศักยภาพในการแก้ปัญหาของชุมชน และวิธีการวัดการเปลี่ยนแปลงของเป้าหมาย
กันยายน	- ถอดบทเรียนการทำงานวิจัย ระหว่างนักวิจัย ที่ปรึกษาโครงการ และ สกว	ทบทวนผลการทำงาน และร้อยเรียงผลการทำงานโครงการย่อยให้สอดคล้องกับแผนงานวิจัย และเตรียมเค้าโครงรายงานผลการวิจัย	นักวิจัยส่งรายงานความก้าวหน้าระยะ6 เดือน จัดประชุมระหว่างกลุ่มนักวิจัยในพื้นที่ เพื่อเตรียมเค้าโครงรายงานผลการวิจัยตามพื้นที่ กำหนดรายงานผลต่อผู้เกียวข้องในพื้นที่และรับฟังข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาโครงการในเดือนพฤศจิกายน
	- จัดประชุมรายงานผลงานวิจัยและเผยแพร่สู่สาธารณะ	เพื่อทบทวนผลการดำเนินงานกับ ผู้ใช้ประโยชน์การวิจัย และประชาสัมพันธ์หน่วยงาน	ยังไม่ถึงเวลาดำเนินงาน

บทที่ 3
การดำเนินงานด้านการพัฒนางานวิจัยเชิงประเด็น

3.1 การพัฒนางานวิจัยเพื่อสร้างความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

จากสภาพปัญหาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สภาพสังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมกึ่งเมือง มีค่าใช้จ่ายสูงและต้องพึ่งพาปัจจัยในการดำรงชีพจากภายนอก ทำให้คนในชนบทตกอยู่ในสภาวะหนี้สิน เนื่องจากค่าครองชีพสูง ขณะที่รายได้ต่ำและไม่แน่นอน โดยเฉพาะเกษตรกร ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดที่มีรายได้ต่ำและมีความเสี่ยงสูงจากภัยธรรมชาติ **โครงการวิจัยจึงกำหนดเป้าหมายของโครงการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชนในด้านความมั่นคงอาชีพ** และกำหนดพื้นที่ดำเนินการให้เกิดการบูรณาการในระดับตำบล มหาวิทยาลัยได้กำหนดพื้นที่ใน 3 ตำบล ดังนี้

1. ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่ในแผนพัฒนาการเกษตรแบบบูรณาการของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลจากการวิจัยน่าจะทำให้เกิดภาคีการทำงานร่วมกันของหน่วยงานในระดับจังหวัดได้
2. ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อต่อยอดงานที่มหาวิทยาลัยได้ให้บริการทางวิชาการ และกำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช อันเนื่องจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
3. ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย ศูนย์ปราชญ์เกษตรช้างใหญ่ ซึ่งมีการรวมกลุ่มเกษตรกรในการผลิตข้าวปลอดภัย มาตรฐาน จีเอพี และต้องการพัฒนาระบบการตลาดของกลุ่ม

การพัฒนาโจทย์วิจัยดำเนินงานโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. **การจัดเวทีศึกษาวิถีชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วม** โดยประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล และจัดเวทีศึกษาวิถีชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วม การดำเนินงานเริ่มจากการศึกษาข้อมูลมือสอง จากองค์การบริหารส่วนตำบล และจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกับตัวแทนชุมชน โดยมีทีมนักวิจัยพี่เลี้ยง เครือข่ายวิจัยท้องถิ่น สกว และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยฯ ที่ผ่านการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือศึกษาชุมชน นักวิชาการเพื่อสังคม เป็นวิทยากรกระบวนการ ผลจากการดำเนินงานทำให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ของตำบล และยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประสานงานวิจัยกับผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่นำไปสู่การนำนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาเชิงลึกในแต่ละประเด็นตามศาสตร์ของนักวิจัย

2. การพัฒนาโจทย์วิจัยและประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัย ดำเนินงานโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย รศ.ดร. ก้าน จันทร์พรหมมา บรรยายเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการวิจัยและการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ และจัดเสวนาสะท้อนความคิดระหว่างนักวิจัยกับชุมชนเป้าหมาย โดยมีภาคีหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมให้ความเห็นผลจากการสะท้อนความคิดสามารถสรุปประเด็นโจทย์ ปัญหาและความต้องการเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งใช้เป็นหลักในการประกาศรับข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอทุน ได้ดังนี้

1. การจัดการน้ำในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ แก้ปัญหาน้ำเสีย และเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อเป็นอาหาร

2. การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย หรือรองรับการกลับมาของผู้เกษียณอายุ (ข้าว มันเทศ เกษตรประณีต) หรืออาชีพทางเลือก

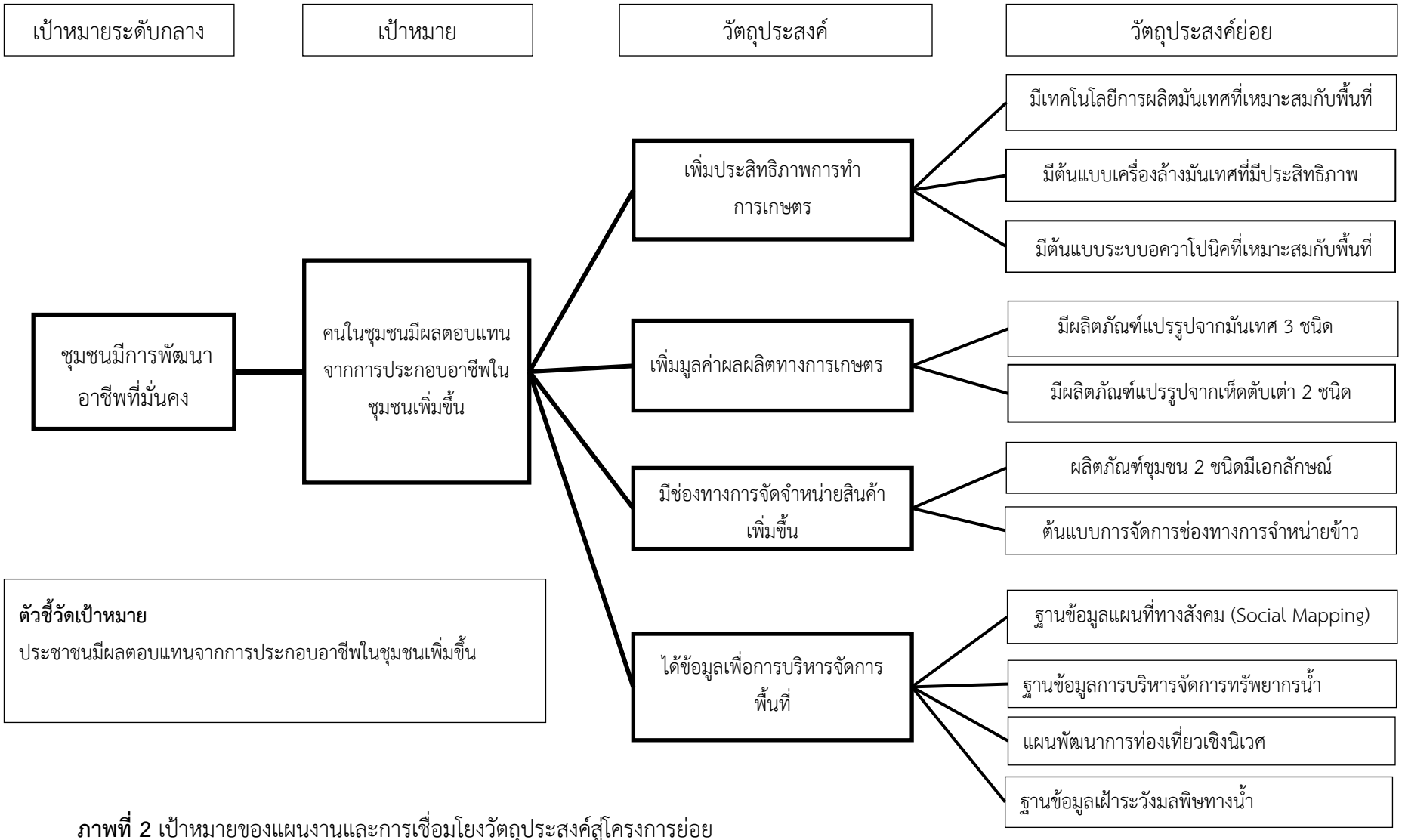
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าโดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ

3.การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยและพิจารณาให้ทุน ดำเนินการโดยให้นักวิจัยส่งข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงหลักการ (concept paper) ที่ตรงกับความต้องการพัฒนาของพื้นที่ และให้นักวิจัยนำเสนอเพื่อพิจารณาและพัฒนาโครงการ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย คือ รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา ดร. กิตติ สัจจาวัฒนา และคุณเบญจมาศ ตีรมาศวนิช ผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ได้แก่ ตัวแทนชุมชน หน่วยงานภาคีในพื้นที่ ร่วมพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนักวิจัยได้พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย

ผลจากการพัฒนาโจทย์วิจัย มีนักวิจัยเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงหลักการ จำนวน 32 โครงการ ซึ่งผ่านการพิจารณาเพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์ จำนวน 14 โครงการ (ตารางที่ 5) โดยแยกเป็นประเด็นที่ต่อเชื่อมกับเป้าหมายของโครงการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชนในด้านความมั่นคงอาชีพ (ภาพที่ 2)

ตารางที่ 5 รายชื่อโครงการวิจัยจำแนกตามประเด็นการวิจัย

	ชื่อโครงการวิจัย	หัวหน้าโครงการ
	เพื่อยกระดับการจัดการในไร่นา	
1	ระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรชุมชนทับน้ำ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	อาจารย์อาคม สงเคราะห์ คณะบริหารธุรกิจฯ
2	การพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน	ผศ.ละอองศรี ศิริเกษร คณะเทคโนโลยีการเกษตรฯ
3	การสร้างเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้ง	อาจารย์ฉัตรพล พิมพา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
4	การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก	ผศ.ดร.สุภาวดีย์ โกยดุลย์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรฯ
	เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
5	การสร้างมูลค่าเพิ่มของเห็ดตับเต่าโดยการยืดอายุการเก็บรักษาและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์	อาจารย์ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล คณะเทคโนโลยีการเกษตรฯ
6	การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศที่ปลูกในชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ผศ.พาขวัญ ทองรักษ์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรฯ
	เพื่อผูกโยงการตลาดกับระบบผลิตในชุมชน	
7	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเกษตรแปรรูปจากมันเทศ ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	อาจารย์ศศินันท์ ศาสตร์สาระ คณะบริหารธุรกิจฯ
8	การบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวมาตรฐานเกษตรปลอดภัยของวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย ศูนย์ปราชญ์เกษตรช้างใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	อาจารย์ศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม คณะบริหารธุรกิจฯ
9	แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จ.พระนครศรีอยุธยา	อาจารย์ดร.บุญสมหญิง พลเมืองดี คณะศิลปศาสตร์
	เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการและผู้นำในชุมชน	
10	การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	อาจารย์วันดี ศรีสวัสดิ์ คณะศิลปศาสตร์
11	ฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	อาจารย์ยุพิน พูนดี คณะเทคโนโลยีการเกษตรฯ
12	การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดการอาชีพและรายได้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	อาจารย์ศิริศักดิ์ บัวชุม คณะศิลปศาสตร์
13	การศึกษาความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามเรือน	อาจารย์สัมพันธ์ สุกใส คณะศิลปศาสตร์
14	การประเมินผลโครงการวิจัยของหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน	ผศ.ดร.มนตรี สังข์ทอง. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี/สถาบันวิจัยและพัฒนา

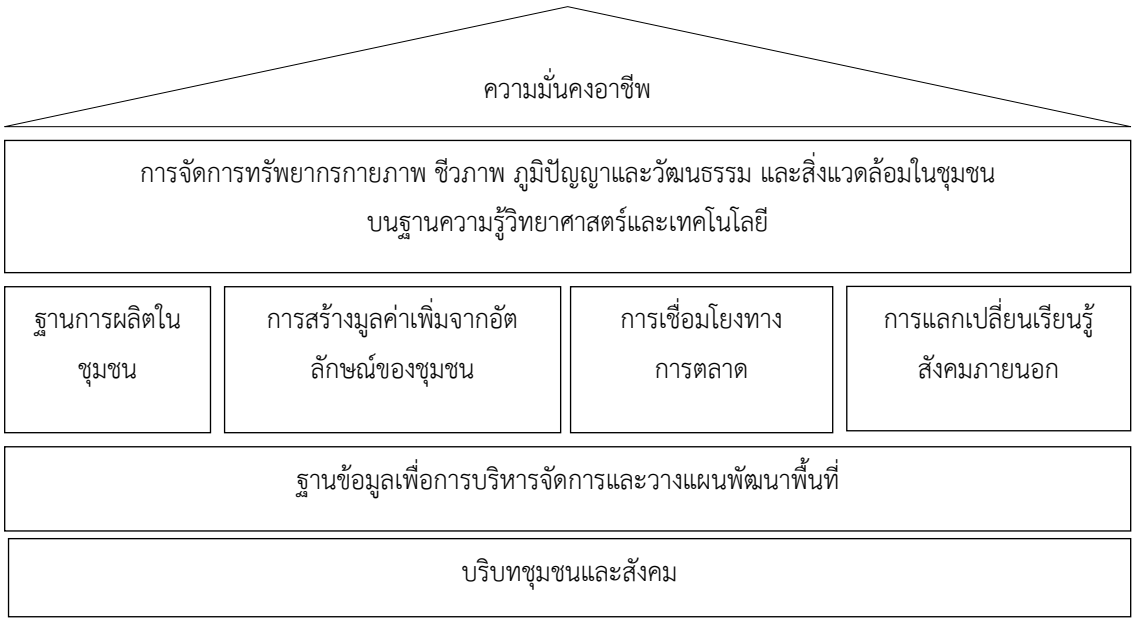
ภาพที่ 2 เป้าหมายของแผนงานและการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์สู่โครงการย่อย

3.2 ความก้าวหน้าการวิจัยโครงการย่อย

จัดให้นักวิจัยได้รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานวิจัยในระยะ 3 เดือน ในลักษณะของการนำเสนอผลงานต่อผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย คือ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รศ.ดร. ก้าน จันทร์พรหมมา ดร. กิตติ สัจจาวัฒนา และคุณเบญจมาศ ตีรมาศวนิช และที่ปรึกษาโครงการวิจัย คือ รศ.ดร.เอ็จ สโรบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักวิจัยได้ทบทวนการดำเนินงานในระยะ 3 เดือน และร่วมกันปรับทิศทางการทำงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของแผนงาน ภายใต้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการดำเนินงาน ทำให้ทราบปัญหาในการดำเนินงานของโครงการย่อย เช่น

- ความไม่ชัดเจนของผู้ใช้ประโยชน์การวิจัยของโครงการ
- การดำเนินงานการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทับซ้อนกัน
- ความไม่สอดคล้องกันของโครงการย่อยเมื่อเชื่อมโยงกับแผนงาน

จากผลการประชุมสรุปผลการทำงานระยะ 3 เดือนระหว่างนักวิจัยนำไปสู่การทบทวนการทำงานทั้งระดับโครงการย่อยและระดับแผนงานและมีการปรับทิศทางการทำงานให้สอดคล้องกันในพื้นที่ที่ดำเนินงาน ดังภาพที่ 3นักวิจัยได้นำผลสรุปจากผู้ทรงคุณวุฒิปรับแผนกิจกรรมงานวิจัยและดำเนินงานต่อเนื่องพร้อมทั้งจัดส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัยระยะ 6 เดือน สรุปผลดังตารางที่ 6

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และนนทบุรี

ตารางที่ 6 ผลการดำเนินงานวิจัยโครงการย่อยระยะ 6 เดือน

	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน (ระยะ 6 เดือน)
ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โครงการย่อย			
1	ฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรชุมชนทับน้ำ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรของชุมชน	วิเคราะห์พื้นที่ทางภูมิศาสตร์และปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำทางการเกษตร พบว่า ในพื้นที่ตำบลทับน้ำ มีพืชหลักสำคัญ คือ การทำนาและปลูกมันเทศ มีปริมาณการใช้น้ำในหนึ่งรอบการเพาะปลูกจำนวน 1,365,100 ลูกบาศก์เมตร ขณะที่มีพื้นที่เก็บกักน้ำเพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุน 7,341 ตรม. เก็บกักน้ำได้ 435,243 ลบ.ม จึงต้องมีการบริหารจัดการน้ำต้นทุนและสูบจากแม่น้ำเพื่อผันน้ำเข้ามาเติม ในระยะต่อไปได้พัฒนาโมเดลการพยากรณ์เพื่อการบริหารจัดการน้ำให้แก่ อบต. ต่อไป
2	การพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน	เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตมันเทศที่เหมาะสมกับพื้นที่	วิเคราะห์สภาพการผลิตของเกษตรกร เปรียบเทียบกับความรู้จากแหล่งวิชาการ พบว่า การปลูกมันเทศของตำบลทับน้ำมีต้นทุนสูง สาเหตุจาก ส่วนใหญ่ต้องเสียค่าเช่าที่ในการผลิต เทคโนโลยีการผลิตที่ควรพัฒนา ได้แก่ การใช้ปุ๋ยและฮอร์โมน และการใช้สารกำจัดแมลงให้ถูกวิธี เพื่อลดต้นทุนการผลิต ในพื้นที่มีเทคโนโลยีที่น่าสนใจ ได้แก่ การให้น้ำแบบพ่นฝอย เพื่อลดการระบาดของด้วงงวงมันเทศ ซึ่งควรได้มีการทดสอบยืนยันผลการลดการระบาดของแมลงและปรับปรุงเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ
3	การสร้างเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้ง	เพื่อพัฒนาต้นแบบเครื่องล้างหัวมันโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้งสำหรับชุมชนทับน้ำ	ออกแบบเครื่องโดยตัวเครื่องจะใช้แรงดันน้ำ (Water jet) ร่วมกับแปรงขัด (brushing) สำหรับปัดเศษดินออก และหาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการล้างหัวมันเทศ ได้แก่แรงดันน้ำ ความเร็วรอบ ระยะเวลาในการทำงาน ยังพบปัญหาความเสียหายของผิวมันเทศ จึงต้องปรับระยะห่างและขนาดขนแปรง ส่วนส่วนอบแห้งมันเทศ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อเวลาการแห้ง คือ อุณหภูมิในการอบ และ ความเร็วของสายพาน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน (ระยะ 6 เดือน)
4	การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก	พัฒนาระบบอควาโปนิคให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่	ร่วมกับสมาชิกกลุ่มอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยากทดสอบเทคโนโลยีการเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิค ในบ่อปลาของชุมชนที่ได้รับมอบจากมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) โดยในบ่อดินเลือกใช้ระบบแพลอยน้ำ ที่มีถ่านแกลบผสมกับแกลบดิบ เป็นวัสดุปลูกผัก คะน้า ผักกาดขาว และกวางตุ้ง จำนวน 3 แคร่ต่อบ่อ ร่วมกับการเลี้ยงปลานิล ส่วนบ่อที่ปูพีอี เลือกใช้ระบบ Flood and drain โดยปลูกผักสวนครัว เช่น สะระแหน่ มหากาฬ โหระพา และกระเพรา ร่วมกับการเลี้ยงปลาดุกลูกผสม ผลการดำเนินงานพบว่า ปลามีการเจริญเติบโตดี เป็นที่พอใจของเกษตรกร สำหรับปัญหาของระบบ พบว่า ระบบแพลอยน้ำ พืชเติบโตไม่ดี ต้องมีการปรับวัสดุปลูกให้เหมาะสมกับพืชผัก ส่วนระบบ Flood and drain พืชโตได้ดีแต่ยังมีปัญหาการระบายน้ำจากกระบะปลูกพืช เนื่องจากการอุดตันของท่อระบายน้ำ ในการดำเนินงานเห็นการพัฒนาการการมีส่วนร่วมของเกษตรกรดีขึ้น เมื่อเริ่มเห็นผลสำเร็จจากการเจริญเติบโตของปลา
5	การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศที่ปลูกในชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	5.1 เพื่อหาปริมาณสารพฤกษเคมีและคุณค่าทางโภชนาการของมันเทศ 5.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมันเทศ๓ ผลิตภัณฑ์	เนื้อสัมผัสของพันธุ์มันเทศที่ปลูกที่บางปะหัน ได้แก่ ม่วงไข่อุบล มันกะปิเทียมบางปะหัน มันปากช่องบางปะหัน และกะปิแท้บางปะหัน แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่๑มีเนื้อเหนียว ได้แก่ พันธุ์มันไข่บางปะหัน พันธุ์กะปิเข้มจากเวียดนาม มีแรงต้านการกัด คือ 4.31, 3.63 นิวตัน ตามลำดับ กลุ่มที่ 2 มีเนื้อร่วนและแตกหักง่ายมีแรงต้านการกัด คือ 1.66, 1.31, 1.15 และ 0.93 นิวตัน ตามลำดับ พันธุ์กะปิแท้ซึ่งมีเนื้อสีม่วงเข้ม มีโปรตีนสูงที่สุด 1.83±0.66 % มีปริมาณสารปริมาณฟลาโวนอยด์และแอนโทไซยานินสูง 2,400±0.25,890±0.74 mg/100g จึงมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ (DPPH) สูงด้วย 1.936±0.038 Gallicequ (mg/100 g) wet basis แต่มีเบต้าแคโรทีน 400±0.87 mg/100g น้อยกว่าพันธุ์ไข่ซึ่งมีสีเหลืองและมีเบต้าแคโรทีนสูงที่สุด 1508±0.58 mg/100g ทดลองนำมันเทศพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ 2 ชนิด ได้แก่ ข้าวเกรียบมันเทศ มัฟฟินมันเทศผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งจะได้พัฒนาสูตรที่เหมาะสมต่อไป โดยมีเป้าหมายเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปแก่วิสาหกิจชุมชนนอกพื้นที่ทับน้ำและเชื่อมโยงการผลิตสู่การตลาดจากเกษตรกรผู้ปลูกในพื้นที่ทับน้ำสู่กลุ่มวิสาหกิจที่แปรรูปมันเทศต่อไป

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน (ระยะ 6 เดือน)
6	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเกษตรแปรรูปจากมันเทศ ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเกษตรแปรรูปจากมันเทศ โดยสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของ ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	ออกแบบบรรจุภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มันเทศ ผลิตเบเกอรี่(มัฟฟิน) และข้าวเกรียบ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญได้แก่ คุณค่าทางโภชนาการของผลิตภัณฑ์ เรื่องราวของ ตำบลทับน้ำ และ QR Code ซึ่งจะแสดงถึงแหล่งกำเนิดของมันเทศ แหล่งแปรรูป ซึ่งจะได้ศึกษาช่องทางการจัดจำหน่าย และการวางแผนทางการตลาด เพื่อเชื่อมโยงการตลาดระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้แปรรูป ให้เป็นต้นแบบธุรกิจมันเทศในชุมชน
7	การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอน 2 ภาษาให้กับโรงเรียนในชุมชนตำบลทับน้ำ	ผลการศึกษา พบว่า องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และการละเล่นท้องถิ่น ในชุมชนที่คงอยู่และสูญหายไปแล้วในชุมชน ได้แก่ พิธีทำขวัญข้าว พิธีทำขวัญนาค พิธีขึ้นศาลพระภูมิ การเทศน์มหาชาติในเทศกาลเข้าพรรษา พิธีกวนข้าวทิพย์ การละเล่นเพลงเกี่ยวข้าว การละเล่นเพลงเรือ ศิลปะการแสดงประเภทลิเก ศิลปะการแสดงประเภทหนังตะลุง ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ หัตถกรรมเครื่องจักสาน เช่น งอบ กระด้ง ตะแกรง ตะกร้า ฯลฯ ด้านการแพทย์และการรักษาโรค เช่น การกวาดยา การพ่นลมพิษ การประคบอยู่ไฟหลังคลอดบุตร ฯลฯ ด้านการเกษตรและประมง เช่น การสานสุ่ม การทำลอบดักปลา ฯลฯ ด้านอาหาร เช่น การแปรรูปมันเทศและเผือก
8	การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดการอาชีพและรายได้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	เพื่อหารูปแบบการจัดการอาชีพและรายได้ของคนในชุมชนตำบลทับน้ำ เพื่อนำมาสู่การจัดทำฐานข้อมูลมิติการจัดการอาชีพและรายได้	กลุ่มอาชีพที่สำคัญในตำบลทับน้ำ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ปลูกมันเทศมีจำนวน 44 ราย รวมกันเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบ้านศรีภวังค์ กลุ่มหอมหวาน กลุ่มบ้านไผ่ค้างคาว กลุ่มบ้านคลองสาน และกลุ่มลำปู่เฒ่า 2) กลุ่มอาชีพผลิตเครื่องหนัง มีผู้ประกอบการ 31 คนไม่มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ใน ต.บ้านม้า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร 3) กลุ่มอาชีพจักสาน : ผู้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีจำนวน 17 ราย 3) กลุ่มอาชีพปลูกข้าว เป็นอาชีพส่วนใหญ่ในชุมชน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน (ระยะ 6 เดือน)
ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน			
9	การสร้างมูลค่าเพิ่มของเห็ดตับเต่าโดยการยืดอายุการเก็บรักษาและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์	เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาเห็ดตับเต่า และเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่า	เห็ดตับเต่าให้พลังงาน 23.44±0.44(กิโลแคลอรี/100กรัม) มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกสูงสุด (64.27 GAE mg/100 g ตัวอย่าง) ดีกว่า เห็ดหอมสด และเห็ดออรินจิ ซึ่งมีปริมาณสารประกอบฟีนอลิก 50.47 และ 35.93GAE mg/100 g ตามลำดับ ทำให้เห็ดตับเต่าออกฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระได้สูงที่สุดเมื่อเทียบกับเห็ดหอมสดและเห็ดออรินจิ วิธีการถนอมอาหาร โดยการอบแห้งเห็ดตับเต่าที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส 5 ชั่วโมง เหมาะสมที่สุด แม้ว่าปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดจะลดลงจากเห็ดสดประมาณ 75 % แต่ยังคงสมบัติในการต้านอนุมูลอิสระ สำหรับการเก็บรักษาเห็ดตับเต่าในน้ำเกลือบรรจุขวด การใช้ความเข้มข้นของน้ำเกลือที่ร้อยละ 1 ทำให้เนื้อเห็ดมีปริมาณเกลือร้อยละ 0.47 ปริมาณเกลือมากกว่าเห็ดสดประมาณ 2.5เท่า ปริมาณสารประกอบฟีนอลิกทั้งหมดลดลงจากเห็ดสดประมาณ 58 % แต่ยังคงสมบัติในการต้านอนุมูลอิสระและสูงกว่าเมื่อใช้ความเข้มข้นของเกลือที่สูงขึ้น
10	แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จ.พระนครศรีอยุธยา	-เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ -นำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน -พัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน	พบว่าชุมชนสามเรือนมีศักยภาพมากเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม จากการประเมินผลการจัดกิจกรรมงานวันเห็ดตับเต่างามที่สามเรือนพบว่ามีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจจำนวนมากและพึงพอใจมากในงานด้านต่างๆแสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการวิจัยทำให้ชุมชนมีความเข้าใจการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นจุดเด่นของชุมชน เกิดความร่วมแรงร่วมใจของชาวชุมชนทำให้มีความเชื่อมั่นว่าสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน (ระยะ 6 เดือน)
11	ฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์ของตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	เพื่อจัดทำฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายพันธุ์ปลาสำหรับการจัดการในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังปัญหามลพิษทางน้ำ	เก็บข้อมูลคุณภาพน้ำทางกายภาพและเคมี ตลอดคลองโพ ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ตำบลสามเรือนในช่วงฤดูร้อนและฤดูฝน และพบพันธุ์ปลาประมาณ 20 ชนิด ที่มีปริมาณแตกต่างกัน ชนิดที่พบมาก ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลากระดี่ ข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์กับพื้นที่เก็บตัวอย่างและจัดทำฐานข้อมูลต่อไป
12	การศึกษาความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามเรือน	เพื่อจัดทำข้อมูลแผนที่ทางสังคม (Social Mapping) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	ตำบลสามเรือนมีลักษณะเป็น ชุมชนชนบทผสมชุมชนเมือง บางพื้นที่เป็นย่านที่พักอาศัย มีหมู่บ้านจัดสรร หอพักของแรงงานอุตสาหกรรม บางพื้นที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรจึงมีประชากรแฝงรวมอยู่มาก ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ ปัญหามลภาวะทางน้ำในลำคลองโพ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค สาเหตุจากการขยายตัวของเขตเมืองและอุตสาหกรรม ปัญหามลภาวะทางอากาศ ทำให้พบผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจมาก มีฐานทรัพยากรที่สำคัญ คือ การเพาะเห็ดตับเต่า ในดงโสน ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในช่วงฤดูเก็บเห็ดตับเต่า
ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
13	การบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวมาตรฐานเกษตรปลอดภัยของวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย ศูนย์ปราชญ์เกษตรช้างใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวแก่ชุมชน	ปัจจุบัน กลุ่มมีสมาชิกประมาณ 60 ราย แต่เป็นดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพียง 40ราย ที่นารวมประมาณ 800 ไร่ และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 750 กิโลกรัมต่อไร่ ดังนั้น กำลังการผลิตของกลุ่มจะอยู่ที่ 600 ตันข้าวเปลือกต่อฤดูกาล ได้พัฒนากลุ่มให้จัดตั้งเป็นสหกรณ์ และพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวถึงเพื่อสื่อสารการตลาดซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ สำหรับช่องทางการตลาดใหม่ๆ เช่น การจำหน่ายโดยตรงแก่ร้านอาหาร โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม สถานศึกษา และตั้งซุ้มจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาที่พบคือ คุณภาพของข้าวยังไม่เป็นที่ยอมรับ และปีนี้ประสบภัยแล้งทำให้ปริมาณการผลิตไม่เพียงพอ
14	การประเมินผลโครงการวิจัยของหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน		

3.3 ความรู้และข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จากรายงานความก้าวหน้าโครงการย่อย

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

องค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำ มีเขตปกครองในพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลทับน้ำและตำบลบ้านม้ามีเนื้อที่ประมาณ 12.56 ตารางกิโลเมตรหรือ ประมาณ 7850 ไร่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 7,200 ไร่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 4,531 คนแบ่งเป็นเพศชาย 2,167 คนหญิง 2,364 คนมีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 361 คน/ตารางกิโลเมตร รายได้เฉลี่ยของประชากร 25,000 บาท/ปีมีจำนวนครัวเรือน 1118 ครัวเรือนโดยส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตรกรรมถึง 1,061 ครัวเรือนมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร 50,000-60,000 บาท/ปี

อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมทำนา หรือทำนาร่วมกับการปลูกพืชอื่น โดยมีระบบการผลิต แบ่งได้ 3 ระบบ คือ

ระบบที่ 1 ปลูกข้าวนาปี (พ.ค. - ม.ค.) และข้าวนาปรัง (ก.พ. - พ.ค.)

ระบบที่ 2 ปลูกข้าวนาปี (พ.ค. - ม.ค.) และข้าวโพดฝักสดลูกผสม (ก.พ.-พ.ค.)

ระบบที่ 3 ปลูกข้าวนาปี (พ.ค. - ม.ค.) และมันเทศ (ก.พ.-พ.ค.)

ตำบลทับน้ำเป็นแหล่งปลูกมันเทศที่สำคัญของอำเภอบางปะหัน มีพื้นที่ปลูกประมาณ 850 ไร่มีเกษตรกรผู้ปลูกมันเทศ จำนวนทั้งหมด 86 ราย ในจำนวนนี้ขึ้นทะเบียนกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) 43 ราย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกู้เงินจากธนาคารเพื่อใช้เป็นแหล่งทุน ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มจึงมีลักษณะเป็นเครือญาติ หรือผู้ที่พอจะไว้เนื้อเชื่อใจกันได้ในเรื่องการเงิน โดยใช้ชื่อว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกมันเทศมี 5 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มบ้านศรีภวังค์ มีจำนวนสมาชิก 15 ราย พื้นที่เพาะปลูก 166 ไร่

2) กลุ่มหอมหวาน มีจำนวนสมาชิก 5 ราย พื้นที่เพาะปลูก 48 ไร่

3) กลุ่มบ้านไผ่ค้างคาว มีจำนวนสมาชิก 7 ราย พื้นที่เพาะปลูก จำนวน 73 ไร่

4) กลุ่มบ้านคลองสาน มีจำนวนสมาชิก 9 ราย พื้นที่เพาะปลูก 79 ไร่

5) กลุ่มลำปู่เฒ่า มีจำนวนสมาชิก 7 ราย พื้นที่เพาะปลูก 43 ไร่

มันเทศ จึงจัดเป็นสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญของตำบลทับน้ำ และเป็นพืชที่มีชื่อเสียงของอำเภอดังปรากฏในคำขวัญของอำเภอบางปะหัน “งอบสวยวิจิตร อิฐทนทาน มันเทศหอมหวาน งามตระการบ้านทรงไทย เมืองชัยพระเจ้าตาก” มีรายงานการศึกษาถึงคุณค่าโภชนาการของมันเทศ พบว่า มันเทศเป็นแหล่งให้พลังงาน และมีสารพฤกษเคมีที่สำคัญต่อสุขภาพมีคุณสมบัติในการต้านการเกิดมะเร็งและโรคหลอดเลือดหัวใจเป็นพืชที่ใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วนและมีสรรพคุณทางยาใบมันเทศเป็นแหล่งที่ดีของโปรตีน เยื่อใย และแร่ธาตุ แป้งมันเทศใช้กันอย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมอาหาร โดยเป็นส่วนผสมใน

ผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ เช่น อาหารว่างขบเคี้ยว (snack) บะหมี่ เส้นก๋วยเตี๋ยว ซุป ลูกกวาด และขนมปัง การดัดแปรแป้งมันเทศช่วยให้สามารถนำแป้งไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายทั้งในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมอาหาร จึงเป็นพืชที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แนวทางการจัดการโครงการ คือ การเชื่อมโยงการวิจัยจากฐานข้อมูลการผลิตและรายได้ของชุมชน การจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชนเพื่อให้พื้นที่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตรตลอดปี การวิจัยและพัฒนาการผลิตและเครื่องมือการผลิตมันเทศปลอดภัยจากสารพิษ การแปรรูปผลผลิตมันเทศเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในเทศ การพัฒนารูปแบบการเกษตรอื่นที่เป็นอาชีพเสริมและลดค่าใช้จ่ายด้านอาหาร และการสร้างความตระหนักเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

พื้นที่ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มีการแบ่งเขตรับผิดชอบทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 19.25 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,025.65 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 9700 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ไม่ติดแม่น้ำแต่ติดคลองส่งน้ำโครงการชลประทาน และมีคลอง หนอง บึง ใหญ่เล็กจำนวนมาก ลักษณะดังกล่าวทำให้ในช่วงที่มีน้ำหลากน้ำจึงเข้าท่วมถึงทุกพื้นที่ จำนวนประชากรทั้งหมด 7,819 คน ชาย 3,884 คน หญิง 3,935 คน รวมทั้งหมด 5,776 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร 425 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง เกษตรกรที่ทำการเกษตรจะมีอายุตั้งแต่ 45-60 ปี แรงงานที่มีอายุ 18-30 ปี ส่วนใหญ่จะไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รายได้จากการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ65,000 บาท/ปีพื้นที่การเกษตรกรรมของตำบลสามเรือนที่ถูกล้อมรอบด้วยเขตอุตสาหกรรม มีบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนตั้งอยู่ในตำบลสามเรือน จำนวน 37 แห่ง มีหอพัก จำนวน 86 แห่งร้านค้าจำนวน 50 แห่ง และหมู่บ้านจัดสรรจำนวน 3 แห่ง สภาพทางสังคมจึงมีลักษณะซ้อนทับของสังคมเมืองและสังคมชนบท ที่มีปัญหาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาความยากจน เช่นเดียวกับอีกหลายชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตำบลสามเรือนจึงเป็นกรณีศึกษาเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดได้อย่างดี

ตำบลสามเรือนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ตำบลสามเรือนมีภูมิทัศน์ธรรมชาติที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และชุมชนยังมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และยังคงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนที่น่าสนใจ ได้แก่ การนั่งเรือชมทิวทัศน์ตามลำน้ำคลองโพการปั่นจักรยานหรือนั่งรถรางชมธรรมชาติเช่นดูรังนกกระจาบชมเห็ดตับเต่าและชมโบราณสถานและมีเอกลักษณ์ของชุมชนเกษตร คือ การเพาะเห็ดตับเต่าที่ต้องเจริญเติบโตในดงโสนแบบพึ่งพาอาศัยกัน มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในชุมชน แต่ความยั่งยืนในการผลิตขึ้นกับปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะน้ำที่ใช้ในการผลิตได้มาจากคลองธรรมชาติ ซึ่งต้องอนุรักษ์ให้สะอาดและไม่มีมลพิษ การขับเคลื่อนโครงการโดยพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ชุมชนในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรชีวภาพ เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการเกษตร

บทที่ 4
ข้อวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

4.1 ข้อวิเคราะห์ด้านการจัดการโครงการ

การจัดการงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงระหว่างคณะ และศูนย์พื้นที่ที่อยู่ต่างจังหวัดกัน ดำเนินการโดยการแต่งตั้งผู้ประสานงานระดับคณะและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ทำงานร่วมกันกับผู้ประสานงานกลาง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ศูนย์หันตรา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การดำเนินงานพบปัญหาอุปสรรคในการทำงานอยู่บ้าง เช่น ความเข้าใจในลักษณะงานวิจัยเชิงพื้นที่ การติดต่อประสานงานและการประชุมร่วมกัน และการกำหนดพื้นที่ทำงานที่ไม่สามารถดำเนินงานให้ครบทั้ง 3 จังหวัด สาเหตุเนื่องจากยังไม่มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ผู้ประสานงานไม่สามารถเข้าร่วมกำหนดนโยบายในระดับคณะ ซึ่งได้มีการวางแผนในระยะต่อไปเพื่อพัฒนากลไกการทำงาน คือ การผลักดันในระดับนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยให้ทุกคณะดำเนินงานบริการวิชาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน สังคม และบูรณาการงานตามพันธกิจ ร่วมกันระหว่างคณะ โดยกำหนดพื้นที่ดำเนินงานที่ชัดเจนตามจังหวัดที่ตั้งของคณะ และกำหนดให้มีผู้ประสานงานระดับคณะเพื่อเชื่อมโยงงานในพื้นที่ โดยให้ผู้ประสานงานคณะได้กำหนดแผนกิจกรรมร่วมกัน มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาทักษะผู้ประสานงานในระดับพื้นที่ต่อไป รวมถึงการพัฒนาระบบการจัดทุนส่งเสริมการวิจัยจากกองทุนวิจัยของมหาวิทยาลัย

การจัดการแผนการวิจัย การดำเนินงานโดยผู้ประสานงานกลางของมหาวิทยาลัย มีการพัฒนารูปแบบการจัดการได้ มีความเชื่อมโยงกันของโครงการย่อยเนื่องจากกำหนดพื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดโจทย์วิจัย จึงมีปัญหาร่วมกันของพื้นที่ที่นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาโครงการย่อยได้ การพัฒนาทักษะการจัดการวิจัยได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุมเครือข่ายการวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน และการเข้ารับการฝึกอบรมการบริหารแผนงานวิจัย ที่จัดโดยสถาบันคลังสมองของชาติ ซึ่งความรู้และเครื่องมือการบริหารจัดการที่ได้รับสามารถนำมาปรับใช้และถ่ายทอดสู่นักวิจัยเพื่อพัฒนางานได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาต่อเนื่อง

ผลจากการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน มีข้อที่จะนำไปพัฒนาต่อเนื่อง ดังนี้

1.ระบบ กลไก และการจัดการงานวิชาการเพื่อสังคม ควรพัฒนากลไกการจัดการความสัมพันธ์ที่ระหว่างหน่วยงานกลางกับคณะ ระหว่างคณะกับคณะ และเชื่อมโยงถึงระดับท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่เป็นภาคีเครือข่าย ที่สามารถส่งต่อข้อมูลถึงกันได้ และใช้การจัดการความรู้ (KM) ในการพัฒนาระบบ กลไก และการจัดการ

2. กลไกการจัดการความรู้ในการทำงานต้องดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีการถอดบทเรียนการทำงาน ถอดความรู้การจัดการโครงการต่างๆ ในทุกโครงการสำคัญ

3. การหนุนเสริมของมหาวิทยาลัย โดยการสร้างเวทีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อส่งต่อข้อมูลบริบทของงานในพื้นที่ระดับตำบลให้เชื่อมโยงกับงานของจังหวัด กลุ่มจังหวัด เพื่อพัฒนาไปสู่แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด กลุ่มจังหวัด

4.2 ข้อวิเคราะห์ด้านการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย

-การใช้เครื่องมือศึกษาบริบทและวิถีชีวิตของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นจุดเริ่มต้นการทำงานที่ดี ทำให้นักวิจัยได้รู้จักชุมชนและนำไปสู่การศึกษาข้อมูลเชิงลึกในแต่ละกลุ่มกิจกรรมของชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ทิศทางการทำงานในระยะต่อไป จะดำเนินงานพัฒนาวิทยากรกระบวนการในระดับคณะ และพัฒนากลไกการลงพื้นที่เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานวิจัย การเรียนการสอนและการบริการวิชาการ ตั้งแต่เริ่มต้นศึกษาสภาพปัญหาและทำแผนงานบูรณาการในระดับคณะและมหาวิทยาลัย และให้มีผู้ประสานงานในพื้นที่ชุมชน

-ผลจากการศึกษาบริบทและวิถีชีวิตชุมชน ทำให้ทราบว่า ชุมชนมีทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพในการพัฒนา เช่น ตำบลทับน้ำ เป็นแหล่งปลูกมันเทศแหล่งใหญ่ในเขตภาคกลาง และมีการปลูกต่อเนื่องกันมายาวนาน ตำบลสามเรือน มีการเพาะเห็ดตับเต่าในแปลงโสน และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนได้

-ปัญหาของชุมชนมีความซับซ้อนและส่งผลกระทบถึงกัน ในชุมชนมีความต้องการที่ต่างกันตามอาชีพ สถานที่ตั้งในชุมชน และมีมุมมองในการพัฒนาต่างกันตามประสบการณ์ และขาดข้อมูลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาจึงไม่สามารถกำหนดได้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องพัฒนาชุดข้อมูลที่ทำให้ทุกคนเห็นตรงกัน และวางแผนทำงานร่วมกัน

-การเขียนข้อเสนอโครงการของนักวิจัย พบว่ามีจุดอ่อนที่ต้องพัฒนาในหลายประเด็น แตกต่างกันในแต่ละโครงการ ซึ่งสามารถสรุปผลเพื่อการพัฒนาโครงการวิจัย และการพัฒนานักวิจัยในการเขียนข้อเสนอโครงการดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหา โดยเฉพาะสาเหตุและขนาดของปัญหา เพื่อกำหนดเป็นโจทย์หรือคำถามวิจัยยังขาดความชัดเจน

2. ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาข้อเสนอโครงการ และไม่มีผู้ประสานงานของโครงการในพื้นที่

3. วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน ไม่สะท้อนผลลัพธ์ของการทำงานและวัดผลสำเร็จไม่ได้

4. ขอบเขตการวิจัยแคบหรือกว้างเกินไป

5. ขาดการ review เอกสาร และการเสนอวิธีที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา

6. การออกแบบวิธีการเน้นที่ศาสตร์ของนักวิจัย ทำให้การแก้ปัญหาไม่ตรงจุดสำคัญหรือไม่คุ้มกับการลงทุน

7. ผลผลิต (output) ของโครงการไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์หรือไม่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

8. ขาดความสอดคล้องสัมพันธ์กันของปัญหา การตั้งวัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีวิจัย จึงวัดผลสำเร็จไม่ได้

4.3 ข้อวิเคราะห์ด้านการพัฒนางานวิจัย

- นักวิจัยเริ่มดำเนินงานวิจัยตามข้อเสนอโครงการ พบปัญหาอุปสรรคในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย สาเหตุเนื่องจาก การขาดทักษะในการเข้าชุมชน และยังไม่คุ้นเคยกับคนในชุมชน ซึ่งได้มีการประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยในระยะแรก

- การสร้างภาคีเครือข่ายของหน่วยงานในพื้นที่ เริ่มจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลยังไม่ถึงระดับหน่วยงาน ทำให้ยังไม่นำไปสู่การพัฒนางานร่วมกันในพื้นที่ และทุกหน่วยงานมีภารกิจอื่นๆ อีกมากไม่สามารถโฟกัสงานลงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง การทำงานจึงเน้นการเชิญเพื่อให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัย และประสานงานเพื่อขอข้อมูลและสังเกตการณ์

- การถอดบทเรียนโครงการและการศึกษาดูงาน พบข้อสังเกตว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ มีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จที่สำคัญ คือ 1) การสกัดโจทย์ปัญหาให้ชัดเจน และรู้ว่าเป็นปัญหาของใคร สาเหตุคืออะไร การเสนอแนวทางแก้ปัญหาจึงมีความชัดเจน 2) การดำเนินงานวิจัย จำเป็นต้องทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาให้เกิดผู้ร่วมวิจัยในชุมชนเพื่อให้ผลงานวิจัยเกิดผลและพัฒนาต่อยอดได้3) ขอบเขตของปัญหาสามารถคลี่คลายและเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในเวลาที่กำหนด และสามารถเชื่อมโยงกับงานของภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อการขยายผล4) นักวิจัยนอกจากจะทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ ยังต้องศึกษาข้อมูลบริบทของงาน เพื่อเติมความรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ในลักษณะการหนุนเสริมการทำงานของชุมชน

4.4 สรุปผลการวิจัย

1. การจัดโครงสร้างหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ภายใต้สถาบันวิจัยและพัฒนา ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างในระดับปฏิบัติการเพื่อทำงานร่วมกันกับคณะต่างๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานวิชาการระหว่างคณะ จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนระดับนโยบายและมาตรการจากมหาวิทยาลัยสู่คณะ และให้หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชนเป็นกลไกในการสนับสนุนความรู้การจัดการและงบประมาณ

2. การจัดการงานวิจัยเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ โดยเริ่มจากการจัดการต้นทางตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการพัฒนา ทำให้นักวิจัยได้สัมผัสกับสภาพปัญหาและเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้ทราบว่าใครคือผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย แต่การจัดการเพื่อเปลี่ยนจากสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยหรือคำถามวิจัยที่เหมาะสม ทั้งในมิติของขอบเขตความสำคัญของปัญหา ความต้องการองค์ความรู้จากการวิจัย และศักยภาพของนักวิจัย ภายใต้เวลาที่

จำกัด และระบบบริหารจัดการที่ยังไม่ชัดเจน ตลอดจนการขาดทักษะการบริหารงานวิจัยและการประสานงาน ทำให้ได้ข้อเสนอโครงการที่หลากหลายและมีจุดอ่อนหลายประการการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยด้วยเอกสารเชิงหลักการและให้ข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จึงมีความจำเป็นและช่วยแก้ปัญหาได้

3.การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอเป็นข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พบว่าส่วนหนึ่งยังมีจุดอ่อนในการตรวจเอกสารเชิงสังเคราะห์ และการกำหนดวัตถุประสงค์ ที่ไม่สามารถวัดผลสำเร็จของงาน จึงควรได้มีการพัฒนาทักษะการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย แก่นักวิจัย

4. การจัดการระหว่างทางเพื่อพัฒนานักวิจัยและคุณภาพการวิจัย โดยจัดให้นักวิจัยนำเสนอรายงานความก้าวหน้าระยะ 3 เดือน และประเมินให้ข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้นักวิจัยได้ทบทวนงานและปรับปรุงงานตามข้อเสนอแนะ ผู้ประสานงานได้ปรับปรุงแผนการทำงานเพื่อทำให้โครงการย่อยได้ทำงานสอดคล้องกันและบรรลุเป้าหมายแผนงาน

5. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงพื้นที่จากโครงการย่อยที่แยกตามสาขาวิชาการของนักวิจัย ต้องส่งเสริมให้นักวิจัยได้ร่วมกันศึกษาข้อมูลบริบทของงาน และเงื่อนไขในพื้นที่ที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จของการวิจัย เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงกัน

บรรณานุกรม

กิตติชัยรัตนะ. 2549.การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยาคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. 2557. บรรยายสรุป จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2557. สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา

จรัสสุวรรณเวลา. 2534. บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย.(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวิลวดีบุรีกุล. 2551. การมีส่วนร่วม: แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ. เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน.วันอังคารที่ 17 มิถุนายน 2551 ณ สถาบันพระปกเกล้า, วุฒิสภา, กรุงเทพมหานคร.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพัฒนาชุมชน. ศักดิ์โสภาการพิมพ์,กรุงเทพฯ

นิรนาม. 2558. ทฤษฎีระบบ [Online]. Availablehttp://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%9A.htmสืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2558

พงษ์พัชรินทร์ พุธวัฒนะ. 2545.กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. [Online]. Availablehttp://www.kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK26/chapter3/t26-3-l1.html สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2558

วรรณดี สุทธินรากร. 2556. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสรีภาพและการสรรค์สร้าง. สยามปริทัศน์, กรุงเทพฯ.

วิจารณ์พานิช. 2546. การบริหารงานวิจัยแนวคิดจากประสบการณ์.(พิมพ์ครั้งที่ 3).สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพมหานคร.

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.2546. ทฤษฎีกระบวนระบบ (SystemThinking). (Online). Availablehttp://www.thaicivicnet.com/System%20Thinking.htmสืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2558

สุภาพรพงศ์ภิญโญโอภาส, ทวนทองเชาวกีรติพงศ์, เรขาอรัญวงศ์. 2556. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง วารสารศึกษาศาสตร์ ม. นเรศวร 15 (2): 67-79

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551. การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย (Online). Availablehttp://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=125., สืบค้นวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2554. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553(พิมพ์ครั้งที่3). หจก. ภาพพิมพ์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2558. หลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมประจำปีพ.ศ. 2558. วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย, กรุงเทพฯ

สำนักงานเกษตรอำเภอบางปะอิน. 2558. แผนพัฒนาการเกษตรตำบลสามเรือน 57-59. (Online)Availablehttp://bangpain.ayutthaya.doae.go.th/panpattana.htm สืบค้นวันที่ 10 ตุลาคม2558

สำนักงานเกษตรอำเภอบางปะหัน. 2558. แผนพัฒนาการเกษตรตำบลทับน้ำ ตำบลบ้านม้า 57-59. (Online)Availablehttp://bangpahan.ayutthaya.doae.go.th/plan&projec2557_59/project.htmlสืบค้นวันที่10 ตุลาคม2558

อคิน รพีพัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. ศักดิ์โสภาการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

อาทิตยา ดวงมณี ศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ์ ศิริเดช สุชีวะ. 2556. การพัฒนายุทศาสตร์การบริหารงานวิจัยโดยการเทียบเคียงสมรรถนะตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม. วารสารพยาบาลและการศึกษา 6 (2) :84-99

Cohen, J.M. and Uphoff, N. Rural. 1977.Development Participation: Concept and Measure for Project DesignImplementation and Evaluation. Cornell University, New York:

Stufflebeam, D. L. 1971.Education Evaluation and Decision-Making. Illinois: Peacock Publishing.

ภาคผนวก

อาทิ ประกาศต่างๆ บทความสำหรับเผยแพร่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์

โครงการย่อย ในโครงการการปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	งบประมาณ	วันเริ่มต้นสัญญา	วันเริ่มสิ้นสุดสัญญา
1	การสร้างเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้ง	นายฉัตรพล พิมพา	500,000	19 ม.ค.58	19 ม.ค.59
2	การพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน	นางละอองศรี ศิริเกษร	250,000	19 ม.ค.58	19 ม.ค.59
3	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเกษตรแปรรูปจากมันเทศ ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	นางสาวศศินันท์ ศาสตร์สาระ	200,000	19 ม.ค.58	19 ม.ค.59
4	ระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรชุมชนทับน้ำ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา	นายอาคม สงเคราะห์	500,000	19 ม.ค.58	19 ม.ค.59
5	การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นางสาววันดี ศรีสวัสดิ์	150,000	19 ม.ค.58	19 ม.ค.59
6	แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นางสาวบุญสมหญิง พลเมืองดี	305,000	11 ก.พ.58	11 ก.พ.59
7	ฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นางสาวยุพิน พูนดี	170,000	11 ก.พ.58	11 ก.พ.59
8	การสร้างมูลค่าเพิ่มของเห็ดตับเต่าโดยการยืดอายุการเก็บรักษาและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์	นางสาววิจิตรา เหลียวตระกูล	170,000	11 ก.พ.58	11 ก.พ.59

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	งบประมาณ	วันเริ่มต้นสัญญา	วันเริ่มสิ้นสุดสัญญา
9	การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดการอาชีพและรายได้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายศิริศักดิ์ บัวชุม	170,000	11 ก.พ.58	11 ก.พ.59
10	การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศที่ปลูกในชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นางพาขวัญ ทองรักษ์	200,000	11 ก.พ.58	11 ก.พ.59
11	การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก	นางสาวสุภาวดี โกยดุลย์	150,000	11 ก.พ.58	11 ก.พ.59
12	การบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวมาตรฐานเกษตรปลอดภัยของวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย ศูนย์ปราชญ์เกษตรช้างใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม	200,000	19 ก.พ.58	19 ก.พ.59
13	การศึกษาความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	นายสัมพันธ์ สุกใส	180,000	19 ก.พ.58	19 ก.พ.59
14	การประเมินผลโครงการวิจัยของหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน	นายมนตรี สังข์ทอง	100,000	19 ก.พ.58	19 ก.พ.59
รวม			**3,245,000**		
งบบริหารจัดการงานวิจัย			**755,000**		
รวมทั้งสิ้น			**4,000,000**		

ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เรื่อง กฎเกณฑ์และระเบียบการเงินสำหรับผู้รับทุนอุดหนุนงานวิจัย
จากการร่วมกันระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หน่วยวิจัยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

เพื่อให้การดำเนินงานเบิกจ่ายงบประมาณทุนอุดหนุนงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการงานวิจัยของหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนา จึงประกาศกฎเกณฑ์และระเบียบการเงิน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ให้เป็นไปตามคู่มือบริหารการเงินและพัสดุ สกว. ฉบับปรับปรุง เดือนกรกฎาคม 2557

2. หมวดค่าตอบแทนให้กับนักวิจัย เหมือนกับระเบียบมทร.สุวรรณภูมิว่าด้วยการใช้จ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย พ.ศ. 2549 คือ ไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณที่ขอ ดังนั้นค่าตอบแทนล่วงเวลาจะเบิกไม่ได้

3. การเบิกจ่ายงบประมาณแบ่งเป็น 3 งวด

งวดที่ 1 70 เปอร์เซ็นต์
งวดที่ 2 20 เปอร์เซ็นต์
งวดที่ 3 10 เปอร์เซ็นต์

4. ระบบบัญชี หัวหน้าโครงการต้องมีความรับผิดชอบที่จะดูแลระบบการเงินและบัญชีให้ถูกต้อง เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา

5. งบประมาณในหมวดค่าตอบแทนและค่าจ้างถัวจ่ายข้ามหมวด**ไม่ได้** หมวดค่าวัสดุและค่าใช้สอย สามารถข้ามหมวดได้ แต่ไม่เกิน 20 เปอร์เซ็นต์ และต้องทำบันทึกข้อความแจ้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

6. การจัดซื้อจัดจ้างในวงเงินเกิน 50,000 บาท ต้องมีคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างก่อนจ่ายเงิน

7. ในกรณีผู้ขายไม่มีใบเสร็จและอยู่ในวงเงินไม่เกิน 1,000 บาท ให้นักวิจัยใช้ใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงินได้

8. ใบเสร็จรับเงินต้องเขียนให้ถูกต้อง สำหรับนามผู้ซื้อ ให้เขียนเป็นสัญญาของนักวิจัย เช่น RDG58A0002/01 เลขที่ 60 หมู่ 3 ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

9. เมื่อนักวิจัย...

9. เมื่อนักวิจัยขอเบิกเงินงวดต่อไปให้นักวิจัยใช้แบบฟอร์มการเบิกเงินงวดของสวพ. และให้แนบใบเสร็จและบันทึกรายการรับ - จ่ายเงินของโครงการส่งที่หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเสร็จ จะคืนใบเสร็จให้นักวิจัยเก็บไว้เอง เพื่อรอให้สำนักงานตรวจสอบภายใน และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเรียกตรวจ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยเจ้าหน้าที่จะประทับตราตรวจแล้ว และลงวันที่ตรวจ

ประกาศ ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพศาล บุรินทร์วัฒนา)
อธิการบดี

สรุปเวทีเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันศุกร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2557

เป้าหมาย

1. คณาจารย์ได้เรียนรู้บริบทชุมชน สภาพพื้นที่ ทรัพยากร วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ศักยภาพของพื้นที่ปัญหาและความต้องการ
2. ชุมชนได้วิเคราะห์ เรียนรู้ศักยภาพของตนเอง (จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาตนเอง)
3. เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

จำนวน 30-40 คน ประกอบด้วย

1. ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. ครู และ พระ
2. ตัวแทนกลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มชาวนา กลุ่มมันเทศ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม OTOP
3. ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ เกษตรตำบล พัฒนาชุมชน กศน. และ ธกส.
5. คณะทำงานของมหาวิทยาลัย

วิธีการดำเนินงาน

1. เข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปรึกษาหารือความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ และชี้แจงกระบวนการทำงานของมหาวิทยาลัย และขออนุญาตลงพื้นที่
2. ประชุมคณะทำงานเพื่อเตรียมงาน
    2.1 เลือกเครื่องมือศึกษาชุมชน ได้แก่
        - Time line สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ
        - แผนที่รอบใน สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชน
        - แผนที่รอบนอก สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชน
        - ปฏิทินวิถีชีวิต สำหรับกลุ่มอาชีพ

    2.2 กำหนดวิทยากรประจำกลุ่ม

    2.3 กำหนดแผนกิจกรรม และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ
3 นัดหมายชุมชนผ่านทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
4 ประสานงานจัดเตรียมสถานที่ เครื่องเสียง สิ่งอำนวยความสะดวก อาหารและเครื่องดื่ม
5 จัดเวทีเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนตำบลทับน้ำ ณ ห้องประชุมโรงเรียนวัดผึ่งแดด ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันศุกร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2557

ผลการดำเนินงาน

ข้อค้นพบจากการศึกษาชุมชน

บริบทของพื้นที่

- (เอกสาร จาก อบต)

ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชน

- **การจัดการน้ำในชุมชน** โดยสูบน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา ผันสู่คลองทับน้ำซึ่งไหลผ่านชุมชน ระยะทางประมาณ 8 กม ชุมชนสร้างคลองไส้ไก่และบริหารจัดการน้ำเพื่อกระจายพื้นที่เกษตรกรรมในตำบล ประมาณ 5000 ไร่ ช่วยเหลือเกษตรกรให้มีน้ำใช้ 2-300 ครัวเรือน สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ สำหรับทำนาปรัง และปลูกพืชในฤดูแล้ง

- ด้านเศรษฐกิจ

-การเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การปลูกมันเทศ

-ศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิเพื่อนพึ่งภา (อ. บุญเชิด) ฐานเรียนรู้ 4 กิจกรรม ปลูกผัก ไก่ไข่ น้ำส้มควันไม้ และน้ำยาเอนกประสงค์ การทำแผนชีวิต

- ด้านภูมิปัญญา ได้แก่

-การทำงอบ

-จักสาน

-กระเป๋าหนัง

- ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่

-ความเป็นมาของชุมชน

-ประเพณีทางน้ำ การตักบาตรน้ำอ้อย

- วิสัยทัศน์ผู้นำชุมชน นายก อบต. นายกฤตภพ เฉื่อยฉ่ำ

- ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา

- เน้นการพัฒนาคน และผู้นำธรรมชาติเพื่อช่วยพัฒนา

- หาต้นแบบการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่เพื่อการพึ่งตนเอง ทดแทนการทำนาอย่างเดียว

- การปรับตัวของภาคการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ วัยแรงงานทำงานนอกภาคการเกษตร และปัญหาการว่างงานเนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกิน

- โครงการต้องตอบสนองความต้องการและใช้ได้กับบริบทของพื้นที่ และมีการพัฒนาต่อเนื่องยั่งยืน

- เสริมสร้างความรักสามัคคี ในชุมชน ให้เป็นชุมชนมีความมั่งคั่ง มั่นคง รุ่งเรือง และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สังเคราะห์ปัญหาและความต้องการเพื่อพัฒนา

- การจัดการน้ำในชุมชน ต่อยอดการจัดการน้ำด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แก้ปัญหาน้ำเสีย การสูญหายของสัตว์น้ำ

- การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย หรือรองรับการกลับมาของผู้เกษียณอายุ (ข้าว มันเทศ เกษตรประณีต)

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่า ตลอดสายโซ่อุปทาน โดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ (demand driven)

การสะท้อนความคิดหลังการปฏิบัติงาน (After Action Reviews; AAR)

การจัดเวทีเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันศุกร์ที่ 14 พฤศจิกายน 2557

ผู้เข้าร่วมสะท้อนความคิด

คณะทำงานการจัดเวทีเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนตำบลทับน้ำ

ผลการสะท้อนความคิด

1. ความคาดหวังที่ได้รับจากการจัดเวทีเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

- ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อการวิจัยและการบริการวิชาการ
- การจัดเวทีเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนทำให้เกิดการบูรณาการงานวิจัยกับการบริการวิชาการ
- เกิดปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและสร้างความร่วมมือในการทำงานกับชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่
- เรียนรู้บริบทของชุมชนร่วมกับชุมชน และเห็นชุมชนเรียนรู้ตัวเอง
- ทำให้เกิดการบูรณาการงานข้ามสาขาวิชาและข้ามคณะ
- ความรู้จากกระบวนการทำงานสามารถใช้พัฒนาตนเองและพัฒนางานได้ต่อเนื่อง
- พัฒนาวิธีการทำงานในคณะ ให้มีทิศทางที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- มีความสุขกับการทำงานวิชาการเพื่อสังคม

2. ความสำเร็จได้รับ

- ความสำเร็จที่คิดว่าได้รับเกินความคาดหวัง คือ เห็นทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ชุมชน คณะทำงานที่มาจากต่างสาขาวิชา ต่างคณะสามารถทำงานร่วมกันและร่วมเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอย่างมีความสุข และเห็นผลสำเร็จจากการใช้เครื่องมือศึกษาชุมชน

- ความสำเร็จที่คิดว่าได้รับต่ำกว่าความคาดหวัง คือ ปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อการวิจัยและการบริการวิชาการ ยังไม่ชัดเจนยังไม่สมารถนำไปกำหนดหัวข้อตามต้องการ

3. สิ่งที่คิดว่าทำได้ดีแล้ว

- มีกระบวนการทำงานที่ดี มีการวางแผนกำหนดกิจกรรม บทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

- การทุ่มเทตั้งใจทำงานของคณะทำงานทุกคน

- การมีนักวิจัยพี่เลี้ยงจากเครือข่ายวิจัยท้องถิ่น สกว. เข้าร่วมกิจกรรมด้วย

4. สิ่งที่คิดว่าควรปรับปรุงเพื่อการพัฒนาในครั้งต่อไป

- เวลาการติดต่อประสานงานกระชั้นเกิน ทำให้ได้ตัวแทนไม่ครบถ้วน และภาคีหน่วยงานภายนอกไม่ได้เข้าร่วมเวที

- การประสานงานให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมชาวบ้านในชุมชน (ครั้งนี้พบปัญหามีการนัดกลุ่มชาวนาเพื่อตรวจสอบพื้นที่นาของหน่วยงานอื่นในเวลาเดียวกัน)

- เวลาการปฏิบัติงานคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับแผน ทำให้มีเวลาการสรุปผลและเติมเต็มข้อมูลน้อย และเลิกช้ากว่ากำหนด

- การจัดสมาชิกเข้ากลุ่มบางกลุ่มคนมาก บางกลุ่มน้อยเกิน

- มีการข้ามขั้นตอนการแนะนำและสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มเนื่องจากเร่งรีบดำเนินการ

- ควรมีเวลาให้ทำความคุ้นเคยกับสมาชิกในชุมชนก่อน เพราะในช่วงแรกการไหลของข้อมูลช้า

5. สิ่งที่จะทำต่อ

- การสังเคราะห์และสรุปผลข้อมูล คืนกลับให้กับ อบต. เพื่อทวนสอบความคิดในการประชุมประจำเดือนของ อบต.

- นำผลการสังเคราะห์และสรุปผลข้อมูล นำเสนอในการประชุมวันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 เพื่อทวนสอบความคิดในการประชุมร่วมกับ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาคีในพื้นที่ เพื่อให้ทีมนักวิจัยนำข้อมูลไปดำเนินการพัฒนาโจทย์หรือคำถามวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยต่อไป

6. การสังเคราะห์ประเด็นปัญหาและความต้องการเพื่อพัฒนาพื้นที่ตำบลทับน้ำ

- การจัดการน้ำในชุมชน ต่อยอดการจัดการน้ำด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แก้ปัญหาน้ำเสีย การสูญหายของสัตว์น้ำ

- การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย หรือรองรับการกลับมาของผู้เกษียณอายุ (ข้าว มันเทศ เกษตรประณีต)

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่า ตลอดสายโซ่อุปทาน โดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ (demand driven)

การประชุมเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 ณ โรงแรมวรบุรี อโยธยา

1. ผู้เข้าร่วมประชุม

-ผู้ประสานงานคณะ

-นักวิจัย

-ตัวแทนชุมชน

-ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2 **เป้าหมาย**

-เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area Based Collaboration Research and Development)

-เพื่อทบทวนผลการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ และเผยแพร่ผลการศึกษา

-เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการศึกษากับผู้เกี่ยวข้องและนักวิจัย

-เพื่อหาข้อสรุปเพื่อจัดทำประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

3. การดำเนินงาน

3.1 **การบรรยาย**

การจัดการงานวิจัย ABC

โดย รศ.ดร. ก้าน จันทร์พรหมมา ผู้ทรงคุณวุฒิ สกว

3.2 **การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ**

บริบทพื้นที่และวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่

โดย นายกฤตภพ เฉื่อยฉ่ำ นายก อบต. ทับน้ำ

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนทับน้ำ

โดยนางสาวณัฐกฤตา รักใหม่

การเรียนรู้ปฏิทินวิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ

โดย อ.ชื่นสุมณ ยิ้มถิน

การเรียนรู้ทรัพยากรชุมชนจากแผนที่รอบในและรอบนอก

โดย อ.ยุพิน พูนดี

ผู้ดำเนินการเสวนา รศ.ดร. กิตติ บุญเลิศนิรันดร์

3.3 การสะท้อนความคิดการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ (เป็นการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่ตำบลทับน้ำ และค้นหาประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาในภาพกว้างๆ ก่อนการค้นหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไข หรือก่อนการค้นหาความจริงเพื่อกำหนดสมมมติฐานและกำหนดตัวแปรในการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนา กิจกรรมมีความยืดหยุ่นไม่ยึดติดกับขั้นตอน ผู้สะท้อนความคิด แสดงความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้ แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ไม่จำเป็นต้องหาข้อสรุป เป็นการสร้างเงื่อนไข สร้างโอกาสให้คนมาเจอกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน)

ผลการสะท้อนความคิดจากการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ

นายกฤตภพ เฉื่อยฉ่ำ นายก อบต. ทับน้ำ และผู้แทนชุมชน

อบต. ทับน้ำ รวมพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลทับน้ำ และตำบลบ้านม้า พื้นที่ทับน้ำ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม การจัดการน้ำในชุมชน ทำให้สามารถทำเกษตรกรรมได้ตลอดปี ลดปัญหาการว่างงานในพื้นที่ เศรษฐกิจดีขึ้น ในทุกปียอมลงทุนสูบน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาในคลองทับน้ำ และขุดลำรางซอยสู่ไร่นา ค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำประมาณเจ็ดแสนบาท/ปี

ปัจจุบันคนรุ่นใหม่มีการศึกษาที่ดีขึ้น ออกไปทำงานนอกภาคการเกษตร เป็นแหล่งรายได้ของพื้นที่ ขณะที่ภาคการเกษตรยังมีกิจกรรมอยู่แต่รายได้ไม่มั่นคง ขึ้นกับปัจจัยจากภายนอกเช่น นโยบายรัฐในการจำนำราคาข้าว พยายามโน้มน้าวให้ชาวบ้านเปลี่ยนมาทำไร่นาสวนผสมเพื่อการพึ่งพาตนเอง นำไม้ยืนต้น เช่น ยางนา ปลูกในพื้นทีเพื่อเป็นรายได้ในอนาคต แต่ยังไม่ได้ผล และคิดว่าจะเลิกส่งเสริม สาเหตุอาจเนื่องจากมีปัญหาน้ำท่วม ทำให้ไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกได้ 2-3 ปี ก็ถูกน้ำท่วมตาย พืชสวนเสียหาย

รศ.ดร. ก้าน จันทร์พรหมมา รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ สกว

-จุดแข็งของมหาวิทยาลัยในความเป็นมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

-ทำอย่างไรมหาวิทยาลัยจึงเป็นที่พึ่งของจังหวัด เมื่อเกิดปัญหาจะช่วยคลี่คลายปัญหาด้วยงานวิจัยได้อย่างไร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เริ่มจากการกลับไปดูงานวิจัยที่ผ่านมา

-การบริหารงานวิจัยต้องทำเหมือนการตกปลาไม่ใช่ตกเบ็ด จึงต้องมีการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

-พัฒนาและกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมายของการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับพื้นที่ เพื่อเปลี่ยนปัญหาและความต้องการพัฒนาในเชิงรูปธรรมให้เป็นนามธรรม จับต้องได้ นิยามความหมายตัวชี้วัดให้เห็นและเข้าใจตรงกัน (ตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดที่นำไปสู่ความสุขในการทำงานร่วมกัน ไม่ใช่นำไปสู่ความทุกข์ทั้งผู้ปฏิบัติและผู้ประเมิน) นำไปสู่วิสัยทัศน์ร่วม

-การวิจัยในพื้นที่ต้องเป็นขบวนการ ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ดีขึ้น ไม่ให้เกิดความรู้สึกเมื่อท่านมาเราดีใจเมื่อท่านไปเราเหมือนเดิม และต้องไม่ไบรุมเร้าชุมชนให้ทำตามความต้องการของนักวิจัย

-เรื่องอะไรที่โดนใจคนและนำไปสู่ความร่วมมือ และได้มาซึ่งข้อมูล และนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลทั้งจังหวัด

คุณสันติ จียะพันธ์ ผู้ประสานงานเครือข่ายวิจัยท้องถิ่น สกว

- พื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากปัจจัยภายนอก ทั้งมิติเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อชุมชน และชุมชนมีการปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้อดีตจะเป็นบทเรียนแก่ชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง คำถามคือใครจะป็นผู้ที่ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลง

- จากแผนที่พื้นที่ทับน้ำ ส่วนใหญยังเป็นเกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่สำคัญ คือ การจัดการน้ำในชุมชนทำให้ทำนาปรังได้ สามารถเพิ่มรอบการทำนาได้ 2 ครั้ง และลดความเสี่ยงจากภัยแล้ง แต่มาพร้อมกับการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก และต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น มีการนำพืชชนิดอื่นมาปลูกเพื่อเป็นทางเลือก เช่น มันเทศ เผือก แต่ประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ราคาผลผลิต ทำให้เลิกปลูกเผือก ส่วนมันเทศเริ่มมีสถานะที่ไม่มั่นคง

-การเข้ามาของมูลนิธิเพื่อนพึ่งภา ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในชุมชน มีการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนและมีฐานเรียนรู้เชื่อมโยงกับโรงเรียน

-การจัดการน้ำในชุมชน แม้ว่าประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง แต่ระบบการจัดการยังต้องเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ภายนอกชุมชน

นายอภิชาติ สุขคิตา เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

-ทับน้ำมีผู้นำที่เข้มแข็ง เคยได้รับรางวัลปราชญ์ของแผ่นดิน มีวิสัยทัศน์การพัฒนาทีสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นทีได้

-จังหวัดมีนโยบายการบูรณาการการเกษตรครบวงจรในพื้นที่รายตำบล ซึ่งบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของจังหวัดเข้าไปทำงานในพื้นที่ ในปีที่ผ่านมา อบต.ทับน้ำได้สมัครเข้าร่วมโครงการ แต่ไม่ได้รับการคัดเลือก ในปีงบประมาณ 2558 ดำเนินการในพื้นที่ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง ขอให้เสนอตัวเข้ามาใหม่เพื่อพิจารณาร่วมโครงการในปีงบประมาณ 2559

-พื้นที่ทับน้ำยังจัดอยู่ในเขตชลประมานแต่อยู่ปลายทาง การจัดการน้ำจึงเกี่ยวงข้องกับพื้นที่อื่นด้วย การแก้ปัญหาโดยการสูบน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าคลองทับน้ำจึงเป็นการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน

-การขุดบ่อขนาดใหญ่ในพื้นที่ ควรได้มีการศึกษาคุณภาพน้ำ เพราะหลายพื้นที่เมื่อขุดบ่อขนาดใหญ่ได้น้ำเค็มไม่สามารถใช้เพาะปลูกได้ การขุดบ่อบาดาลไม่สามารถดำเนินการได้

-ทับน้ำมีความรู้เดิมในเรื่องการโยนกล้าข้าว ซึ่งเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นได้

-ปัญหาสำคัญของผู้ปลูกมันเทศ คือ ด้วงงวงมันเทศ ทำให้ต้องใช้สารเคมีปริมาณมาก

อาจารย์อวยพร วัฒนธรรมจังหวัด

-อบต. ทับน้ำ รวมตำบบลบ้านม้าด้วย ซึ่งมีแหล่งวัฒนธรรมสำคัญ คือ ดนตรีไทย

- มีการปลูกข้าวไรซ์เบอรี ซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าข้าวทั่วไป จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมให้ปลูกเพื่อเพิ่มรายได้

4. สรุปประเด็นโจทย์ ปัญหาและความต้องการเพื่อพัฒนาพื้นที่

- การจัดการน้ำในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ แก้ปัญหาน้ำเสีย และเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อเป็นอาหาร

- การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย หรือรองรับการกลับมาของผู้เกษียณอายุ (ข้าว มันเทศ เกษตรประณีต)

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่า โดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ

การสะท้อนความคิดหลังการปฏิบัติงาน (After Action Reviews; AAR)

การเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 ณ โรงแรมวรบุรี อโยธยา

1. ผู้เข้าร่วมสะท้อนความคิด

-คณะทำงานและผู้ประสานงาน

2. ทบทวนเป้าหมาย

-เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area Based Collaboration Research and Development)

-เพื่อทบทวนผลการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนทับน้ำ และเผยแพร่ผลการศึกษา

-เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการศึกษากับผู้เกี่ยวข้องและนักวิจัย

-เพื่อหาข้อสรุปและจัดทำประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

3. ผลการสะท้อนความคิด

3.1 ความคาดหวัง

- ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเข้าใจรูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่

- ได้ข้อสรุปเพื่อจัดทำประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

- นักวิจัยนำความรู้และประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ไปพัฒนาเพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย

3.2 ความสำเร็จที่ได้รับ

-สิ่งที่คิดว่าได้รับผลเกินความคาดหวัง

-นักวิจัยให้ความสนใจและตื่นตัวเพื่อเข้าร่วมทำวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่

-ชุมชนให้ความสำคัญและเข้าร่วมการสะท้อนปัญหาการพัฒนาในพื้นที่

-สิ่งที่คิดว่าได้รับผลตามที่คาดหวัง

-ได้ข้อสรุปเพื่อจัดทำประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

-สิ่งที่คิดว่าได้รับผลต่ำกว่าความคาดหวัง

-ผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ทราบว่าจะเริ่มงานวิจัย ABC ได้อย่างไร และไม่ทราบกระบวนการวิจัย

-โจทย์หรือประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่ยังไม่ชัดเจน ขาดข้อมูลที่เป็นรูปธรรม

3.3. สิ่งที่คิดว่าทำได้ดีแล้ว

- การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้และประสบการณ์ตรงมาบรรยายทำให้เห็นภาพงาน ABC ที่ชัดเจน

- การนำผลการศึกษาชุมชนมานำเสนอเปิดการเสวนาทำให้ประเด็นการสะท้อนความคิดตรงกับพื้นที่ได้ทราบปัญหาและแนวทางการพัฒนาในพื้นที่

3.4. สิ่งที่คิดว่าควรปรับปรุงเพื่อการพัฒนาในครั้งต่อไป

- กำหนดการและกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากการเสวนาสะท้อนความคิดใช้เวลามาก เกินเวลาการแบ่งกลุ่ม workshop นักวิจัยรีบกลับทำให้ไม่มีการแบ่งกลุ่ม

- ภาคบ่าย นักวิจัยบางส่วนกลับก่อน

- ให้มีตัวอย่างงานวิจัย ABC ในสาขาวิชาต่างๆ จัดแสดงเพื่อได้มีความเข้าใจมากขึ้น

- การลงทะเบียนควรมีฟอร์มให้นักวิจัยกรอกเบอร์โทรศัพท์ e-mail และประเด็นวิจัยที่สนใจ เพื่อสะดวกในการติดต่อกลับ

4. สิ่งที่จะต้องทำต่อไป

- สรุปประเด็นโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่และประกาศรับข้อเสนอโครงการ

- ผู้ประสานงานคณะติดตามและประสานงานนักวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการ โดยประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายเจาะจงในแต่ละประเด็น เพื่อหา user และร่วมพัฒนาโจทย์วิจัย

- กำหนดการลงพื้นที่อีกครั้งในวันที่ 3 ธันวาคม 2557

สรุปประเด็นจากการประชุมพัฒนาข้อเสนอเชิงหลักการ

ภายใต้โครงการ “การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา” มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

วันที่ 23 ธันวาคม 2557

ณ ห้องประชุม SCI23414 ชั้น 4 อาคารศรีพิทยาคาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

<u>ที่มาของการประชุม</u>

โครงการ “การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา” นี้เป็นหนึ่งในโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนภายใต้แผนงานการวิจัยมุ่งเป้าเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ปี 2557: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โครงการนี้เป็นการหยิบยกโจทย์การวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาของจังหวัดและเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของชุมชน โดยคณะทำงานได้ลงสำรวจพื้นที่และศึกษาวิถีชีวิตในตำบลทับน้ำและตำบลสามเรือน ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2557 และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการศึกษากับผู้เกี่ยวข้องและนักวิจัย ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 จึงได้ข้อสรุปประเด็นโจทย์ ปัญหาและความต้องการเพื่อพัฒนาพื้นที่พร้อมทั้งประกาศเชิญชวนให้นักวิจัย เสนอข้อเสนอเชิงหลักการ ใน 4 ประเด็นได้แก่ 1. การจัดการน้ำในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ แก้ปัญหาน้ำเสีย และเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อเป็นอาหาร 2. การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 3. รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย หรือรองรับการกลับมาของผู้เกษียณอายุ (ข้าว มันเทศ เกษตรประณีต) หรืออาชีพทางเลือก และ 4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่า โดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ ซึ่งนักวิจัยได้เสนอโครงการวิจัยเข้ามาทั้งสิ้น จำนวน 28 โครงการ หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ได้พิจารณาคัดเลือกโครงการ จำนวน 14 โครงการ เป็นโครงการชุดแรก เพื่อเสนอผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา และให้ข้อเสนอแนะแก่นักวิจัย เพื่อการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยในลำดับต่อไป

ด้านระบบการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ด้วยมหาวิทยาลัยเล็งเห็นว่ายังขาดระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและงานวิชาการให้ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สภาพการดำเนินงานการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคม มีการแยกส่วนการทำงาน ขาดการบูรณาการผลงานผลงานวิจัยไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง งานบริการวิชาการส่วนใหญ่มีลักษณะการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ในทิศทางเดียว ขาดการศึกษาวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ และศักยภาพของชุมชน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และการนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับชุมชน จึงเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการวิจัยให้ดีขึ้น โดยจะมีขับเคลื่อนการวิจัยร่วมกันทั้งมหาวิทยาลัย

เป้าหมายของโครงการ คือ 1) ขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ไข ปรับเปลี่ยนระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เช่น การแก้ไขระเบียบการเบิกจ่ายเงินทุนวิจัย และการเบิกจ่ายเงิน การทำงานบริการวิชาการ ปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยและการแก้ไขสัญญารับทุนเพื่อให้นักวิจัยนำผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ 2) พัฒนาผู้ประสานงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ และพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยที่เชื่อมโยงและบูรณาการกับภารกิจอื่น เกิดงานวิจัยที่บูรณาการกับภารกิจอื่นในคณะและงานวิจัยเชิงประเด็น และ 3) ได้รูปแบบการจัดการงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์พื้นที่ และมีประสิทธิภาพ

การประชุมในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทีมพี่เลี้ยงของมหาวิทยาลัย สกว. และภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมกันพิจารณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ข้อเสนอโครงการที่ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกทั้ง 14 โครงการ ทั้งนี้เพื่อนักวิจัยจะได้นำความเห็นไปปรับแก้ไขข้อเสนอโครงการให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

<u>ผู้เข้าร่วมการประชุม</u> รวมประมาณ 60 คน ประกอบด้วย **ผศ.ไพศาล บุรินทร์วัฒนา อธิการบดี** รศ.ระวีวรรณ สุวรรณศร รองอธิการบดี รศ.ดร.กิตติ บุญเลิศนิรันดร์ ผู้ช่วยอธิการบดี ทีมพี่เลี้ยงสกว. ได้แก่ รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา ม.วลัยลักษณ์ ดร.กิตติ สัจจวัฒนา ม.พะเยา น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศวณิช สกว. และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผศ. นาตยา เกตุสมบูรณ์ มรภ.พระนครศรีอยุธยา ตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ได้แก่ วันชัย อุตสาหะ กลุ่มงานยุทธศาสตร์เกษตร เกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวแทนจากเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน ชลประทานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งนักวิจัย และผู้ประสานงานวิจัย

<u>การกล่าวเปิดการประชุม</u>

รศ.ดร.กิตติ บุญเลิศนิรันดร์ ผู้ช่วยอธิการบดี

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสกว.เพื่อพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในการทำงานเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในจังหวัดนนทบุรี อยุธยา และสุพรรณบุรี โดยในระยะแนกจะเน้นเรื่องการจัดการระบบการจัดการงานวิจัยภายในและเน้นการทำงานในพื้นที่อยุธยาเป็นหลัก ส่วนในระยะต่อไปจะขยายไปยังพื้นที่นนทบุรีและสุพรรณบุรี ด้านบริบทพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รายได้หลักของจังหวัดมาจากภาคอุตสาหกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม ด้านแรงงานส่วนใหญ่นิยมทำงานในโรงงานเนื่องจากไม่อาชีพในชุมชนไม่มั่นคง มีความเสี่ยงภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง ผลผลิตจำหน่ายไม่ได้ เป็นต้น จากการลงพื้นที่ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนตำบลทับน้ำและสามเรือนเพื่อพัฒนากรอบโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชนในวันที่ 14 และ 20 พฤศจิกายน 2557 ทำให้ได้ประเด็น 4 ประเด็น ที่นำมาสู่การประกาศโจทย์ในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานทั้งหมดเพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง และมีวัตถุประสงค์ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำตามลำดับ คือ 1. เพื่อยกระดับการจัดการไร่นา 2. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร 3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP 4. ผูกโยงการตลาดกับระบบผลิตในชุมชน และ 5. เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการและผู้นำในชุมชน อย่างไรก็ตามหลังการประกาศโจทย์มีผู้เสนอโครงการวิจัยมาทั้งสิ้น 28 โครงการ ทั้งนี้ด้วยงบประมาณของ

โครงการที่มีจำกัด ดังนั้นโครงการไหนที่พลาดจากทุนนี้ทางมหาวิทยาลัยจะช่วยหาช่องทางในการสนับสนุนโครงการต่อไป

น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศวณิช เจ้าหน้าที่ประสานงานอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคมเป็นโครงการวิจัยที่ เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช.)พัฒนาร่วมกัน โดยมีเป้าหมายการทำงาน 2 มิติ คือ เพื่อตอบโจทย์ของพื้นที่และพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัย ซึ่ง สกว. ได้สนับสนุนในลักษณะการร่วมทุนกับมหาวิทยาลัยทั้งหมด 9 แห่ง โดยเป็นมหาวิทยาลัยที่ภูมิภาคเพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นที่พึ่งในการพัฒนาพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ สกว. หวังว่าการทำงานนี้นอกเหนือจากการได้องค์ความรู้จากงานวิจัยแล้วจะช่วยสร้างระบบการจัดการงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้ในการจัดการต่อไปได้ อย่างไรก็ตามด้วยระยะเวลาในการดำเนินงานเพียง 1 ปี น่าจะได้โมเดลการจัดการเรื่องระบบการจัดการวิจัยในมหาวิทยาลัย กรณี มทร. สุวรรณภูมิ ซึ่งมีศูนย์หลายแห่ง แต่ด้วยกรอบเวลาและงบประมาณ จึงได้เริ่มการทำงานที่ ศูนย์พื้นที่อยุธยา เพื่อเรียนรู้ระบบการจัดการเรื่องโจทย์ที่ตอบโจทย์พื้นที่จริง (ได้นวัตกรรมและองค์ความรู้ของพื้นที่) ซึ่งจะใช้ในการขยายการทำงานในพื้นที่อื่นต่อไป สำหรับการประชุมวันนี้จะเป็นการพัฒนาข้อเสนอโครงการโดยมหาวิทยาลัยคัดเลือกข้อเสนอเอกสารเชิงหลักการที่ตรงกรอบประกาศทุน จำนวน 14 โครงการ มานำเสนอและแลกเปลี่ยนกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นข้อเสนอโครงการฉบับเต็ม และสนับสนุนโครงการต่อไป

<u>การนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยและความคิดเห็นต่อโครงการ</u> ตามลำดับการนำเสนอ มีดังนี้

โครงการวิจัยที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดร. บุญสมหญิง พลเมืองดี)

มีเป้าหมายเพื่อศึกษาและนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จ.พระนครศรีอยุธยา ผ่านการทำทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำเสนอเป็นเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ที่เหมาะกับวิถีชีวิตชุมชนสามเรือนต่อไป

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. ที่มาและความสำคัญของโจทย์ จากข้อมูลที่นำเสนอแสดงให้เห็นว่าเห็ดตับเต่าเป็นตัวสร้างรายได้ในพื้นที่แต่ยังไม่เห็นการเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรรีวิวเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นภาพจากจุดเด่นและทุนที่พื้นที่มีอยู่ บริบทการท่องเที่ยวของจังหวัด อำเภอ และอบต. มีการเชื่อมโยงอย่างไร แล้วจะมีการเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ได้อย่างไร ต.สามเรือนอยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวหลักของจังหวัดหรือไม่อย่างไรและกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มไหน รวมทั้งต้อง review conceptual framework ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย เพื่อตอบให้ได้ว่าทำไมจึงต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. สมมติฐานงานวิจัย ควรต้องชี้ภาพ ให้เห็นว่าเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบใหม่นี้จะแตกต่างจากแบบเดิมที่เป็นอยู่อย่างไร และแตกต่างจากที่อื่นอย่างไร เพื่อให้เห็นความแตกต่างของงานที่จะทำ

3. ด้านกิจกรรม ควรเพิ่มเติมเรื่องการทำศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งออกแบบกิจกรรมให้มีการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบนอกจากการมาดูเห็ดตับเต่า ทั้งนี้หากจะนำประเด็นเรื่องเห็ดตับเต่าเป็นจุดขายควรต้องมีข้อมูลเรื่องโภชนาการของเห็ดมาประกอบด้วยเพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างจุดขาย

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ ควรเพิ่มว่าได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานในพื้นที่ เช่น เทศบาล จังหวัด เป็นต้น อาจไปศึกษางาน อ.จิรวัฒน์ พิรสัณฑ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ขอ สกว. เพื่อเป็นต้นแบบในการทำงานที่มองภาพระยะยาว

5. ด้านผู้ร่วมโครงการ ควรมีคนในพื้นที่(อบต.+ ชุมชน) เข้ามาร่วมด้วย เพื่อความยั่งยืนในพื้นที่ โดยการทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วน หากทำได้นอกจากจะได้โมเดลการท่องเที่ยว แล้วน่าจะได้การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในภาพรวมระยะยาวด้วย

6. Output เรื่องการตีพิมพ์ หากมองว่าสามารถตีพิมพ์ได้ต้องหาจุดแตกต่างของงานที่ทำ ซึ่งต้องมีการรีวิวทั้งบริบทของพื้นที่และบริบทของวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

7. ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา ควรต้องระบุให้ชัดว่าเป็น ชุมชนหรือตำบล กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมในการศึกษาเป็นใคร

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณาเนื่องจากการเชื่อมโยงจากบริบทจุดแข็งของพื้นที่ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้ นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรเพิ่มการทบทวนบริบทของพื้นที่เพื่อมาเชื่อมโยงสู่โจทย์วิจัย ระบบการท่องเที่ยวแบบเดิมเป็นอย่างไรแล้วจะพัฒนาให้เป็นอย่างไร โดยปลายทางมองเรื่องการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ และการเชื่อมโยงไปสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่นและจังหวัด ด้านการมีส่วนร่วมควรดึงคนในชุมชนเข้ามาร่วมในโครงการด้วย

โครงการวิจัยที่ 2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนริมแม่น้ำท่าจีน ต.นางบวช จ. สุพรรณบุรี (ดร. พลารัก ไชยโย)

ศึกษาและนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เทศบาลตำบลนางบวช อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี โดยการศึกษาข้อมูล และสังเคราะห์แนวทางในการจัดการ และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมร่วมกับคณะนักวิจัยของชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและนอกชนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้พบแนวทางในการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเองต่อไป

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. ที่มาและความสำคัญของโจทย์และกรอบการวิจัย ยังไม่ให้ภาพบริบทของพื้นที่ว่าทำไมจึงเลือกศึกษาและประเมินในพื้นที่นี้ จากนิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เสนอไว้เป็นเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมด้วย โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ แต่ยังขาดการรีวิวบริบทของพื้นที

ให้ชัดเจนว่ามีจำเพาะหรือจุดเด่นอะไรในการดึงดูดให้คนมาท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นมีอะไรบ้าง มีโลจิสติกส์การท่องเที่ยวอย่างไร และกลุ่มเป้าหมายที่จะดึงดูดให้เข้ามาท่องเที่ยวเป็นใคร อย่างไรก็ตามด้วย ต.นางบวช เป็นพื้นที่ระหว่างตลาดสามชุก 100 ปี ที่มีจุดขายเรื่องวัฒนธรรมและบึงฉวากมีจุดขายจากสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น จะมีการออกแบบเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวแบบสร้างสรรค์และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาชมได้อย่างไร ซึ่งการออกแบบในประเด็นนี้ยังไม่ชัดเจน ในด้าน Concept เรื่องการประเมินศักยภาพต่างๆ ดีอยู่แล้ว แต่ยังไม่เห็นการเชื่อมโยงจากผลการประเมินไปสู่การสร้างจุดเด่นให้กับพื้นที่ศึกษาว่าจะทำได้อย่างไร เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่

2. วัตถุประสงค์ ควรเพิ่มอีก 1 ข้อ ว่าเพื่อได้เส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ควรชี้ให้เห็นว่าเดิมการเท่องเที่ยวพื้นที่ ต.นางบวช เป็นอย่างไร หากมีการจัดการใหม่คาดหวังว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร จุดไหนที่เป็นจุดสร้างสรรค์ของพื้นที่

4. ข้อควรระวังในการทำงานกับชุมชน ถึงแม้ว่างานนี้จะมีการทำงานร่วมกันแกนนำในชุมชนและเทศบาลซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่อาจมีคนในชุมชนที่ยังไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงเพราะคนเหล่านั้นอาจยังต้องการรักษาความสงบของพื้นที่ไว้เช่นเดิม

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณาเนื่องจากการเชื่อมโยงจากบริบทจุดแข็งของพื้นที่ไปสู่การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงยังไม่ชัดเจน รวมถึงพื้นที่วิจัยอยู่นอกกรอบการทำงานระยะแรกของโครงการ ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรเสนอบริบทและศักยภาพของพื้นที่ให้ชัดเจนว่าทำไมจึงเลือกทำการจัดการท่องเที่ยว และควรชี้ให้เห็นความแตกต่างของงานนี้ที่แตกต่างจากที่เคยมีคนทำมาแล้วคืออะไร ซึ่งนักวิจัยต้องหาจุดเด่นของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ชัด เพื่อตอบโจทย์ให้ได้ว่าการท่องเที่ยวแบบใหม่นี้จะสร้างความมั่นคงให้กับพื้นที่ได้อย่างไร

โครงการวิจัยที่ 3 การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ ต. ทับน้ำ อ. บางปะหัน จ. พระนครศรีอยุธยา (อ. วันดี ศรีสวัสดิ์)

ต.ทับน้ำ มีประวัติศาสตร์ของพื้นที่มาอย่างยาวนาน การสืบทอดองค์ความรู้ ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญา จะเป็นการบอกจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งปัจจุบันได้เลือนหายไปเนื่องจากขาดความตระหนักของคนในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้การที่ชุมชนจะสมบูรณ์และเข้มแข็งต้องมาจากพื้นฐานในความรัก ความร่วมมือ ความเชื่อมั่นและหวงแหนในรากเง้าของตนเอง ดังนั้นทุกกลไกในชุมชนเป็นเครื่องผลักดันชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน โครงการนี้จึงศึกษาข้อมูลทั้งประวัติศาสตร์ การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลสำหรับเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนให้แข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป โดยจะจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอน 2 ภาษา ให้กับนักเรียนในชุมชนทับน้ำ

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. คำถามงานวิจัย ยังไม่ชัดเจนเพราะ ด้วยขอบเขตงานที่กว้างควรต้องเน้นประเด็นใดประเด็นหนึ่งให้ชัดเจน เพื่อจะได้เห็นผลงานที่ชัดในระยะเวลาที่มีจำกัด อาทิ 1. เน้นเรื่องการหลักสูตรท้องถิ่นให้กับโรงเรียน โดยให้นักเรียนสืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่น ครูช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะได้ทั้งหลักสูตรและการสร้างจิตสำนึก หรือ 2. เน้นเรื่องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจต้องทำกับกลุ่มในชุมชนเพื่อเคลื่อนงานเฉพาะประเด็น ทั้งนี้อาจไปศึกษางานวิจัยของ สกว. "คนตายไม่ขายคนเป็น" ที่สามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดงานศพของคนในพื้นที่ใหม่ทำให้มีเงินเหลือมากขึ้น หรือไปศึกษางานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ สกว. เพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบงานวิจัย ตลอดจนการนำไปใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนต่อไป

2. เป้าหมายงาน นอกจากพื้นที่จะได้ประโยชน์จากฐานข้อมูลแล้ว ที่ควรคำนึงการนำผลงานมาเพื่อต่อยอดเรื่องความก้าวหน้าของนักวิจัยในการขอตำแหน่งทางวิชาการตามสามารถของนักวิจัยด้วย ดังนั้น จึงควรออกแบบงานเพื่อเชื่อมไปสู่ศาสตร์และการขอตำแหน่งทางวิชาการของนักวิจัย

3. ระเบียบวิธีวิจัย ควรเพิ่มเติมการทำ social mapping เพื่อความน่าสนใจของงาน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการวิจัย ควรต้องดึงครูและนักเรียนในโรงเรียนมาเข้าเป็นผู้ร่วมวิจัยด้วย

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา อย่างไรก็ตามนักวิจัยควรเลือกประเด็นที่จะเน้นให้แคบลง และสอดคล้องกับความถนัดตามศาสตร์ของนักวิจัยโดยมองที่ผลผลิตปลายทางคือได้สื่อการเรียนการสอน 2 ภาษาและการสร้างจิตสำนึกในการรักและหวงแหนรากเหง้าของตนเองให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งต้องออกแบบการทำงานร่วมกับโรงเรียน

โครงการวิจัยที่ 4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเห็ดตับเต่าเชิงการค้า (ดร. วิจิตรา เหลียวตระกูล)

การเพาะเลี้ยงและจำหน่ายเห็ดตับเต่าเป็นอาชีพและรายได้หลักให้กับคนในพื้นที่ต.สามเรือน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เพาะเห็ดตับเต่ามีความต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ดในรูปแบบต่างๆ โครงการนี้จึงทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเห็ดตับเต่าเพื่อประโยชน์เชิงการค้าแล้วนำเทคโนโลยีที่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่ชุมชนต่อไป

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญของโจทย์ โครงการนี้มีการนำเสนอที่มาของโจทย์ได้ชัดเจน อย่างไรก็ตามควรมีการทบทวนเพิ่มเติมข้อมูลด้านการตลาดและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเห็ดตับเต่า เช่น ปัจจุบันตลาดของเห็ดตับเต่าเป็นอย่างไร ปริมาณที่มีอยู่เพียงพอกับความต้องการของตลาดหรือไม่ ข้อจำกัดในการซื้อขายเห็ดตับเต่าคืออะไร ทำไมถึงต้องมาแปรรูปเพื่อชี้ให้เห็นสถานการณ์ในพื้นที่ รวมทั้งต้องมีการทบทวนเทคโนโลยีการทำผลิตภัณฑ์ที่ทำว่าแตกต่างจากที่มีคนอื่นๆทำมาแล้วอย่างไร และจะต่อยอดอย่างไร

2. ข้อมูลสรรพคุณและโภชนาการของเห็ดตับเต่า เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างจุดขายและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ทางมทร.มีอาจารย์ที่ศึกษาในประเด็นนี้มาบ้างแล้ว ควรไปหาข้อมูลเพิ่มเติมว่าข้อมูลอะไรบ้างที่มีอยู่แล้ว และอะไรที่ยังไม่มีเพื่อทำในส่วนที่ยังขาดไป

3. การใช้เทคโนโลยีกับชุมชน ควรคำนึงถึงความพร้อมเรื่องเครื่องมือของชุมชนด้วย และควรดึงให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

4. ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ควรเพิ่มเติมไว้ในโครงการด้วยเพราะงานนี้อาจทำให้เกิด product หรือ ได้กระบวนการใหม่ๆ

5. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ยังไม่เห็นภาพว่าจะดึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาเข้าร่วมได้อย่างไร การจัดการที่ระดับกลุ่มจะได้การจัดการ เกิดการควบคุมคุณภาพและกลไกราคาได้ดีกว่าการทำที่ตัวบุคคล ดังนั้นอาจต้องมีการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจในชุมชนว่าทำได้หรือไม่ ถ้าทำไม่ได้จึงค่อยนำมาสู่การทำที่ตัวบุคคล นอกจากนี้ควรมีการวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าในการแปรรูปจากปริมาณเห็ดที่มีในแต่ละครั้งด้วย

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรทบทวนเพิ่มเติมในเรื่องของปริมาณเห็ด กลไกการตลาด และเทคโนโลยีเพิ่มเติม รวมทั้งออกแบบการทำงานร่วมกับชุมชนให้ชัดเจนว่ามีเป้าหมายการทำงานกับคนในกลุ่มไหน

โครงการวิจัยที่ 5 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงปลา แบบอควาโปนิค (Aquaponic) (ผศ.ดร.สุภาวดี โกยดุลย์)

ต.ทับน้ำ เกษตรกรมีทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แต่รายได้มีน้อย โครงการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์น้ำร่วมกับการปลูกพืชไร่ดิน เพื่อสร้างเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ต.ทับน้ำ

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. ที่มาและความสำคัญของโจทย์ ควรเพิ่มข้อมูลบริบทของการเลี้ยงปลา การทำเกษตรในพื้นที่ ขนาดของบ่อขนาดเล็กที่มีในพื้นที่มีจำนวนเท่าไร เทคโนโลยีที่เคยทำที่อ่างทองมาแล้วประสบความสำเร็จอย่างไร ทำไมจึงคิดว่าที่ ต.ทับน้ำ น่าจะทำได้ ควรให้ภาพที่ชัดมากขึ้น อาทิ บ่อมีแต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เพื่อชี้ให้เห็นว่างานนี้จะเป็นอีกทางเลือกในการสร้างอาชีพให้กับชุมชนเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งจะทำให้โจทย์มีความชัดเจนมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน เหมือนการบริการงานวิชาการมากกว่าการนำงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3. เป้าหมายของงาน คือ การหาอาชีพทางเลือกให้แก่เกษตรกร แต่ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนที่จะรับเทคโนโลยีไปใช้ หลังจากถ่ายทอดต้องมีการติดตาม ซึ่งหากเป็นงานวิจัยนี้น่าจะต้องได้มิติของการถอดความรู้และการจัดการความรู้ เพื่อประเมินความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ชุมชนจะนำไปใช้ นอกเหนือ

องค์ความรู้จากงานวิจัย และอาจต้องชื่อโครงการอาจต้องปรับ อาทิ การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก

4. ด้านความร่วมมือกับชุมชน ควรดึงภาคีภาคราชการในพื้นที่ อาทิ ประมงจังหวัด เกษตรจังหวัด เข้ามาร่วมเพื่อความยั่งยืนของงาน

5. การนำเทคโนโลยีไปใช้ ควรต้องพิจารณาดูว่าเทคโนโลยีนี้เป็นความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากยังไม่เห็นภาพว่าเทคโนโลยีนี้เป็นความต้องการและมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่จริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงการถ่ายทอดเทคโนลียีของนักวิจัย ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยต้องทบทวนบริบทของพื้นที่และทบทวนข้อมูลเพิ่มเติม การขยายผลควรดึงประมงจังหวัดและเกษตรจังหวัดเข้ามาด้วย

โครงการวิจัยที่ 6 การจัดการทรัพยากรน้ำเชิงบูรณาการพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ว่าที่ ร.ต. วิกร วงษ์เสถียร)

จากความต้องการของชุมชน ต.ทับน้ำ ที่ต้องการแก้ปัญหาความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ แก้ปัญหาน้ำเสีย และหาแนวทางการเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำในพื้นที่ โครงการจึงศึกษาปัจจัยพื้นฐานในด้านทรัพยากรน้ำของพื้นที่เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการ การตรวจติดตามคุณภาพน้ำและแนวการการสร้างความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรน้ำแก่ชุมชน โดยบูรณาการทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และเกษตรกรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. นักวิจัยควรเพิ่มเติมข้อมูลพื้นฐานเรื่องน้ำในพื้นที่ อาทิ สถานการณ์น้ำในพื้นที่ ปริมาณน้ำต้นทุนในพื้นที่ ความต้องการใช้น้ำ และการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่โจทย์การวิจัยที่ชัดในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

2. ขอบเขตการศึกษาของโครงการกว้างมาก อีกทั้งยังไม่เห็นกระบวนการดำเนินงานในโครงการนี้ว่ามีการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการได้อย่างไร

3. วัตถุประสงค์ ที่เขียนไว้น่าจะเป็นส่วนของระเบียบวิธีวิจัยมากกว่า

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากโจทย์วิจัยและเป้าหมายยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรเพิ่มเติมข้อมูลพื้นฐานเรื่องน้ำในพื้นที่ และเชื่อมโยงให้เห็นโจทย์ที่ชัดเจนมากขึ้น

โครงการวิจัยที่ 7 ระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรด้วยกระบวนประมวลผลภาพถ่ายทางอากาศ ชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อ.อาคม สงเคราะห์)

ต.ทับน้ำ การเกษตรกรรมถือว่าเป็นรายได้หลักของคนในพื้นที่ ที่ผ่านมาพบว่าการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรไม่สามารถสนองต่อความต้องการของเกษตรกรได้อย่างเพียงพอ โครงการนี้จึงศึกษาและพัฒนาระบบเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตร ชุมชนทับน้ำ ด้วยกระบวนการประมวลผลภาพถ่ายทางอากาศ การเก็บข้อมูลปฏิทินการเพาะปลูกแล้วนำมาแปรผลเป็นค่าปริมาณความต้องการใช้น้ำ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. นักวิจัยควรเพิ่มเติมข้อมูลบริบทของพื้นที่ อาทิ สถานการณ์น้ำในพื้นที่ ปริมาณน้ำต้นทุนในพื้นที่ ความต้องการใช้น้ำ และการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร

2. ในช่วงปลายเดือนธันวาคมเป็นช่วงที่มีการเพาะปลูกครั้งที่ 2 ซึ่งการจัดการน้ำในช่วงนี้จะทำได้ลำบาก เพราะปริมาณน้ำต้นทุนในพื้นที่มีจำกัด บางพื้นที่น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ ซึ่งทางท้องถิ่น ต.ทับน้ำจะต้องวางแผนทยอยสูบน้ำมาเก็บไว้ โจทย์งานวิจัยจึงควรช่วยให้ท้องถิ่นมีข้อมูลและแนวทางในการบริหารจัดการได้ดียิ่งขึ้น

3. กระบวนการดำเนินงาน ควรออกแบบให้ชัดเจนว่าจะนำไปสู่การต่อยอดในการใช้บริหารจัดการน้ำได้อย่างไร โดยอาจมองภาพจากปลายทางย้อนกลับเข้ามาว่าจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไรบ้างที่จะใช้ในการพยากรณ์สถานการณ์น้ำของพื้นที่

4. การออกแบบงานวิจัย หากยกตัวอย่างกรณีที่ ม.พะเยา จะให้คณะนักวิจัยลงพื้นที่สำรวจชุมชน ว่ามีปัญหาอะไร ที่จุดหรือพื้นที่ไหน ทำให้ได้ขอบเขตของพื้นที่ศึกษาชัดเจนรวมทั้งทราบว่าข้อมูลอะไรที่ยังขาดอยู่ เพื่อออกแบบการทำงานที่จะได้ข้อมูลส่วนนั้นและสามารถส่งมอบให้ชุมชนนำข้อมูลนั้นไปประกอบการตัดสินใจได้ ทั้งนี้คณะวิจัยอาจออกแบบการทำงานร่วมกับชุมชนเลยตั้งแต่ต้น โดยอาจมีการประสานนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นและหลักวิชาการเข้ามาประกบคู่ในการทำงาน

5. Output ได้ฐานข้อมูลและองค์ความรู้ อาทิ ปริมาณน้ำต้นทุนในแต่ละฤดูกาลเป็นอย่างไร เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมอย่างเหมาะสม

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา อย่างไรก็ตามควรปรับโจทย์ให้สอดคล้องกับพื้นที่ โดยเน้นการศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมของต.ทับน้ำ ควรเพิ่มเติมข้อมูลบริบทของพื้นที่ รวมทั้งออกแบบกระบวนการวิจัยและการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ใช้ชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งปรับชื่อโครงการให้เหมาะสมมากขึ้น

โครงการวิจัยที่ 8 การบำบัดในชุมชนโดยระบบบึงประดิษฐ์และการกรองโดยถ่านกัมมันต์จากไม้ไผ่
(ผศ. ชื่นสุมณ ยิ้มถิน)

ต.ทับน้ำ มีปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสีย น้ำใช้อุปโภคต้องสูบจากน้ำบาดาล น้ำดื่มต้องซื้อ โครงการนี้จึงสนใจศึกษาการบำบัดน้ำในชุมชนโดยใช้พืชน้ำเพื่อช่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำที่เน่าเสีย สำหรับน้ำใช้และน้ำดื่มนั้นจะใช้ระบบกรองน้ำจากถ่านกัมมันต์ไม้ไผ่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญของโจทย์ โครงการนี้สนใจศึกษาการบำบัดน้ำเสียในคลองและการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อใช้ดื่มในชุมชน แต่ยังไม่เห็นข้อมูลบริบทที่สามารถชี้ถึงความจำเป็นในการทำวิจัย อาทิ กรณีน้ำคลอง คุณภาพน้ำในคลองเป็นอย่างไรและมีการใช้ประโยชน์จากน้ำในลำคลองอย่างไร รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่เป็นอยู่ของคนในชุมชนมีความจำเป็นต้องทำการวิจัยเพื่อศึกษาการบำบัดคุณภาพน้ำในคลองหรือไม่ ถ้าทำแล้วชุมชนจะรับไปใช้ปฏิบัติจริงหรือไม่ กรณีน้ำดื่ม ควรชี้ให้เห็นว่าเดิมพฤติกรรมของการบริโภคน้ำของชาวบ้านว่าเป็นอย่างไร น้ำดื่มที่มีมีปัญหาอย่างไร มีแร่ธาตุหรือสิ่งสกปรกอะไรปนบ้าง เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญที่จะนำมาสู่การพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดหรือกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีการใช้ถ่านกัมมันต์ไม่แน่ใจว่าจะแก้ปัญหาได้ น้ำบาดาล ไม่น่าจะนำมาบริโภคได้เพียงแค่ผ่านกระบวนการกรองในเบื้องต้น ควรต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ นักวิจัยจึงควรรีวิวข้อมูลเทคโนโลยีการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพิ่มเติมและศึกษาข้อมูลคุณภาพน้ำดื่มที่มีว่าเป็นอย่างไร

2. ประเด็นที่เลือกศึกษาค่อนข้างกว้าง ควรเน้นประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หากเลือกพัฒนาเครื่องมือปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่ม การทำงานจะต้องคำนึงถึงความคุ้มทุนและการยอมรับคุณภาพน้ำของผู้บริโภคเป็นสำคัญ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วย อย่างไรก็ดีประเด็นเรื่องน้ำดื่ม หน่วยงานผู้ใช้งานในพื้นที่ คือ นายก อบต.ทับน้ำได้ให้ข้อมูลกับที่ประชุมว่า เรื่องนี้เคยมีความพยายามทำการศึกษาแล้วและได้ข้อสรุปว่าไม่คุ้มค่าในการลงทุนดำเนินงาน

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากที่มาและความสำคัญของโจทย์ รวมทั้งเป้าหมายยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรรีวิวข้อมูลบริบทของพื้นที่และชี้ให้เห็นความจำเป็นในการทำวิจัยประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามความสนใจ

โครงการวิจัยที่ 9 การจัดการความรู้เพื่อสร้างเทคโนโลยีการปลูกมันเทศของบางปะหัน
(ผศ. ละอองศรี ศิริเกษร)

อำเภอบางปะหันมีเกษตรกรผู้ปลูกมันเทศจำนวนมาก เป็นแหล่งที่มีศักยภาพสูงในการผลิต อย่างไรก็ตามการผลิตประสบกับปัญหาต่างๆ อาทิ ต้นทุนการผลิตราคาสูงทั้งปุ๋ย พันธุ์ โดยเฉพาะสารเคมีที่ใช้ป้องกันศัตรูพืชที่จำเป็นต้องใช้มากและมีราคาแพง ผลผลิตมีปริมาณน้อย รวมทั้งผลผลิตราคาตกต่ำ ไม่มีการจัดการเรื่องการตลาด โครงการนี้จึงต้องการใช้การจัดการความรู้เพื่อศึกษาศักยภาพการผลิตมันเทศของอำเภอบางปะหัน

โดยการศึกษาเทคนิควิธีการในการผลิตที่มีอยู่ในตัวเกษตรกรผู้ปลูกมันเทศ ร่วมกับการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆในเชิงวิชาการ เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการผลิตในพื้นที่นี้ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันเทศ และจัดทำเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปลูกมันเทศ โดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร นักวิจัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสามารถนำเทคโนโลยีนี้ถ่ายทอดแก่เกษตรกรผู้ปลูกมันเทศให้นำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการผลิต และคุณภาพชีวิตได้

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. โจทย์การทำงาน 1) หากจะทำเรื่องการจัดการความรู้ นักวิจัยควรทบทวนงานเพิ่มเติมว่ากระบวนการการจัดการความรู้ KM ทำอย่างไร เพราะจากที่ออกแบบการทำงานของโครงการจะยังไม่ใช่การจัดการความรู้ นักวิจัยควรหากคนที่ถนัดเรื่องการจัดการความรู้เข้ามาร่วมในโครงการด้วย 2) นักวิจัยอาจเลือกทำเรื่องการพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการผลิต โดยใส่ความรู้และเทคโนโลยีบางอย่างเข้าไปในกระบวนการ ควรไปศึกษาการอาจออกแบบงานวิจัย โครงการการพัฒนาและสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกพริก และเครือข่ายการจัดการห่วงโซ่อุปทานพริกปลอดภัย จ.ชัยภูมิ ของ อ.วีระ ภาคอุทัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ทำจนประสบความสำเร็จมาแล้ว ซึ่งสามารถพิสูจน์ว่าพฤติกรรมของเกษตรกรเปลี่ยนไปถ้าหากมีข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลตัวเลขเพื่อให้เกษตรกรดูประกอบการตัดสินใจ และมีเครื่องมือที่สำคัญ คือ ปฏิทินการผลิตและราคามันเทศ

2. นักวิจัยควรทบทวนข้อมูลสถานการณ์และปัญหาของการปลูกมันเทศในพื้นที่เพิ่มเติม

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา ทั้งนี้มีข้อเสนอว่านักวิจัยควรเรื่องการพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งต้องทบทวนข้อมูลสถานการณ์และปัญหาของการปลูกมันเทศในพื้นที่ และไปศึกษาโครงการพริก อ.วีระ ภาคอุทัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบงานวิจัย รวมถึงปรับชื่อโครงการใหม่ให้สอดคล้องกับประเด็นการทำงานที่เลือก

โครงการวิจัยที่ 10 การสร้างเครื่องล้างหัวมันเทศโดยแรงดันน้ำและชุดอบแห้ง (อ.ฉัตรพล พิมพา)

กระบวนการล้างหัวมันของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางปะหัน เกษตรกรจะนำหัวมันไปแช่น้ำ 1 ชั่วโมง เพื่อให้ดินที่เกาะติดมาอ่อนตัว จากนั้นนำมาบรรจุในถุงตาข่ายประมาณถุงละ 50 กก. แล้วใช้น้ำฉีดจนแน่ใจว่าจะสะอาด โดยกระบวนการล้างจะใช้แรงงาน 2-3 คน ทำให้มีความล่าช้าและลำบากในการทำงาน โครงการนี้จึงต้องการสร้างเครื่องล้างหัวมันที่ช่วยลดเวลาการทำงานเพื่อให้เกษตรกรได้นำไปใช้ต่อไป

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญของโจทย์ มีการทบทวนสถานการณ์พื้นที่และองค์ความรู้ ตลอดจนนำเสนอให้เห็นภาพปัญหาอย่างชัดเจน

2. วัตถุประสงค์ ควรเพิ่มเติมศึกษาความคุ้มค่าของการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีแบบใหม่ ควรเปรียบเทียบให้ชัดว่าต้นทุนการผลิตเดิมและแบบใหม่ต่างกันอย่างไร

3. การนำเทคโนโลยีไปสู่ชุมชนต้องคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนที่จะนำไปใช้ต่อด้วย เทคโนโลยีสเกลขนาดไหนที่เหมาะสมกับการผลิตของชุมชน เทคโนโลยีนี้เหมาะกับเกษตรกรรายย่อยหรือขนาดกลางอย่างไร

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา อย่างไรก็ตามนักวิจัยควรรีวิวข้อมูลเพิ่มเติมด้านเทคโนโลยี เพื่อออกแบบงานวิจัยที่คุ้มทุนและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนในการนำไปใช้ต่อไป

โครงการวิจัยที่ 11 การศึกษาต้นแบบการผลิตก๊าซชีวภาพจากมันเทศคัดทิ้งสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (อ. วิเชียร ดวงสีเสน)

หัวมันเทศที่ถูกเกษตรกรคัดทิ้งคิดเป็นร้อยละ 10 ของผลผลิตทั้งหมด หรือประมาณ 800,000 กก. บางส่วนเกษตรกรจะนำมาทิ้งในพื้นที่/แหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้เกิดการเน่าเหม็น โครงการนี้จึงต้องการนำมันเทศที่ถูกคัดทิ้งมาทำก๊าซชีวภาพเพื่อให้เป็นพลังงานทดแทนแก๊ส LPG ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. นักวิจัยควรทบทวนข้อมูลเพิ่มเติมว่าผลผลิตมันที่คัดทิ้งนั้นมีการนำใช้ประโยชน์และกำจัดทิ้งอย่างไร เพิ่มเพื่อน้ำหนักของโจทย์วิจัย นอกจากนี้ควรมีการทบทวนข้อมูลให้เห็นคุณสมบัติของมันเทศว่ามีปริมาณแป้งมากน้อยแค่ไหน ทำไมจึงมีศักยภาพในการผลิตเป็นพลังงานทดแทนและทำไมจึงเลือกที่จะผลิตก๊าซชีวภาพจากมันเทศ อีกทั้งควรรีวิวข้อมูลจากที่มีคนเคยทำมาแล้ว เพื่อดูว่าคุ้มค่าต่อการศึกษาและลงทุนหรือไม่

2. การนำเทคโนโลยีไปสู่ชุมชนต้องคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนที่จะนำไปใช้ต่อด้วย

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา problem statement และความสำคัญของโจทย์ไม่มีน้ำหนักมากเพียงพอ ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรรีวิวข้อมูลผลผลิตมัน คุณค่าทางโภชนาการ ความคุ้มค่าในการลงทุนผลิต เพื่อชี้ให้เห็นความจำเป็นในการทำวิจัย

โครงการวิจัยที่ 12 การสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ต.ทับน้ำและต. บ้านม้า อ.บางปะหัน จ. พระนครศรีอยุธยา (อ.ศศินันท์ ศาสตร์สาระ)

เกษตรกรในพื้นที่ต.ทับน้ำ และต. บ้านม้า มีความสามารถในการทำเกษตร คือ สามารถปลูกพืชหมุนเวียนได้ และสามารถรวมกลุ่มเพื่อรวมกันสร้างผลผลิตงานหัตถกรรมได้อย่างมีความเชี่ยวชาญและชำนาญ ทั้งนี้ปัญหาที่พบคืองานหัตถกรรมส่วนใหญ่ที่ผลิตในหมู่บ้านจะถูกส่งต่อไปยังพ่อค้าคนกลาง การตั้งราคาของ

พ่อค้าคนกลางจะเป็นผู้กำหนดราคาขายปลีกเอง ทำให้ปัจจุบันรายได้ส่วนใหญ่จะไปอยู่กับพ่อค้าคนกลาง โครงการนี้จึงเล็งเห็นว่าควรจะสร้างมูลค่าเพิ่มที่เป็นเอกลักษณ์ในตัวของสินค้าให้มีความโดดเด่นและคนทั่วไปจดจำได้ว่าสินค้าชนิดนี้ผลิตและจำหน่ายในตำบลทับน้ำและตำบลบ้านม้า โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าไปปรับใช้เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจและลูกค้าสามารถจดจำสินค้าได้ พร้อมทั้งสร้างเอกลักษณ์ในผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. โจทย์เรื่องนี้ควรพิจารณาให้ชัดเจนว่าจะเลือกประเด็นไหน หากเป็นเรื่องพ่อค้าคนกลางที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนขายได้ราคาต่ำ ควรมุ่งศึกษาเรื่องการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนสามารถขายได้เองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง และควรมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมว่าปัจจัยใดที่ทำให้ชาวบ้านไม่ขายผลิตภัณฑ์เองโดยตรง แต่หากโจทย์เรื่องนี้เป็นเรื่องสินค้าราคาตกต่ำ ก็ควรมุ่งเน้นเรื่องการสร้าง Branding หรือ การสร้างเอกลักษณ์ให้แก่สินค้าชุมชน

2. การสร้าง Identity และ Brand ให้กับสินค้าชุมชนจะช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ แต่ต้องคำนึงว่าจุดเด่น/เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในชุมชนคืออะไร รูปแบบไหนที่จะแตกต่างที่อื่น แล้วสร้าง Story ให้กับสินค้า นอกจากนี้ควรคำนึงระบบโลจิสติกส์ด้วยว่าผลิตแล้วจะจำหน่ายอย่างไร ผ่านพ่อค้ากลางหรือไม่

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา อย่างไรก็ตามนักวิจัยควรเลือกประเด็นให้ชัดเจน รวมถึงทบทวนข้อมูลจุดเด่นและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพิ่มเติม เพื่อออกแบบงานวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในการนำไปใช้ต่อไป

โครงการวิจัยที่ 13 การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครื่องจักสาน ชุมชนบ้านทับน้ำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (อ.ศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม)

อาชีพจักสานเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในกต.ทับน้ำ จากการลงพื้นที่พบว่ากลุ่มผู้ทำเครื่องจักสานยังมีรูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิม ซึ่งสร้างผลกำไรให้แก่กลุ่มได้ไม่มากเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นหลายๆประการ เช่น ความสามารถในการผลิตของแต่ละส่วนไม่เท่ากันทำให้เกิดปัญหาคอขวด เช่น ส่วนของการจักหวายและตอกที่ทำได้ช้ากว่าการผลิตในส่วนอื่นๆ หรือเศษไม้ไผ่ที่เหลือจากการเหลาไม้ไผ่ให้ได้ขนาดกลับถูกทิ้งหรือเผาไปโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดให้กลุ่มผู้ทำเครื่องจักสานได้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบต่างๆ โดยให้ทางกลุ่มฯเป็นผู้วิจัยและพัฒนาด้วยตนเองตามหลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการจัดการความรู้ ซึ่งจะทำให้กลุ่มเครื่องจักสานสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนนั่นเอง

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. ควรเพิ่มเติมขนาดของกลุ่มชุมชนว่ามีขนาดอย่างไร และมีเป้าหมายร่วมคืออะไรยังไม่ชัดเจน หากจะเน้นเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มโดยใช้กระบวนกากรวิจัยเป็นเครื่องมือ จะต้องมีการทบ ทวน

แนวคิดเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเพื่อวางกรอบการวิจัยและการปฏิบัติการ ตลอดจนเครื่องมือในการวัดการเปลี่ยนแปลงด้วย

2. การออกแบบกสนวิจัยที่จะให้ยังไม่สะท้อนการมีส่วนร่วมของกลุ่มหรือคนในชุมชนที่ชัดเจน

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากเป้าหมายของโครงการและเป้าหมายการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้

โครงการวิจัยที่ 14 การพัฒนาแบบจำลองเพื่อการพยากรณ์ครอบครัวที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างยั่งยืน (ดร. วัชรี เพ็ชรวงษ์)

ศึกษาคุณลักษณะของครอบครัวที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างยั่งยืน เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการรับสมัครหรือให้ความรู้กับครอบครัวที่จะเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียง ต.ทับน้ำ เพื่อให้ความรู้ ให้ทักษะได้ถูกคน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการใช้งบประมาณของรัฐให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. โครงการโจทย์และเป้าหมายยังไม่ชัดเจน น่าไปถอดความรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความเข้มแข็งของตนเอง กับกลุ่มที่ประสบความสำเร็จด้วยเพราะมีนโยบายสั่งการลงมาว่ามีปัจจัยใดที่เป็นเงื่อนไขที่แตกต่างและทำให้ประสบความสำเร็จ หรืออาจปรับไปทำเรื่องบัญชีครัวเรือนเพื่อให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

2. การทำแผนชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลายหน่วยงานที่ทำมาแล้ว อาทิ ธกส. ที่ส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนแล้วนำไปสู่การทำแผนชีวิตในระดับครัวเรือน กรณีที่จ.พะเยา มีการนำหลักวิชาการไปช่วยวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีครัวเรือน เกิดการให้ความหมายกับข้อมูลแก่ชาวบ้านเพื่อนำไปสู่การจัดการระดับครัวเรือน ทั้งนี้จากนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันกำลังจะเกิดการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 76 จังหวัด ซึ่งเป็นการต่อยอดจากฐานงานเดิมของ ธกส. กปร. และมหาดไทย ที่ทำร่วมกัน

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา โจทย์และเป้าหมายยังไม่ชัดเจน รวมถึงประเด็นที่นักวิจัยเลือกศึกษาอยู่นอกกรอบศาสตร์สาขาวิชา ประกอบกับนักวิจัยยังไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานพื้นที่ ซึ่งจะทำให้นักวิจัยทำงานได้ยาก ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้

<u>ประเด็นหารือเพิ่มเติม</u>

1. การพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอเชิงหลักการที่ผ่าน

ผลจากพิจารณาข้อเสนอเชิงหลักการทั้ง 14 โครงการ ในเบื้องต้นมีโครงการที่ผ่านและสามารถพัฒนาต่อได้ 5 โครงการ อย่างไรก็ตามยังมีงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัยเหลืออยู่ ซึ่งโครงการที่ไม่ผ่านในรอบนี้ขึ้นอยู่ว่าทาง มทร. จะตัดสินใจเลือกโครงการใดไว้เพิ่มเติมอีกหรือไม่ หรืออาจประกาศโจทย์รอบ 2 หรือ นำข้อเสนอเชิงหลักการที่ยังไม่ได้มานำเสนอในครั้งนี้มาพิจารณาอีกรอบแล้วปรับจูนให้ความเห็นแก่นักวิจัยในเบื้องต้นเพื่อต่อภาพเป้าหมายของโครงการที่ยังขาดไปให้ครบ โดยอาจนัดประชุมพัฒนาข้อเสนอเชิงหลักการรอบที่ 2 ในวันที่ 19 มกราคม 2558 ทั้งนี้ ทาง มทร. จะประกาศผล และแจ้งความเห็นไปยังนักวิจัยทุกโครงการเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ สำหรับโครงการที่ผ่านต้องกำหนดวันที่ที่นักวิจัยจะต้องส่งข้อเสนอโครงการที่ปรับแก้ไขให้สมบูรณ์กลับมาด้วย เพื่อที่มทร.จะได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนออกสัญญาต่อไป

2. การจัดการระบบบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

มีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. จากประกาศทุนของมหาวิทยาลัย เห็นว่าในการประกาศต้องใส่เงื่อนไขสำหรับการส่งขอทุนให้ชัดเจน เพราะการประกาศทุนแบบกว้างเกินไปทำให้ข้อเสนอที่ส่งเข้ามาไม่เข้าเป้าหมายหลักของโครงการ นักวิจัยมีความสนใจในการทำงานพื้นที่แต่ขาดทักษะในการวิเคราะห์โจทย์ ซึ่งหน่วยจัดการต้องเข้าไปช่วยเสริมหรือจัดอบรมการพัฒนาโจทย์ให้กับนักวิจัยในการพัฒนาข้อเสนอเชิงหลักการ เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่โจทย์มีความคมมากขึ้น

2. ควรตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นทางการ เพื่อทำให้เป็นระบบและสร้างธรรมมาภิบาล

3. หลังจากได้รับข้อเสนอโครงการที่ส่งเข้ามา ควรมีการวิเคราะห์โครงการ จำแนกลักษณะของโครงการและวิเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ควรมีการแจ้งกระบวนการพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอเชิงหลักการว่ามีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยอย่างไร ทั้งนี้การที่ไม่มีคำอธิบายว่างานวิจัยได้รับเลือกหรือไม่ได้รับเลือกเพราะอะไร อาจจะก่อให้เกิดความไม่พอใจได้ ซึ่งการบริหารความรู้สึกของผู้ที่สนใจเข้าร่วมส่งงานวิจัยเป็นอีกประเด็นที่สำคัญในการทำงานของนักบริหารจัดการงานวิจัย

5. การจัดเวทีในการพิจารณาข้อเสนอเชิงหลักการ ควรต้องเรียงกลุ่มตามประเด็นของเรื่องที่มีความใกล้เคียงกัน

6. หลังจากเวที ต้องส่งความเห็นเพื่อปรับแก้ไขเป็นข้อเสนอโครงการ (Full proposal) ให้นักวิจัยพร้อมระบุวันที่ต้องส่งกลับ

7. หลังจากได้รับ ข้อเสนอโครงการ (Full proposal) ที่ส่งกลับมาจะต้องมีกระบวนการพิจารณาอีกรอบว่าได้ปรับแก้ไขมาครบถ้วนหรือไม่ ก่อนออกสัญญา

ตวงพร ปานอุทัย ผู้บันทึกการประชุม

เบญจมาศ ตีระมาศวณิช ตรวจทาน

สรุปประเด็นจากการประชุมพัฒนาข้อเสนอเชิงหลักการ

ภายใต้โครงการ “การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา” มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

วันที่ 19 มกราคม 2558

ณ ห้องประชุม SCI23414 ชั้น 4 อาคารศรีพิทยาคาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

<u>ที่มาของการประชุม</u>

โครงการ “การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา” นี้เป็นหนึ่งในโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนภายใต้แผนงานการวิจัยมุ่งเป้าเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ปี 2557: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โครงการนี้เป็นการหยิบยกโจทย์การวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาของจังหวัดและเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของชุมชน โดยคณะทำงานได้ลงสำรวจพื้นที่และศึกษาวิถีชีวิตในตำบลทับน้ำและตำบลสามเรือน ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2557 และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการศึกษากับผู้เกี่ยวข้องและนักวิจัย ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2557 จึงได้ข้อสรุปประเด็นโจทย์ ปัญหาและความต้องการเพื่อพัฒนาพื้นที่พร้อมทั้งประกาศเชิญชวนให้นักวิจัย เสนอข้อเสนอเชิงหลักการ ใน 4 ประเด็นได้แก่ 1. การจัดการน้ำในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ แก้ปัญหาน้ำเสีย และเพิ่มทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อเป็นอาหาร 2. การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาผู้นำ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 3. รูปแบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก ผลผลิตปลอดภัย หรือรองรับการกลับมาของผู้เกษียณอายุ (ข้าว มันเทศ เกษตรประณีต) หรืออาชีพทางเลือก และ 4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา และวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่า โดยใช้ความต้องการตลาดเป็นปัจจัยนำ ซึ่งนักวิจัยได้เสนอโครงการวิจัยเข้ามาทั้งสิ้น จำนวน 28 โครงการ หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ได้พิจารณาคัดเลือกโครงการ จำนวน 14 โครงการ เป็นโครงการชุดแรก เพื่อเสนอผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา และให้ข้อเสนอแนะแก่นักวิจัย ไปแล้ว 1 ครั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2557 สำหรับการประชุมครั้งนี้เป็นการพัฒนาข้อเสนอโครงการ ครั้งที่ 2 มีโครงการที่เสนอเพื่อพิจารณา จำนวน 8 โครงการ

<u>ผู้เข้าร่วมการประชุม</u> รวมประมาณ 50 คน ประกอบด้วย รศ.ระวีวรรณ สุวรรณศร รองอธิการบดี รศ.ดร.กิตติ บุญเลิศนิรันดร์ ผู้ช่วยอธิการบดี คณะผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา ม.วลัยลักษณ์ ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ม.พะเยา น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศวณิช สกว. คุณสันติ จียะพันธ์ ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.อยุธยา ตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ได้แก่ วันชัย อุตสาหะ กลุ่มงานยุทธศาสตร์เกษตร เกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวแทนจากสำนักงานประมง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน รวมทั้งนักวิจัย และผู้ประสานงานวิจัย

<u>ตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ให้ข้อมูลบริบทของพื้นที่</u> เพิ่มเติม ดังนี้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน ให้ข้อมูลว่า เห็ดตับเต่าเกิดมากว่า50-60 ปี แต่เพิ่งมาแเป็นสินค้าเศรษฐกิจเพียง 20 ปี ในอดีตคนไม่รู้จักเห็ดชนิดนี้ แต่จากการที่คนอีสานอพยพมาทำงานในพื้นที่ทำให้เห็ดมีมูลค่าขึ้นมาเนื่องจากคนอีสานนิยมกินเห็ดตับเต่า ผลผลิตเห็ดตับเต่าในพื้นที่ตำบลสามเรือนต่อวันมีประมาณ 1,000 กิโลกรัม เฉลี่ยราคากิโลกรัมละ 100 บาท ระยะเวลาเก็บเกี่ยว 4 เดือน รวมรายได้ต่อปีแล้วประมาณ 12 ล้านบาท เห็ดตับเต่าถือว่าเป็นสินค้าออร์แกนิคเพราะเห็ดจะขึ้นเองตามธรรมชาติ ทาง อบต. มีการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เริ่มจากพระราชวังบางปะอิน ล่องไปยังวัดขนอนเหนือขนอนใต้ แล้วไปขึ้นที่ ต.สามเรือน ซึ่งมีการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรและมีเห็ดตับเต่าจากชาวบ้านเข้าไปจำหน่าย อย่างไรก็ตามเห็ดตับเต่าบางช่วงจะมีปริมาณมากเกิดภาวะล้นตลาดราคาตกต่ำ ทาง มทร. ได้เข้าไปช่วยในการแปรรูปเห็ด เช่น เห็ดแช่น้ำเกลือ จึงหวังว่าทาง มทร. จะเข้าไปช่วยชาวบ้านเพิ่มเติมในเรื่องการแปรรูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้ในพื้นที่ยังมีจุดเด่นอีกหลายด้านที่สร้างนำมาเชื่อมโยงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้

ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 ต.สามเรือน หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่ยึดหลักตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการรณรงค์เพื่อเพิ่มรายได้และลดจ่าย ที่ผ่านมาพบว่า เห็ดตับเต่าเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวบ้านให้กลับคืนมา เกิดการเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ รวมถึงการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันชาวบ้านในพื้นที่อยู่ได้เพราะรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยว ซึ่งในหมู่บ้านจะมีการส่งเสริมการผลิตขนมโบราณและการจำหน่ายเห็ดและผลิตภัณฑ์จากเห็ดตับเต่า ทั้งนี้หากมีการศึกษาเกี่ยวกับเห็ดตับเต่าทั้งในด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จะช่วยหนุนเสริมการพัฒนาของชาวบ้านได้ โดยชาวบ้านมีกำลังและมีศักยภาพพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่แล้ว อีกทั้งมีงบประมาณและสถานที่พร้อม

<u>การนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยและความคิดเห็นต่อโครงการ</u> ตามลำดับการนำเสนอ มีดังนี้

โครงการวิจัยที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดร. บุญสมหญิง พลเมืองดี)

ชุมชนมีความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการบูรณาการทรัพยากรทางการเกษตร วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งโบราณสถาน โดยเชื่อมโยงเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวจากพระราชวัง บางปะอินมายังชุมชนสามเรือน โครงการนี้จึงศึกษารูปแบบกิจกรรมและจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว โดยบูรณาการทรัพยากรในชุมชนให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวสูงสุด และชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. ที่มาของโครงการ ยังไม่เห็นข้อมูลโลจิสติกส์การท่องเที่ยวของพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร ควรทำภาพให้เห็นชัดเจน ว่าทำไมจึงสนใจที่จะทำประเด็นนี้

2. สมมติฐานการวิจัย นักวิจัยควรตั้งสมมติฐานรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ก่อน เมื่อลงพื้นที่ศึกษาแล้วค่อยพิจารณาดูความเหมาะสมกับบริบทอีกครั้ง เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพได้ว่าจะเกิดการสร้างรายได้แก่ชุมชนได้อย่างไร

3. คำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ สามารถจัดจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. การศึกษาศักยภาพ และวางแผนเพื่อการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวทั้งระยะสั้น กลาง ยาว 2. การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ในประเด็นนี้ควรเพิ่มประเด็นวิจัยและเพิ่มทีมวิจัย

4. ด้านข้อมูลและกระบวนการ

- จากข้อมูลที่ชุมชนเล่ามาแสดงให้เห็นสถานะของเห็ดตับเต่าคือจิตวิญญานของสามเรือนที่ทำให้เกิดการฟื้นฟูวิถีชีวิตของคนในชุมชนกับการมองโอกาสการพัฒนาพื้นที่กึ่งเมืองที่ถูกล้อมรอบด้วยโรงงาน และชุมชนอยากทำหลายเรื่อง ซึ่งหน่วยจัดการและนักวิจัยจะต้องจัดลำดับความสำคัญของประเด็นและออกแบบการทำงาน กรณีการจัดการท่องเที่ยวทางพื้นที่ได้ดำเนินการมาแล้ว 5 ปี นักวิจัยควรวิเคราะห์ประมวลผลจากการดำเนินงานเดิมว่ามีจุดแข็งอะไร อะไรที่ยังขาด อาทิ การร้อยเรียงเรื่องราวให้น่าสนใจควรจะทำอย่างไร ข้อมูลนักท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นกลุ่มไหนอย่างไร ซึ่งจะช่วยได้ให้ภาพการจัดการระบบเก่าและกลไกการทำงานที่ชัดเจน จากนั้นนำผลการศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยจัดเวทีร่วมกับชุมชนเพื่อกำหนดทิศทาง และออกแบบระบบการจัดการใหม่ที่เหมาะกับชุมชนโดยให้ชุมชนเป็นผู้เลือกเอง แล้วทดลองใช้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ออกแบบไว้ ซึ่งอาจดึงประเด็นใดที่น่าสนใจมาสร้างจุดขาย และ landmark ทั้งนี้หากจะดึงเห็ดตับเต่ามาสร้างจุดขาย ควรต้องมีข้อมูลทางพิษวิทยาและโภชนาการเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อ

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน เพราะเกี่ยวข้องทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนและการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ต้องสร้างสมดุล จึงควรเพิ่มกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านก่อนทั้งในเรื่องของระบบนิเวศชุมชนว่าเป็นอย่างไร คุณค่าของทรัพยากรในพื้นที่และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เป็นอย่างไร การจัดการที่เหมาะสมเป็นอย่างไร เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในพื้นที่และนำไปสู่การออกแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้นักวิจัยอาจไปดูพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จว่าทำอย่างไร

- การจัดการท่องเที่ยว ชุมชนควรพิจารณาว่าชุมชนมีอะไรให้นักท่องเที่ยวดูบ้าง ซึ่งต้องมองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่น่าจะอยู่ในช่วงวัยกลางคน สิ่งที่น่าสนใจและควรมีในการท่องเที่ยวของตำบล ได้แก่ ต้นแบบชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เห็ดตับเต่า เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ

5. เป้าหมายในการดำเนินงาน คือ 1) ควรได้แผนการท่องเที่ยวของชุมชนทั้งระยะสั้น กลางและยาว ซึ่งมีทั้งที่ชุมชนสามารถจัดการได้เองและการขอรับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ 2) ควรชี้ทิศทางการในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ว่าต้องมีจัดการอย่างไรบ้างให้เหมาะสม (อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ) อาทิ การจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับโรงแรมในพื้นที่และชาวบ้าน

6. โครงการนี้สามารถจับ Stakeholders ได้ดี เกิดพันธกิจร่วมที่สามารถเป็นโมเดล ในการทำงานเพื่อสังคมและชุมชนได้ดี และเลือกประเด็นโจทย์ที่สามารถสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นแก่พื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามมีสิ่งที่ควรพึงระวัง คือการทำงานจะต้องพยายามให้เกิดการรักษารากเหง้าของพื้นที่ไว้ทั้งนี้รายได้จากการท่องเที่ยวควรทำให้เกิดรายได้กระจายลงสู่ชุมชนให้มากขึ้น ในอนาคตจะสามารถเป็นการดึงลูกหลานกลับสู่ชุมชนได้

7. ชื่อโครงการที่เป็นภาษาอังกฤษควรใช้คำว่า Model แทน System

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ควรเขียนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ ตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงทั้งจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มาท่องเที่ยวและเศรษฐกิจจะวัดกันอย่างไรต้องทำให้ชัดเจน นอกจากนี้ผลงานของโครงการนักวิจัยควรระบุเพิ่มเติมว่าผลงานวิจัยนี้จะนำไปสู่การตีพิมพ์วารสารอะไรได้บ้าง

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะที่นักวิจัยควรปรับแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คือ ควรทบทวนผลการจัดการท่องเที่ยวของตำบลที่จัดขึ้นใน 5 ปี เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ศักยภาพและโอกาส ที่จะนำไปสู่การออกแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับชาวบ้าน ทั้งนี้ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน โดยปลายทางผลการศึกษานี้ควรชี้ทิศทางให้ชุมชนเห็นว่าควรทำอะไรเพื่อให้เกิดการยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และได้แผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของ ต.สามเรือน ทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ด้านผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ควรเขียนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

โครงการวิจัยที่ 2 การศึกษาคุณภาพน้ำ และความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลา ในคลองโพธิ์และคลองสาขา ของตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อาจารย์ยุพิน พูนดี)

คลองโพธิ์ ประสบกับปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีการปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ลำคลอง เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางเคมีและกายภาพของน้ำ ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสื่อมโทรมและมีคุณภาพต่ำลง นอกจากนี้ยังส่งผลให้ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์และคลองสาขาลดลง มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนอำเภอสามเรือน โครงการนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์และคลองสาขา ในตำบลสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ปัญหา โดยนักเรียนและนักศึกษามีส่วนร่วม เพื่อจะได้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนอย่างแท้จริง มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำในพื้นที่อย่างยั่งยืนต่อไป

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. ที่มาของโครงการ นักวิจัยควรชี้ให้เห็นบริบทของชุมชน/พื้นที่ว่าทำไมจึงจำเป็นต้องศึกษาในเรื่องนี้ ข้อมูลเหล่านี้เป็นความต้องการของใคร ใครจะเป็นผู้นำไปใช้ และจะใช้ประโยชน์จากข้อมูลนี้อย่างไร

ขอบเขตการศึกษาของพื้นที่เป็นอย่างไร ซึ่งประเด็นเหล่านี้ควรต้องชัดเจน เพื่อบอกได้ว่าจะศึกษาไปทำไม และควรเพิ่มลงในผลที่คาดว่าจะได้รับด้วย

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเป็นการฝึกอบรมการจัดเก็บวิเคราะห์คุณภาพน้ำเบื้องต้น ควรต้องระบุให้ชัดว่าจะทำกับใคร กลุ่มไหนบ้าง

3. ด้านข้อมูล

- ชุมชนมีการสร้างความร่วมมือเพื่อติดตามคุณภาพอยู่แล้ว นักวิจัยควรต้องมีข้อมูลกลไกเดิมที่ชุมชนมีอยู่ว่าทำกันอย่างไร การจัดการเป็นอย่างไร เพื่อชี้ให้เห็นว่าการจัดการใหม่ที่กำลังจะทำคืออะไร นอกจากนี้ควรเพิ่มเติมข้อมูลของพื้นที่ว่าคลองนี้มีการใช้ประโยชน์อย่างไร เพื่อให้เห็นว่าใครเกี่ยวข้องกับลำคลองนี้บ้าง เพื่อดึงให้เข้ามาเป็นส่วนร่วมในการเฝ้าระวังซึ่งผู้มีส่วนร่วมควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ทั้งนี้ควรออกแบบการทำงานที่มีการเอาความรู้ทางวิชาการเข้าไปผนวกกับชุมชน

- ไม่เห็นฐานข้อมูลปลาเศรษฐกิจในพื้นที่ว่ามีอะไร ควรจะมีฐานข้อมูลเดิมมาเพิ่มเติม ว่ามีปลาอะไรบ้าง โดยทำเป็นตารางให้เห็นภาพเดิมของพื้นที่

- การเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของพันธุ์ปลา จะมีความถี่ของระยะเวลาการเก็บเท่าไหร่ ควรอธิบายเพิ่มเติมในวิธีการศึกษาโดยยึดหลักเกณฑ์ทางวิชาการ

4. เป้าหมายของการดำเนินงาน หากมุ่งเป้าที่เรื่องการสร้างกลไกในพื้นที่เพื่อรักษาคลองโพธิ์ ซึ่งอาจเข้าไปทำงานร่วมกับกลุ่มเยาวชน “เยาวชนรักษ์คลองโพธิ์” เพื่อสร้างจิตสำนึกควบคู่กับการสร้างเรียนรู้ให้กับเยาวชนในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ทั้งนี้หากมุ่งเป้าไปที่การสร้างความตระหนักและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างกลไกในชุมชนไปสู่การปฏิบัติ นักวิจัยต้องทำข้อมูลให้มีความหมายทางวิชาการ เพื่อสร้างความตระหนักและนำไปสู่การจัดการอย่างเป็นระบบต่อไป ปลายทางงานนี้ 1) ชุมชนจะได้ข้อมูล ระบบการติดตามคุณภาพน้ำอย่างมีส่วนร่วม มีเครื่องมือ/วิธีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำที่ชุมชนสามารถใช้ได้ง่าย 2) ได้กลไกในการเฝ้าระวังอย่างมีส่วนร่วม

5. กิจกรรมการวิจัย ต้องมีเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน และดึงผู้มีส่วนร่วมเข้ามารับฟัง เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขและเฝ้าระวัง

6. ชื่อโครงการควรปรับใหม่ อาทิ การสร้างฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของพันธุ์ปลา

7. ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ควรเขียนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ผลงานของโครงการนักวิจัยควรระบุเพิ่มเติมว่าผลงานวิจัยนี้จะนำไปสู่การตีพิมพ์วารสารอะไรได้บ้าง

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่นักวิจัยควรปรับแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยนักวิจัยควรกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้มีความชัดเจน คือ ได้ข้อมูลเพื่อสร้างความตระหนัก ได้ตัว

บ่งชี้ในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และเกิดกลไกในการเฝ้าระวังติดตามคุณภาพ ซึ่งอาจต้องมีทีมที่จะช่วยในเรื่องการสร้างกลไก อย่างไรก็ตามด้านข้อมูลคุณภาพจะทำลึกระดับไหนนั้น ควรต้องสอบถามไปยังผู้ใช้ข้อมูลก่อนว่าต้องการข้อมูลชนิดไหน เพื่อนำมาออกแบบการเก็บข้อมูลและเลือกใช้เครื่องมือให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงปรับชื่อโครงการให้เหมาะสมกับเป้าหมายการดำเนินงานใหม่

โครงการวิจัยที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์แกงเห็ดตับเต่าพร้อมบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท (ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล)

การเพาะเลี้ยงและจำหน่ายเห็ดตับเต่า เป็นอาชีพและรายได้หลักของเกษตรกรบ้านสามเรือน โดยมีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผู้เพาะเห็ดตับเต่าชุมชนสามเรือน อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา มีสมาชิก 100 ราย และมีพื้นที่ในการเพาะเห็ดทั้งหมดประมาณ 200 ไร่ ในแต่ละช่วงฤดูกาลสามารถผลิตเห็ดตับเต่าได้ประมาณ 3 ตัน กลุ่มวิสาหกิจมีความต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่าเพื่อสร้างทางเลือกและเพิ่มมูลค่า โครงการนี้จึงเน้นการพัฒนาแกงเห็ดตับเต่าสำเร็จรูปพร้อมบริโภคแล้วนำเทคโนโลยีที่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่ชุมชนต่อไป

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. การนำเทคโนโลยีไปใช้กับชุมชน มี 2 ลักษณะ คือ 1) ไปสร้างนวัตกรรมใหม่ให้กับชุมชน 2) การเอาเทคโนโลยีเดิมไปถ่ายทอดสู่ชุมชน โดยโครงการนี้เข้าข่ายในลักษณะที่ 2 แต่เมื่อเป็นงานวิจัยควรต้องตั้งคำถามวิจัย ที่สามารถช่วยยกระดับความรู้ที่มีอยู่เดิมได้

2. Concept การทำงานเรื่องผลผลิตเห็ดตับเต่าในตำบลสามเรือนทำได้สองแบบขึ้นกับโจทย์สถานการณ์ปัญหาของพื้นที่ กล่าวคือ 1) กรณีที่เห็ดมีมากและขายดีอยู่แล้ว จะเป็นเรื่องการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่เพื่อเพิ่มราคาให้สูงขึ้น ซึ่งต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีอยู่เดิม หรืออาจมุ่งที่การสร้างแบรนด์ทั้งคุณค่าและความเชื่อมั่นเพื่อทำให้เป็นสินค้า premium grade 2) กรณีเห็ดมีมากแต่ราคาตกต่ำ ควรศึกษาเรื่องการเก็บรักษาเห็ดหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อที่จะได้มีเห็ดขายนอกฤดูกาล อาทิ เห็ดดองน้ำเกลือ เห็ดแห้ง การห่อเก็บ การแช่เย็น เป็นต้น ดังนั้นนักวิจัยต้อง position ให้ชัดเจนว่าเลือกศึกษาในประเด็นไหนที่ตอบโจทย์พื้นที่ได้มากที่สุด อาทิ หากมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ก็จะต้องวิเคราะห์กลุ่มผู้ซื้อและความต้องการของผู้ซื้อเสียก่อน แล้วพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่ชุมชนจะนำไปใช้ ซึ่งอาจต้องเริ่มจากเทคโนโลยีง่ายๆก่อน เช่น เห็ดแห้ง หากมุ่งเรื่องการสร้างแบรนด์ อาจต้องมีทีมมาช่วยในเรื่องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ที่อาจนำไปสู่การต่อยอดในการสร้างแบรนด์และมูลค่าเพื่อเป็น Functional food ชนิดใหม่

3. ด้านข้อมูล ควรเพิ่มเติมข้อมูลทางโภชนาการของเห็ดว่ามีสารอะไรและปริมาณเท่าไร เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เห็ด

4. การวางโจทย์และเป้าหมายการดำเนินงาน จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าโจทย์ของพื้นที่ คือ ทำอย่างไรให้เห็ดราคาไม่ตกในช่วงฤดูกาลและชาวบ้านได้ผลตอบแทนคุ้มค่า ซึ่งมีทางเลือกที่ตอบโจทย์ของชาวบ้านได้ อาทิ การแปรรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านมีข้อมูลเลือกได้ว่าจะแปรรูปแบบไหนที่เหมาะสมกับชาวบ้าน ด้าน

การสร้างแบรนด์ต้องชี้ให้เห็นว่าเห็ดตับเต่ามีเรื่องราวกับชุมชนอย่างไร แล้วนำมาผนวกกับข้อมูลทางโภชนาการ ก็จะช่วยเพิ่มมูลค่าได้ นักวิจัยควรต้องวางน้ำหนักให้ดีเพื่อวางขอบเขตการศึกษาและเป้าหมายให้ชัด

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่นักวิจัยควรปรับแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยนักวิจัยควรกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้มีความชัดเจน ทั้งนี้ในระยะแรกงานนี้น่าจะเน้นการแก้ไขปัญหาราคาเห็ดตกต่ำ โดยมุ่งศึกษาการยืดอายุเห็ดหลังการเก็บเกี่ยวให้มีอายุนานขึ้น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างแบรนด์จากเรื่องราวและคุณค่าทางโภชนาการ โดยมีวัตถุประสงค์ อาทิ 1. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่า โดยการสร้าง แบรนด์ 2. เพื่อยืดอายุให้สามารถมีเห็ดขายนอกฤดูได้ เป็นต้น

โครงการวิจัยที่ 4 การเพิ่มคุณค่าในโซ่อุปทานข้าว เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อาจารย์ศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม)

โซ่อุปทานจากเกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคต้องผ่านคนกลางจำนวนมาก ซึ่งแต่ละขั้นตอนนั้นจะมีการเพิ่มราคาจ าหน่ายไปยังคนกลางต่อไปทุกขั้นตอน หากเกษตรกรสามารถลดจำนวนคนกลางลงได้จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้บริโภค โครงการนี้เห็นโอกาสในการเพิ่มคุณค่าในโซ่อุปทานข้าวดังกล่าว จึงมุ่งศึกษาการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายที่ดี เพื่อทำให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคต่างได้ผลประโยชน์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. เป้าหมายของโครงการยังไม่ชัดเจนว่าต้องการศึกษาเพื่ออะไร อีกทั้งขาดการตั้งสมมติฐานว่ารูปแบบโซ่อุปทานที่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคจะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายควรเป็นอย่างไร

2. ด้านข้อมูล นักวิจัยควรเพิ่มเติมข้อมูลระบบการผลิตข้าวในอยุธยาเป็นอย่างไร การจำหน่ายมีกี่ช่องทาง อาทิ ขายตรง ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งออก เพื่อให้เห็นภาพสถานการณ์ จากนั้นวิเคราะห์ Stakeholder ที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยทำให้ภาพของโซ่อุปทานใหม่ที่ต้องการชัดเจนขึ้น แล้วจึงเลือกกลุ่มที่สนใจจะศึกษาให้ชัดเจน

3. กระบวนการดำเนินงาน อาจเข้าไปจับที่กลุ่มเกษตรกร เพื่อศึกษาว่ากลุ่มเกษตรกรที่สามารถขายข้าวได้เองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง กลุ่มเกษตรกรมีการทำกันอย่างไร ปัจจัยอะไรทำให้ประสบสำเร็จและไม่ประสบสำเร็จ มีศักยภาพหรือมีจุดอ่อนอะไรที่สามารถจะเข้าไปช่วยยกระดับการพัฒนากลุ่มเกษตรกรได้ทั้งเรื่องช่องทางการตลาด การเพิ่มมูลค่า เป็นต้น ทั้งนี้อาจไปศึกษาเพิ่มเติมในโครงการข้าวคุณธรรม ที่สกว.ได้สนับสนุนเพื่อพัฒนากลุ่มเกษตรกรข้าวอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบงานวิจัย

4. เป้าหมายของงานนี้ มี 2 ลักษณะ คือ 1) กรณีที่ข้อมูลสถานการณ์ระบบการผลิตข้าวยังไม่ชัดเจน ควรมุ่งไปศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ภาพรวมและสถานการณ์ข้าวในพื้นที่จังหวัดให้ชัดก่อน 2) กรณีที่มีข้อมูลสถานการณ์ระบบการผลิตข้าวอยู่แล้ว ค่อยเลือกศึกษากลุ่มเป้าหมายที่สนใจเพื่อไปช่วยยกระดับการพัฒนา

ทั้งนี้อาจไปสอบถามข้อมูลจากทางเกษตรกรจังหวัดเพิ่มเติมว่ามีกลุ่มเกษตรกร กลุ่มไหนบ้างที่มีความเข้มแข็ง แล้วจึงเข้าไปจับที่กลุ่มนั้น

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากขอบเขตการศึกษากว้าง ไม่ชัดเจน และยังไม่ตอบโจทย์เรื่องการพัฒนาระบบการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ตามเป้าหมายโครงการหลักที่วางไว้ ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรวิเคราะห์ Stakeholders ให้ชัดเพื่อกำหนดเป้าหมายให้แคบลง ซึ่งอาจมุ่งไปศึกษาที่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เพื่อช่วยยกระดับการพัฒนากลุ่มเกษตรกรได้ทั้งเรื่องช่องทางการตลาด

โครงการวิจัยที่ 5 การศึกษาศักยภาพชุมชนตำบลทับน้ำ (อาจารย์ศิริศักดิ์ บัวชุม)

มุ่งศึกษาว่า 1) รูปแบบและศักยภาพของวิถีชุมชนตำบลทับน้ำเป็นอย่างไร 2) สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลทับน้าเป็นอย่างไร 3) ชุมชนมีศักยภาพในด้านใดบ้าง 4) ชุนชนมีกระบวนการแก้ไขปัญหาระดับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างไร เพื่อนำมาสู่การจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพชุมชนตำบลทับน้ำ ข้อเสนอและทิศทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. โครงการนี้ต้องการศึกษาข้อมูลศักยภาพของตำบลแล้วจัดทำฐานข้อมูลเพื่อนำไปทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม หากนักวิจัยต้องการมุ่งเป้าไปเพื่อการจัดทำแผนอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมว่าเดิมมีการทำแผนพัฒนากันอย่างไร แผนพัฒนาเหล่านั้นมีที่มาจากอะไร

2. ที่มาของโครงการ ควรรีวิวเพิ่ม วิเคราะห์ให้ชัดว่าแผนพัฒนาเดิมเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ความต้องการฐานข้อมูลเป็นด้านไหน เพื่อตอบโจทย์ให้ชัด

3. ด้านข้อมูล ควรระบุข้อมูลที่จะทำด้านใดด้านหนึ่งให้ชัดเจน เพราะในบางประเด็น อบต.น่าจะมีข้อมูลอยู่แล้ว อาจไปถาม อบต.ว่าต้องการข้อมูลอะไรด้านไหนเพื่อใช้ประโยชน์ เช่น ข้อมูลรายได้รายจ่ายครัวเรือน ข้อมูลแผนที่ภาษี

4. การศึกษาลักษณะการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ สกว.ใช้เรื่องบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการสะท้อนภาพของชุมชน ซึ่งมีการขับเคลื่อนร่วมกับกระทรวงมหาดไทยภายใต้โครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ที่ทำทั้งประเทศ และในปีนี้กำลังจะขับเคลื่อนงานในระยะที่ 2 โดยข้อมูลบัญชีครัวเรือนเหล่านี้จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ในชุมชนแล้วนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งจะไปเชื่อมกับแผนตำบล อำเภอ และจังหวัดต่อไป

5. เป้าหมายของโครงการ อาจวางเป้าไปที่การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหารพื้นที่ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือ แล้วจัดกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความหมาย จากนั้นจึงจัดทำแผนของชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของชุมชนเอง รวมทั้งได้ข้อมูลมา

สนับสนุน ทางอบต.เพื่อนำไปใช้การทำแผนพัฒนาตำบลต่อไป อีกทั้งยังตอบสนองต่อนโยบายของจังหวัดด้วย ปลายทางผลงานวิจัยนี้จะได้เครื่องมือและกระบวนการในการจัดทำแผนที่ดี

6. ต้องปรับชื่อโครงการและวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายใหม่ที่ต้องการ

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ควรวางเป้าไปที่การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหารพื้นที่ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือ แล้วจัดกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความหมาย จากนั้นจึงจัดทำแผนของชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของชุมชนเอง รวมทั้งได้ข้อมูลมาสนับสนุน ทางอบต.เพื่อนำไปใช้การทำแผนพัฒนาตำบลต่อไป อีกทั้งยังตอบสนองต่อนโยบายของจังหวัดด้วย ปลายทางผลงานวิจัยนี้จะได้เครื่องมือและกระบวนการในการจัดทำแผนที่ดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายจากระดับบน ทั้งนี้สามารถเข้าไปอ่านรายละเอียดของโครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขและดาวน์โหลดเครื่องมือตัวอย่างแบบบันทึกบัญชีครัวเรือนของ สกว. ได้ที่ http://abc.trf.or.th/index.php/moi

โครงการวิจัยที่ 6 การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก (ผศ.ดร.สุภาวดี โกยดุลย์)

ต.ทับน้ำ เกษตรกรมีทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แต่รายได้มีน้อย โครงการนี้มุ่งเน้นการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์น้ำร่วมกับการปลูกพืชไร้ดิน เพื่อสร้างเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ต.ทับน้ำ

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. ต้องเติมข้อมูลบริบทของชุมชนว่าทำไมเทคโนโลยีนี้จึงเหมาะสมกับชุมชน กลุ่มเป้าหมายเมื่อพิจารณาแล้วความรู้และความพร้อมมีมากน้อยแค่ไหน ข้อมูลต้นทุนเบื้องต้นในการลงทุนประมาณเท่าไร เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการทำงานให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพและความเป็นไปได้ของชุมชนมากที่สุด
2. กลุ่มเป้าหมายของโครงการควรเริ่มจากกลุ่มเล็กๆเพื่อเป็นต้นแบบก่อน ซึ่งต้องเลือกสมาชิกที่สนใจและตั้งใจจริง
3. ด้านการเลี้ยงปลาที่ไม่ประสบความสำเร็จ อาจต้องเข้าไปช่วยเกษตรกรว่าเกิดจากปัญหาสาเหตุอะไร เพื่อเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาการเลี้ยงปลา แล้วค่อยเริ่มต้นการนำเทคโนโลยีอควาโปนิคไปสู่ชุมชน

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากยังไม่เห็นภาพว่าเทคโนโลยีนี้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่จริงทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของเทคโนโลยีกับบริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายแล้ว หากจะทำจริงๆน่าจะเพียงได้โมเดล แต่ไม่สามารถขยายผลในเชิงปฏิบัติได้ เพราะกลุ่มเป้าหมายยังขาดความพร้อม อย่างไรก็ตามนักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยต้องเติมข้อมูลบริบทของชุมชนว่าทำไมเทคโนโลยีนี้จึงเหมาะสมกับชุมชน ศักยภาพ ความรู้และความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างไร รวมทั้งเพิ่มเติมข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตในเบื้องต้น

โครงการวิจัยที่ 7 การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศ (ผศ.พาขวัญ ทองรักษ์)

เน้นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปวิเคราะห์วิจัยหาสารสำคัญที่เป็นประโยชน์ในทาง Functional food หรือ Nutraceutical จากมันเทศที่เหลือทิ้ง เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีช่องทางในการระบายผลผลิตวัตถุดิบให้กับแหล่งอื่นๆได้มากขึ้น เช่นในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอ ภาคอุตสาหกรรมอาหาร และภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรในพื้นที

<u>ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้</u>

1. งานนี้ควรเริ่มจากการตั้งกลุ่มคนที่อยากสร้างรายได้มารวมกลุ่มกัน จากนั้นหารือร่วมกันว่าต้องการทำอะไรเพื่อสร้างรายได้ จะได้เป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดใดบ้าง ทั้งนี้อาจเลือกเทคโนโลยีแปรรูปง่ายๆ และส่งเสริมไปถึงช่องทางการตลาด เพื่อให้ชาวบ้านเห็นรายได้ก่อน ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจและความร่วมมือในขั้นต้น จากนั้นค่อยไปส่งเสริมเทคโนโลยีที่สูงขึ้น
2. การทบทวนเอกสาร องค์ความรู้ทางวิชาการด้านมันเทศมีหลายพันธุ์น่าจะมีข้อมูลเพิ่มเติมว่าแต่ละชนิดมีปริมาณ/ชนิดสารใดมาก มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการทำงานแปรรูปของโครงการ ดังนั้นจึงควรรีวิวเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลเริ่มต้นในการคิดค้นการแปรรูปใหม่ๆ ตัวอย่างน้ำมังคุดสกัดของโครงการหลวง ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงมากๆ เนื่องจากมีแอนไซยานินปริมาณสูง ทั้งนี้หากยังไม่มีการศึกษาเอกลักษณ์ของมันเทศในพื้นที่บางปะหัน ควรต้องศึกษาก่อน เพื่อนำไปสู่การแปรรูปต่อไป ซึ่งหากโครงการสามารถทำได้ทั้งการศึกษาเอกลักษณ์ของมันเทศ และการแปรรูปน่าจะทำให้ได้งานวิจัยที่สามารถตีพิมพ์ได้
3. การศึกษาเอกลักษณ์ของมันเทศ ควรต้องกำหนดขอบเขตของพันธุ์และแหล่งที่มาให้ชัดเจน รวมทั้งควรรีวิวเพิ่มเติม เพื่อลดความซ้ำซ้อนจากงานที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว จึงควรต้องมีข้อมูลว่ามันเทศในพื้นที่มีกี่พันธุ์ แต่ละพันธุ์มีลักษณะอย่างไร
4. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรต้องคิดอะไรให้แปลกใหม่จากเดิมที่มีอยู่แล้ว หากพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้วควรจะต้องวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมาด้วย
5. เทคโนโลยีของงานนี้อาจไม่ใช่เทคโนโลยีใหม่ แต่จะเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมันเทศเพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งเป็นกระบวนการผลิตใหม่ๆ อย่างไรก็ตามต้องดูว่าจะใช้มันเทศพันธุ์อะไร

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

โครงการนี้ผ่านการพิจารณา ทั้งนี้ควรมีเป้าหมายในการดำเนินงาน ใน 2 ประเด็น คือ 1) การศึกษาเอกลักษณ์ของมันเทศในพื้นที่ ซึ่งต้องทบทวนข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งกำหนดขอบเขตของพันธุ์และแหล่งที่มาให้ชัดเจนในการศึกษานี้ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมันเทศเพื่อเพิ่มรายได้ นักวิจัยควรหากลุ่มเป้าหมายให้ได้เสียก่อนเพื่อดูความสนใจ ความต้องการของกลุ่มว่าต้องการผลิตภัณฑ์รูปแบบไหน รวมทั้ง หากเป็นความสนใจ

ของ อบต. ในการร่วมสนับสนุน ก็สามารถดึงท้องถิ่นมาร่วมสนับสนุนโครงการได้ เพื่อเป็นการสะท้อน commitment ของหน่วยงานผู้ใช้งาน

โครงการวิจัยที่ 8 การศึกษาความเหมาะสมการอบแห้งเครื่องเทศและพืชท้องถิ่นด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบโรงเรือน (อาจารย์สาโรจน์ ยิ้มถิน)

บ้านทับน้ำและบ้านม้ามีการปลูกพืชผักสวนครัวรวมถึงเครื่องเทศ พริก ข่า ตะไคร้ และกล้วยน้าว้า ฯลฯ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในรูปพืชสด ทำให้ราคาตกต่ำและเกิดความเสียหายเมื่อผลผลิตออกเป็นจำนวนมาก จากศักยภาพของพื้นที่ ความพร้อมของประชานชน โรงเรือนอบแห้ง ผลผลิตในพื้นที่ โครงการวิจัยนี้จึงศึกษาความเหมาะสมการอบแห้งเครื่องเทศและพืชท้องถิ่นด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบโรงเรือน เพื่อศึกษาพารามิเตอร์ที่เหมาะสมของการอบแห้งด้วยเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบโรงเรือน สeหรับการอบแห้งเครื่องเทศและกล้วยน้าว้า เพื่อลดการสูญเสียและเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงในอนาคตที่จะส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรปลูกและแปรรูปพืชสมุนไพร

ผู้ทรงคุณวุฒิและภาคี ให้ความเห็นต่อข้อเสนอโครงการ ดังนี้

1. โรงเรือนมีอยู่แล้วในพื้นที่ แต่ไม่มีแผนการใช้งาน ควรต้องดูว่าโรงเรือนนี้เหมาะสมผลิตภัณฑ์ชนิดไหนได้บ้าง สามารถทำผลิตภัณฑ์ลักษณะไหนได้บ้าง

2. การอบแห้งพืชแต่ละชนิดจะมี Condition ไม่เหมือนกัน การศึกษาสภาวะที่เหมาะสมในการทำแห้งของพืชแต่ละชนิดจึงเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามต้องคำนึงการแปรรูปว่าจะเป็นสินค้าที่ตลาดต้องการหรือไม่

3. งานนี้ควรต้องรอให้มีการอบรมการใช้โรงเรือนจากผู้สร้างโรงเรือนเสียก่อน แล้วค่อยเอาองค์ความรู้ที่มีเข้าไปทำงานเพื่อบริการวิชาการ ซึ่งน่าจะทำให้ได้โจทย์ที่ชัดเจนขึ้นในระยะต่อไป

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

โครงการนี้ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากที่มาและความสำคัญของโจทย์ รวมทั้งเป้าหมายยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้นักวิจัยสามารถนำความเห็นไปประกอบการแก้ไขข้อเสนอโครงการและส่งขอรับทุนอื่นได้ โดยควรเพิ่มเติมข้อมูลการใช้งานของโรงเรือนว่าสามารถใช้งานอะไรได้บ้าง วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของตลาดเบื้องต้น จากนั้นค่อยเลือกว่าจะศึกษาการอบแห้งของพืชชนิดใดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ประเด็นหารือเพิ่มเติม

1. การพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอเชิงหลักการที่ผ่าน

ผลจากพิจารณาข้อเสนอเชิงหลักการครั้งที่ 1 ทั้ง 14 โครงการ ในเบื้องต้นมีโครงการที่ผ่านและสามารถพัฒนาต่อได้ 5 โครงการ สำหรับการพิจารณาครั้งที่ 2 มีโครงการที่ผ่านและสามารถพัฒนาต่อได้อีก 5 โครงการ รวม 10 โครงการ อย่างไรก็ตามหากยังมีงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัยเหลืออยู่ โครงการที่ไม่ผ่านในทั้งสองรอบนี้ ทาง มทร. อาจตัดสินใจเลือกโครงการใดไว้เพิ่มเติมได้อีก โดยพิจารณาให้น้ำหนักที่คุณภาพของ

หัวข้อและความต้องการของพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอาจต้องมีการลำดับความสำคัญของปัญหา และเลือกโครงการที่มีปัญหาและเป้าหมายชัดเจนก่อน ทั้งนี้ ทาง มทร. จะประกาศผล และแจ้งความเห็นไปยังนักวิจัยทุกโครงการเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ สำหรับโครงการที่ผ่านต้องกำหนดวันที่ที่นักวิจัยจะต้องส่งข้อเสนอโครงการที่ปรับแก้ไขให้สมบูรณ์กลับมาด้วย เพื่อที่ มทร.จะได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนออกสัญญาต่อไป

2. การจัดการระบบบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

มีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ควรมีการจัดอบรมเพื่อการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยและการตั้งงบประมาณของโครงการให้กับนักวิจัย โดยเชิญนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย มาเป็นวิทยากร เพื่อเป็นแนวทางให้แก่นักวิจัยรุ่นใหม่ โดย สกว.มีรูปแบบของข้อเสนอโครงการอยู่สามารถนำไปปรับใช้ได้

2. การจัดทำสัญญา การกำหนดส่งงวดงาน และการรายงานการเงิน ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยจะจัดการอย่างไร ทั้งนี้ มีข้อแนะนำว่าควรออกสัญญาให้แล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคม 2558 ระยะเวลาโครงการวิจัยย่อยสามารถวางกรอบการทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี ในส่วนการสรุปงานเมื่อสิ้นสุดโครงการสัญญาหลักที่เป็นการร่วมทุนกับ สกว. ให้มหาวิทยาลัยสรุปงานในกรอบใหญ่และความก้าวหน้าของโครงการวิจัยย่อยที่อนุมัติการสนับสนุน

3. หลังจากออกสัญญาไปแล้ว หน่วยจัดการ ควรต้องชี้แจงกฎเกณฑ์และระเบียบการเงินแก่นักวิจัยให้ชัด

4. การติดตามผลการดำเนินงาน อย่างน้อยควรต้องมีการติดตามทุก 6 เดือน ซึ่งต้องชี้แจงให้นักวิจัยทราบว่าจะต้องส่งเอกสารอะไรบ้าง รายงานความก้าวหน้าควรมี outline อะไร

5. เป้าหมายการดำเนินงานภาพรวมในปีแรกอาจไม่ได้ลงวิชาการเชิงลึกมากนัก แต่เน้นการตอบโจทย์พื้นที่เป็นหลักก่อน และมีผู้ใช้งานจริง ทั้งนี้ควรเขียนเกณฑ์ว่าวิธีการคัดเลือกโจทย์มีกระบวนการพิจารณาจากอะไร เพื่อชี้แจงให้ผู้ขอรับทุนได้ทราบ ทั้งนี้ควรสรุปด้วยว่าจากการประกาศโจทย์ทั้ง 4 ประเด็น ในแต่ละประเด็นประกอบด้วยโครงการที่ผ่านการพิจารณาอะไรบ้าง

6. ประเด็นทีเกี่ยวข้องกับเห็ดตับเต่าและมันเทศ มีการศึกษาหลายโครงการทั้งภายใต้โครงการนี้และที่ทาง มทร.ได้ศึกษาไว้ก่อนหน้า หากเป็นไปได้ควรรวบรวมองค์ความรู้จากงานวิจัยต่างๆ มาทำให้เป็นภาพใหญ่ทั้งระบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

สรุปประเด็นจากการติดตามความก้าวหน้าโครงการ

“การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา” มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558

ณ บ้านสวนอัมพวัน รีสอร์ท จังหวัดสมุทรสงคราม

<u>ที่มาการประชุม</u>

การประชุมครั้งนี้เป็นการติดตามความก้าวหน้า 8 เดือน ของโครงการการปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา และความก้าวหน้า 3 เดือน ของโครงการวิจัยย่อยที่ได้รับทุน จำนวน 14 โครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักวิจัยนำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย และเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิต่อการปรับปรุงการทำงานระยะต่อไป

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมให้ความเห็นในการนำเสนอความก้าวหน้าของโครงการ มีดังนี้ 1. ดร.สีลา ภรณ์ บัวสาย รองผู้อานวยการ สกว. 2. รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ 3. ดร.กิตติ สัจจา วัฒนา มหาวิทยาลัยพะเยา 4. รศ.ดร.เอ็จ สโรบล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ 5. น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศ วณิช ผู้ประสานงานอาวุโส สกว.

<u>กล่าวเปิดการประชุม</u> โดย รศ.ระวีวรรณ สุวรรณศร รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

การประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยได้มานำเสนอรายงานความก้าวหน้า 3 เดือน ของโครงการ และหารือทิศทางการทำงานปีต่อไปของโครงการ รวมทั้งการลงศึกษาดูงานการจัดการน้ำพื้นที่แพรกหนามแดง ทั้งนี้ขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลามาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการทำงาน

<u>การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของโครงการ “การปรับปรุงระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา”</u> โดย รศ.ดร.กิตติ บุญเลิศนิรันดร์ ผู้ช่วยอธิการบดี

<u>เป้าหมายโครงการ</u> ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เป็นประโยชน์สามารถใช้แก้ปัญหา พัฒนาตามความต้องการของพื้นที่ (ด้านการเกษตรและท่องเที่ยว) โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ 1. พัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย 2. พัฒนานักวิจัย 3. สร้างความร่วมมือ ภาคี เครือข่าย

กิจกรรมและผลลัพธ์

กิจกรรม	ผลผลิต	ผลลัพธ์
พัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง PDCA	-หน่วยวิจัยวิจัยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม -ต้นแบบระบบการจัดการ	ระบบจัดการงานวิจัยเป็นที่ยอมรับ เกิดภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานในพื้นที่
พัฒนาและส่งเสริมให้นักวิจัยทำงานเชิงพื้นที่ โดยบูรณาการงานวิชาการ และทำงานร่วมกับภาคี เครือข่าย	-นักวิจัยทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ (นักวิจัยใหม่ 15 คน)	นักวิจัยทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ต่อเนื่อง มีผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการสอน บริการวิชาการ และเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ
สร้างงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตามความต้องการของพื้นที่	ผลงานวิจัย 10 โครงการ ที่พัฒนาโจทย์จากพื้นที่	ผลงานวิจัยมีผู้นำไปใช้ประโยชน์และเกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่

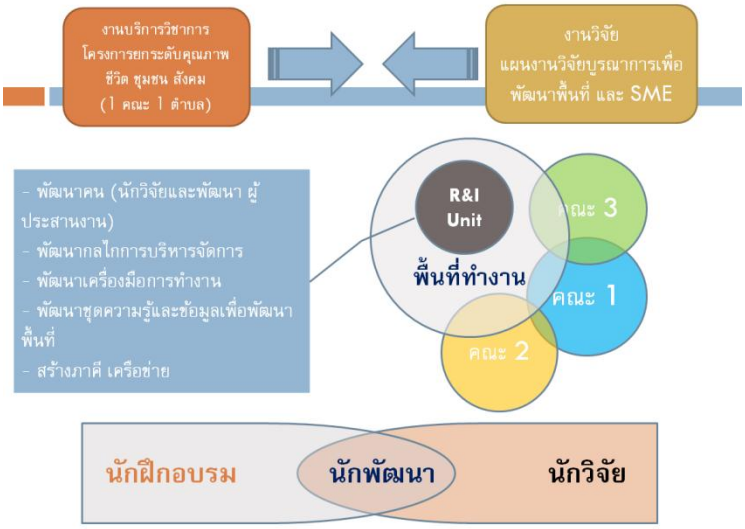
ผลการดำเนินงาน

1. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย
   1.1 หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม
   - ☐ การจัดการงานวิจัย PDCA
     - i. ต้นทาง ปัญหาและความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย
       1. การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย
       2. การทำสัญญารับทุน
     - ii. กลางทาง
       1. การติดตาม ช่วยเหลือนักวิจัย
       2. การพัฒนานักวิจัยและผู้ประสานงาน
       3. การปรับแก้ไข กฎ ระเบียบ
     - iii. ปลายทาง
       1. การส่งมอบผลงานวิจัย
       2. การผลักดันสู่การใช้ประโยชน์
   - ☐ จัดระบบการประสานงาน

1. การวิเคราะห์ ระหว่างนักวิจัยที่อยู่ต่างคณะ ต่างศูนย์พื้นที่ และภาคีเครือข่าย

1.2 ความสำเร็จ

- ☐ เป้าหมาย เป็นความต้องการของคณะและมหาวิทยาลัย
- ☐ แนวทางและวิธีการทำงาน ถูกซึมซับเข้าสู่หน่วยงานผ่านเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน การประชุมหารือและสรุปบทเรียนร่วมกัน
  - i. การตื่นตัวของบุคลากรในคณะ
  - ii. การลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนา การใช้เครื่องมือศึกษาบริบทพื้นที่
  - iii. การสร้างภาคี เครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ☐ นักวิจัยมีประสบการณ์ตรงจากการทำงาน

1.3 ประเด็นในการพัฒนา

- ☐ การติดต่อประสานงาน นักวิจัย ผู้ประสานงาน ต่างคณะ ต่างศูนย์พื้นที่
  - i. บทบาทผู้ประสานงานคณะ
  - ii. การเชื่อมโยงงานวิจัยและการบริการวิชาการ นักวิจัยและนักบริการวิชาการ
  - iii. การสื่อสาร
- ☐ การขยายผลสู่ศูนย์พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี และนนทบุรี
- ☐ การบูรณาการงานบริการวิชาการ งานวิจัย และการเรียนการสอน
- ☐ การกำหนดพื้นที่ ประเด็นการวิจัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ☐ การแสวงหาแหล่งทุนอื่น

2. การสร้างความรู้และข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่

- ☐ เป้าหมาย: สร้างความเข้มแข็งชุมชนในด้านความมั่นคงอาชีพ

☐ ความรู้การบริหารจัดการโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ

i. การศึกษาวิถีชีวิตชุมชน
ii. การสะท้อนบทเรียนหลังการทำงาน (After Action Review)
iii. การวางแผนการทำงาน Zopp และ Log frame
iv. ประสบการณ์การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย
v. ประสบการณ์การทำวิจัย

☐ ดำเนินงานใน 3 ตำบล ใน จ. พระนครศรีอยุธยา ดังนี้

i. ต. ทับน้ำ อ. บางปะหัน (8 โครงการ)
ii. ต. สามเรือน อ. บางปะอิน (4 โครงการ)
iii. ต. ช้างใหญ่ อ. บางไทร (1 โครงการ) (กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย ศูนย์ปราชญ์เกษตรช้างใหญ่)

นอกจากนี้ยังมีโครงการประเมินผลการวิจัย 1 โครงการ ดังภาพ

☐ ได้รับการสนับสนุน 14 โครงการจาก 30 โครงการ มีนักวิจัยหลักจาก 5 คณะ

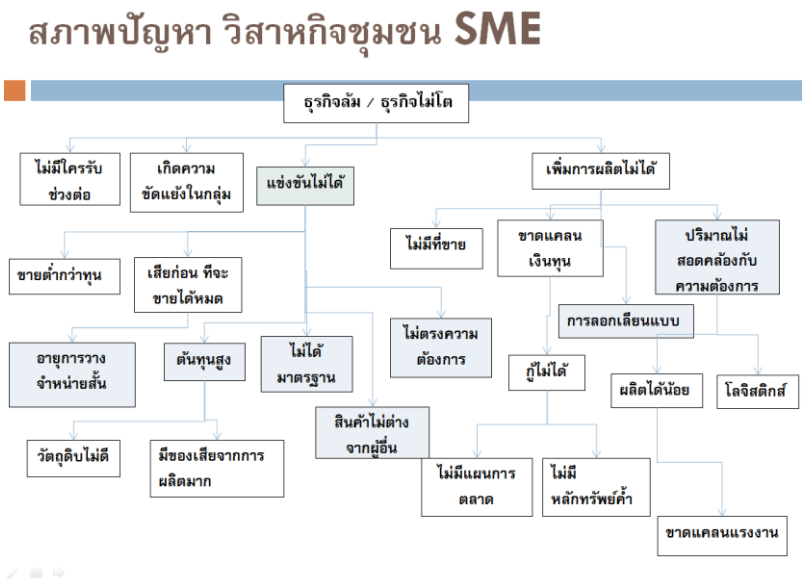
i. เทคโนโลยีการเกษตร 5 โครงการจาก 10 โครงการ
ii. บริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 โครงการจาก 7 โครงการ
iii. ศิลปศาสตร์ 4 โครงการจาก 5 โครงการ
iv. ครุศาสตร์อุตสาหกรรม 1 โครงการจาก 3 โครงการ
v. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1 โครงการจาก 4 โครงการ
vi. วิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ 0 โครงการจาก 1 โครงการ

อย่างไรก็ตามยังต้องหาแนวทางการพัฒนา การพัฒนาผู้ประสานงานเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยระดับพื้นที่

- ☐ ประเด็นในการพัฒนา
    - i. การจัดการระดับโครงการย่อยในพื้นที่ ที่มีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน
    - ii. การจัดประชุมร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการระหว่างนักวิจัย ABC café
    - iii. ขอบเขตงาน/จำนวนโครงการที่เหมาะสมในพื้นที่ ในแต่ละปี
    - iv. การทำงานร่วมกับภาคีในพื้นที่

<u>ทิศทางและเป้าหมายงานในระยะปี 2559</u>

1. เป้าหมาย
    - ☐ ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เป็นประโยชน์สามารถใช้แก้ปัญหา พัฒนาตามความต้องการของพื้นที่
    - ☐ ขยายผลการบริหารจัดการ สู่จังหวัดสุพรรณบุรี และนนทบุรี (เพิ่มพื้นที่ดำเนินงาน โดยจำกัดโครงการย่อยในแต่ละพื้นที่ 3-4 โครงการ)
2. วัตถุประสงค์
    - ☐ พัฒนากลไกการบริหารจัดการงานวิจัย โดยเฉพาะต่างศูนย์พื้นที่
    - ☐ พัฒนานักวิจัย
    - ☐ วิจัยและพัฒนาตอบสนองความต้องการพัฒนาพื้นที่
3. ต้นทุนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ
    - ☐ งานวิจัยที่กำลังดำเนินงานในปี 2558
    - ☐ งานบริการวิชาการ มีนโยบาย 1 คณะ 1 ตำบล และให้มีการบูรณาการระหว่างคณะ
    - ☐ งานวิจัย มีการระดมความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เกี่ยวข้องกับ SME และวิสาหกิจชุมชน โดยสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา วิสาหกิจชุมชน SME ได้ดังภาพ

☐ ภาคี เครือข่ายระดับจังหวัด สภาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด เกษตรจังหวัด เกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าสาธารณะสุข เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลร่วมกัน

4. ประเด็นการวิจัยในพื้นที่พัฒนาอาชีพที่มั่นคงในชุมชน

☐ ฐานข้อมูลการจัดการระดับจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาชุมชน เชิงเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว

☐ การปรับตัวของชุมชนเพื่อรับการพัฒนาสู่ชุมชนเมือง

☐ เพิ่มศักยภาพการแข่งขันของสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

i. มาตรฐานการผลิต คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

ii. การยืดอายุการเก็บรักษาสินค้าอาหาร

iii. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรในชุมชนสู่สากล

iv. การพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องจักรเพื่อลดการใช้แรงงาน

v. การจัดการช่องทางการจำหน่าย

☐ เอกลักษณ์ของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน

i. เอกลักษณ์ของจังหวัด

ii. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้าเกษตร เช่น แห้ว สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการดำเนินงานและทิศทางการทำงาน ปี 2559

1. จุดเด่นของโครงการนี้คือ มีเป้าหมายชัดเจนในการดำเนินงานของโครงการนี้เพื่อไปนำร่องการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการงานวิจัยและงานบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ที่มีการเชื่อมโยงกับการเรียนการสอน ถ้ามหาวิทยาลัยแสดงศักยภาพ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานเป็น พัฒนาชุดโครงการได้ มีผลงานวิจัยที่ดีและเกิดรูปธรรมแก่พื้นที่ จะเป็นประโยชน์ในการขอรับงบประมาณทุนสนับสนุนจากองค์กรภายนอกได้มากขึ้น ทั้งนี้ในด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยถือว่าทำได้ดีมาก ซึ่ง สกว.ได้เลือกเป็นกรณีตัวอย่างที่จะนำเสนอในงาน Engagement Thailand และเห็นด้วยที่มหาวิทยาลัยจะขยายไปทำกับศูนย์อื่นเพิ่มเติม

2. ข้อมูลจากภาพผังการวิเคราะห์สภาพปัญหา วิสาหกิจชุมชน SME เป็นข้อมูลที่ดี และเห็นโจทย์วิจัยที่จะทำต่อไป อาทิ การยืดอายุเพื่อการวางจำหน่าย การสร้างมาตรฐานสินค้า ซึ่งประเด็นเหล่านี้ล้วนแต่ต้องการนวัตกรรมองค์ความรู้ การจัดการใหม่ เทคโนโลยีและการออกแบบใหม่ เพื่อช่วยให้ธุรกิจภายในชุมชนอยู่รอดได้ มหาวิทยาลัยต้องเป็น Partner ให้กับชุมชน อย่างไรก็ตามการตั้งโจทย์ต้องเป็นโจทย์ที่มาจากพื้นที่จริงๆ ไม่ใช่นักวิจัยคิดขึ้นมาเองเพื่อที่จะได้เกิดประโยชน์ต่อการนำผลงานวิจัยไปใช้ต่อไป นักวิจัยจึงควรทำความเข้าใจพื้นที่ เงื่อนไขของพื้นที่ แล้วดึงพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นระยะ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน

3. การรายงานผลครั้งต่อไปควรชี้ให้เห็นว่าสภาพเดิมระบบบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร ภายหลังการดำเนินงานนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

4. การตั้งคำถามเพื่อพัฒนาโครงการมีความสำคัญ คือ 1) เรื่องนี้เป็นปัญหาของใคร ใครคือคนที่จะต้องมาร่วมแรงและลงทุนเพื่อเปลี่ยนแปลงอะไรบางเรื่อง ทั้งนี้วิเคราะห์ให้เห็น User ที่แท้จริง ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการนำผลงานไปใช้ 2) ข้อมูลและองค์ความรู้อะไร ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงเรื่องนั้นๆ วิเคราะห์ข้อมูลและองค์ความรู้ให้เห็นว่ายังขาดข้อมูลและองค์ความรู้อะไร มีช่องว่างอะไร (research gap) ซึ่งจะทำให้ได้โจทย์วิจัยที่ดี อาทิ อายุการวางจำหน่ายสั้น สิ่งที่ยังขาดอยู่จะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีและต้นทุนของเทคโนโลยี นักวิจัยต้องสร้างตัวเลือกเทคโนโลยีให้ User เลือกตัดสินใจเองโดยมีข้อมูลเรื่องต้นทุนมาประกอบ 3) ความเสี่ยงและโอกาสใหม่ที่อาจเกิดขึ้นมีอะไรบ้าง เพื่อมองให้เห็นภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอนาคต แล้วเตรียมการรับมือ ซึ่งจะช่วยให้ผลงานที่ทำทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยนักวิชาการควรพัฒนาทักษะในการมองภาพความเสี่ยง/โอกาสที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตให้เป็น เพื่อที่จะได้วางแผนการทำงานที่สร้างโอกาสและทางเลือกใหม่ อาทิ บนฐานทรัพยากรของอยุธยา จะทำให้เกษตรกรก้าวข้ามและมีทางเลือกเพื่อยกระดับใหม่ได้อย่างไร

5. การบูรณาการข้ามศาสตร์ มีได้หลายรูปแบบ การบูรณาการจะต้องมีจุดเหมาะสมในการมีส่วนร่วม ความท้าทายในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ คือ การแบ่งงานกันทำ (Division of labor) ซึ่งทุกภาคส่วนต้องเห็นภาพเป้าหมายปลายทางร่วมกัน และมีอิสระในการทำงานพอสมควร

6. การทำงานระยะต่อไปควรทำให้การดำเนินงานของโครงการไปเชื่อมกับ Position ของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบเป้าหมายและตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ ได้ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์การ

บริหารจัดการของมหาวิทยาลัยจะทำให้เห็นจุดอ่อนที่จะนำไปสู่กลยุทธ์การทำงานระยะต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกลไกการบริหารจัดการที่พัฒนาขึ้นมาควรทำให้เป็นเนื้อเดียวกันกับกลไกเดิมที่มีอยู่ รวมทั้งควรพัฒนาเครื่องมือที่จะช่วยชี้วัดให้เห็นการขับเคลื่อนของการทำงานในการบริหารจัดการ อาทิ แผนที่กลยุทธ์และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ เส้นทาง Career path ของนักวิจัย เป็นต้น

7. จากข้อสรุปจำนวนโครงการวิจัยและนักวิจัยที่ส่งข้อเสนอโครงการ ควรเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจำนวนนักวิจัยใหม่และเก่าเป็นเท่าไร จาก 14 โครงการที่รับทุน เพื่อตอบตัวชี้วัดด้านการพัฒนานักวิจัยใหม่ นอกจากนี้ควรเพิ่มเติมตัวชี้วัดความสำเร็จ อาทิ จำนวนนักวิจัยใหม่ จำนวนผลงานทางวิชาการ/ตีพิมพ์ ไว้ใน Output

8. เนื่องจากการดำเนินงานในปีนี้เน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการต้นน้ำ ดังนั้นการดำเนินงานปีต่อไปมหาวิทยาลัยควรให้น้ำหนักกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการกลางทางและปลายทาง ซึ่งควรต้องออกแบบการทำงานให้สอดคล้องมากขึ้น ด้านโจทย์การพัฒนาพื้นที่ในปีนี้เน้นการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ปีต่อไปอาจเน้นการทำงานที่ควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่เน้นเรื่องเทคโนโลยี SME อย่างไรก็ตามควรอธิบายให้ชัดเจนว่าจะวางน้ำหนักเรื่องโจทย์วิจัยเป็นทิศทางใด

9. การบูรณาการงานวิจัยกับงานบริการวิชาการ อาจเริ่มจากการสนับสนุนการบริการวิชาการให้กับพื้นที่ก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์กับพื้นที่ ซึ่งจะนำมาสู่โจทย์วิจัยใหม่ได้ ซึ่งจะเป็นการใช้งบประมาณที่คุ้มค่าคือได้ทั้งการบริการวิชาการและได้โจทย์วิจัย

10. ข้อเสนอโครงการปีต่อไป ควรเขียนให้เห็นภาพว่าจากการทำงานปีแรกมหาวิทยาลัยตั้งเป้าจะ Endorse เรื่องอะไร การทำงานที่ผ่านมาเห็นภาพอะไร และปีต่อไปจะสานต่ออย่างไร อาทิ เชื่อมการทำงานไปกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย

<u>การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการย่อยและความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ</u>

1. การสร้างเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้ง โดย อ.ฉัตรพล พิมพา

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างเครื่องล้างหัวมันโดยใช้แรงดันน้ำและชุดอบแห้งสำหรับชุมชนทับน้ำ 2) เพื่อหาสภาวะที่เหมาะสมในการล้างหัวมันโดยการใช้แรงดันน้ำ 3) เพื่อลดเวลาในกระบวนการล้างหัวมันเทศของเกษตรกร และ4) เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการทำงานของเครื่องจักรและการผลิตโดยใช้แรงงานเกษตรกร

ผลการดำเนินงาน ได้ออกแบบเครื่องล้างหัวมันเป็นแบบการใช้แรงดันน้ำ (Water jet) ร่วมกับแปรงขัด (brushing) ใช้สำหรับปัดเศษดินออก เพื่อทำให้ประสิทธิภาพของการล้างให้มากขึ้น ขณะนี้อยู่ระหว่างการประกอบเครื่อง ซึ่งจะได้ศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อกระบวนการล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำคือ (A) แรงดันน้ำ (B) ความเร็วรอบ (C) เวลาในการทำงาน รวมทั้งปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อกระบวนการเครื่องอบแห้งมันเทศคือ (D) อุณหภูมิในการอบ และ (E) ความเร็วของสายพาน โดยแต่ละการทดลองจะทดลองซ้ำ 2 ครั้ง

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. การออกแบบเครื่องล้างและอบแห้งหัวมันเทศ นักวิจัยควรรีวิวเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับเครื่องล้างนี้ว่ามีผู้เคยทำมาแล้วอย่างไร เพื่อที่จะได้ออกแบบเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากกว่าและแตกต่างจากที่มีผู้ศึกษาทำไว้แล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือควรให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อจะได้เครื่องมือที่ตรงความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งเป็นการสร้างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้งาน

2. หลังจากพัฒนาเครื่องมือและได้สภาวะที่เหมาะสมกับการล้างและอบแห้งแล้ว นักวิจัยควรคำนวณต้นทุนของเครื่องล้างและอบแห้ง ต้นทุนการล้าง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าสึกหรอของเครื่องมือให้ออกมาเป็นตัวเลขที่ชัดเจน เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนโดยรวมในการล้างและอบแห้งจากการใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้น เทียบกับต้นทุนการล้างด้วยวิธีเดิม ทั้งนี้การใช้เครื่องมือควรต้องช่วยลดต้นทุน ลดระยะเวลา และลดปริมาณผลผลิตที่สูญเสียให้กับกลุ่มเกษตรกรได้ จึงถือว่าประสบผลสำเร็จ

3. เรื่องการประเมินผลผลิตที่สูญเสียจากการล้างที่ใช้เกษตรกรเป็นผู้ประเมินและตรวจสอบนั้น น่าจะนำเกณฑ์ประเมินของเกษตรกรมาทำเป็นตัวแปรในการศึกษาเพื่อให้งานมีน้ำหนักเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น อาทิ ผิวถลอก

4. ควรเพิ่มเติมข้อมูลเรื่องสภาพการผลิต สถานการณ์การผลิต ต้นทุนการผลิต ปริมาณการผลิต ให้เห็นที่มาที่ไปและความสำคัญของการพัฒนาเครื่องมือนี้ในรายงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ควรแบ่งปันและขอข้อมูลจากโครงการที่ทำเกี่ยวกับมันเทศ

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

2. การพัฒนาการผลิตมันเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน โดย ผศ. ละอองศรี ศิริเกษร

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อจัดทำเทคโนโลยีการผลิตมันเทศที่เหมาะสมกับพื้นที่ในตำบลทับน้ำอำเภอบางปะหัน

ผลการศึกษา จากการสำรวจและเก็บข้อมูลพบว่า จุดเด่นของเกษตรกรคือมีภูมิปัญญาและการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ปลูกมันเทศมาเป็นเวลานานเป็น แต่ข้อด้อยคือการเรียนรู้ที่สะสมมานั้นบางอย่างเกิดจากความเชื่อที่ผิดและไม่ได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งอื่นที่น่าเชื่อทางวิชาการ ส่วนมากเชื่อข้อมูลจากร้านค้าที่จำหน่ายปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ซึ่งแม้จะเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแต่เป็นข้อมูลด้านเดียว เกษตรกรจึงเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ในการคิดผลตอบแทนจากการผลิตยังไม่ได้มีการบันทึกและทำรายการต้นทุนให้ชัดเจน โดยคิดว่าการที่จะได้กำไรมากมาจากการต้องทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงที่สุด จึงพยายามหาสูตรลับในการผลิตของตนเอง ส่งผลให้มีการลงทุนสูงขึ้นและอาจไม่คุ้มทุน ในการดำเนินการวิจัยขั้นต่อไปจะนำความรู้มาแก้ปัญหาในการผลิตอย่างมีเหตุผลและประหยัด

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. การอ้างอิงข้อมูล ต้องระบุว่านำข้อมูลมาจากแหล่งใด

2. ตารางข้อมูลการวิเคราะห์สภาพการผลิตของเกษตรกรเทียบกับวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร) ควรเพิ่มเติมข้อมูลผลผลิตต่อไร่ด้วย

3. โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปลูกของเกษตรกรเพื่อลดต้นทุน เพิ่มรายได้และอาจเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องทำให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ร่วมที่จะเกิดขึ้น นักวิจัยอาจทำข้อมูลปฏิทินการปลูกมันเทศที่มีทั้งข้อมูลเรื่องราคาและความเสี่ยงต่อโรคที่จะเกิดขึ้นในแต่ละช่วงฤดูกาล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดการสินใจที่ปรับเปลี่ยนการปลูกของเกษตรกร โดยอาจไปศึกษาตัวอย่างการทำข้อมูลปฏิทินการปลูกเรื่องพริก ของอ.วีระ ภาคอุทัย ม.ขอนแก่น เป็นตัวอย่าง

4. ระยะต่อไปนักวิจัยควรต้องคิดเรื่องการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปลูกของเกษตรกร ทั้งนี้เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด เป็นอีกเทคโนโลยีที่สามารถเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการปลูกให้กับเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนได้

5. ปัจจัยหลักในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คือ เงิน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับต้นทุน ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน นักวิจัยต้องนำข้อมูลเศรษฐศาสตร์เหล่านี้มาแสดงให้ชาวบ้านเห็นภาพของตนเองที่ชัดเจนขึ้นผ่านการจัดเวทีเพื่อสร้างการเรียนรู้ อาทิ หากปลูกมันต่อจะไปรอดหรือไม่ การทำให้รายได้มากขึ้นทำอย่างไร ชี้ให้เห็นทางเลือกและทางรอดในการปลูกมัน เพื่อนำไปสู่การปลูกมันที่คุ้มค่าและเหมาะสม เป็นการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ อาทิ ลดปุ๋ยที่ไม่จำเป็น ลดจำนวนท่อนพันธุ์ ลดการใช้ยาฆ่าแมลงให้เหมาะสม

6. ข้อมูลเรื่องสถานการณ์การปลูกมัน ปริมาณการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน เหล่านี้ นักวิจัยควรหารือร่วมกับโครงการที่ทำเรื่องมันอีก 2 โครงการ เพื่อแบ่งปันข้อมูลและช่วยกันเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

3. การสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

โดย อ. ศศินันท์ ศาสตร์สาระ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ต.ทับน้ำ และ ต.บ้านม้า อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษา 1) ได้ดำเนินการรวบรวมเครื่องจักสานที่ผลิตในท้องถิ่น ต.ทับน้ำ ต.บ้านม้า พบผลิตภัณฑ์หลัก 3 ประเภท ได้แก่ งอบ ฝาชี กระด้ง ซึ่งได้วิเคราะห์ SWOT ของกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน จุดอ่อนคือผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลาย 2) ได้ดำเนินการรวบรวมพันธุ์ของมันเทศที่ที่ปลูกในท้องถิ่น ต.ทับน้า ต.บ้านม้า พบมี 3 ชนิด ได้แก่ มันอีกาหรือมันไข่ มีสีเหลือง เหมาะกับการแปรรูป เช่นการเชื่อม การฉาบ มันกระต่ายหรือมันปากช่อง เหมาะสำหรับการต้ม นึ่ง และ มันกะปิ (กะปิแท้/กะปิเทียม) เหมาะสำหรับการทอดหรือแปร

รูป ซึ่งได้วิเคราะห์ SWOT ของกลุ่มผลิตภัณฑ์มันเทศ ตลาดมีความต้องการสูงแต่ก็มีคู่แข่งในการผลิตสูงเช่นเดียวกัน จุดอ่อนคือพึ่งพาการขายโดยผ่านพ่อค้าคนกลางประมาณ 90 % ท้าให้ราคาขายถูกตั้งโดยพ่อค้าคนกลาง และอายุของผลผลิตสั้น นอกจากนี้ยังได้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์และแบรนด์ให้กับผลิตภัณฑ์มันเทศ

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้า นักวิจัยควรเอาชาวบ้านเข้ามาร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อสร้างเรื่องราวของสินค้าควบคู่กับการประเมินศักยภาพของสินค้า และคู่แข่งทางตลาดที่มี ดูจุดเด่นของสินค้าว่ามีอะไรบ้างแตกต่างจากแหล่งผลิตอื่นอย่างไร แล้วค่อยพิจารณาเรื่องการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า การจัดการผลิตผล การสร้าง trade mark ให้กับสินค้า ทั้งนี้ชาวบ้านควรเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจเองในการสร้างอัตลักษณ์ เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของ

2. จากการตั้งโจทย์ของโครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มผลิต/จำหน่ายทั้ง 2 ผลิตภัณฑ์ กรณีหัวมันเทศและใบมันเทศเป็นของที่สามารถนำมาส่งเสริมเป็นสินค้าเพื่อสุขภาพได้ เพื่อยกระดับสินค้าให้สูงขึ้นจากเดิมที่เน้นการขายเชิงปริมาณ (Mass product) ซึ่งมีราคาถูก อย่างไรก็ตามควรพิจารณาด้วยว่ามันเทศเป็นสินค้าที่มีคู่แข่งจำนวนมาก สร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ได้ยากเพราะเป็นสินค้าเกษตรที่มีทั่วไป ไม่ได้ใช้ฝีมือจำเพาะพิเศษ

3. การสร้าง branding ควรเลือกทำกับกลุ่มวิสาหกิจที่มีการขายสินค้าลักษณะนี้อยู่แล้ว และเมื่อมีการสร้าง แบรนด์สินค้าขึ้นมาแล้วต้องมีกลไกการจัดการเพื่อรับช่วงต่อ 1) ใช้รูปแบบสหกรณ์/กลุ่มวิสาหกิจที่มีอยู่เดิม 2) มหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยในการรับรองคุณภาพสินค้า ใช้การบริการการวิชาการมาเชื่อมกับการสร้างธุรกิจ จึงจะทำให้ตลาดไปต่อได้ ทั้งนี้โครงการนี้มีการออกแบบไว้ดีอยู่แล้ว แต่องค์ประกอบในการทำธุรกิจยังไม่ครบ มหาวิทยาลัยสามารถเข้ามาหนุนในเรื่องนี้ได้ โดยตั้งเป้าหมายให้เกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกมันเทศมีรายได้อย่างน้อย 10,000-15,000 บาท/เดือน ต่อที่ 10 ไร่

4. ข้อมูลเรื่องสถานการณ์การปลูกมัน ปริมาณการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน เหล่านี้ นักวิจัยควรหารือร่วมกับโครงการที่ทำเรื่องมันอีก 2 โครงการ เพื่อแบ่งปันข้อมูลและช่วยกันเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

5. ยังขาดกลุ่มเป้าหมายที่นักวิจัยจะทำงานด้วย ซึ่งไม่ชัดเจนว่านักวิจัยเลือกทำกับกลุ่มจำหน่ายหรือกลุ่มผู้ปลูกมัน ทั้งนี้การสร้างแบรนด์ให้กับกลุ่มผู้ปลูกมันเทศ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่จำหน่ายอยู่เดิม อาจทำให้แบรนด์ที่สร้างไม่ถูกนำไปใช้จริง ดังนั้นหากนักวิจัยจะทำแบรนด์ให้กับกลุ่มผู้ปลูกมันเทศ จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างกลุ่มขึ้นมาก่อน

6. การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการประเมินเอกลักษณ์สินค้า ในขั้นตอนที่1 ที่ได้ศึกษาไปแล้วยังไม่เห็นรายละเอียดในผลการศึกษาควรเพิ่มเติม อาทิ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้จำหน่าย Value chain ของสินค้าเป็นอย่างไร

7. กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน จะทำอย่างไรให้มีความแตกต่างจากแหล่งอื่น อาทิ รูปแบบ ลวดลาย เพื่อสร้างจุดเด่น/เอกลักษณ์ให้กับสินค้าจักสานของตำบล

8. นักวิจัยควรอธิบายความเชื่อมโยงในการทำงานเรื่องของเอกลักษณ์ แบรนด์ การเพิ่มมูลค่า ตลาด ให้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เรื่องของเอกลักษณ์จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเฉพาะตัวของสินค้าในแหล่งผลิตนั้นๆ อาทิ กระบวนการผลิตที่เฉพาะ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication :GI) ของสินค้า ซึ่งนักวิจัยควรกลับไปทบทวนในการเลือกสินค้าของตำบลเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้ถี่ถ้วน

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศที่ปลูกในชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน โดย ผศ.พาขวัญ ทองรักษ์

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณค่าทางโภชนาการของมันเทศดิบ และผลิตภัณฑ์จากมันเทศพันธุ์ค่างๆ 2) เพื่อหาชนิดและปริมาณของสารพฤกษเคมีของมันเทศและผลิตภัณฑ์ 3) เพื่อเพิ่มมูลค่ามันเทศด้วยการนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารต่างๆในเชิงสุขภาพ 4) เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์และสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์

ผลการศึกษา ได้สำรวจข้อมูลการปลูกมันเทศในพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่การปลูก ชนิดพันธุ์ ปริมาณผลผลิต ปริมาณมันเสีย ราคาจำหน่าย รวมทั้งศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการแปรรูปมันเทศเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งพบว่าเกษตรกรมีความต้องการให้มันมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามเกษตรกรไม่มีเวลามากสำหรับการแปรรูปมันและจำหน่ายเอง จึงต้องการให้มีการตั้งกลุ่มรับซื้อมันและกลุ่มการแปรรูปจำหน่ายเพื่อการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. นักวิจัยรีวิวข้อมูลมาได้ค่อนข้างดีมาก แต่ข้อมูลยังมีความขัดแย้งกัน เช่น ผลผลิตต่อฤดูกาลมี 2 ล้านกิโลกรัม แต่มีผลผลิตเสียหาย 10 ล้านกิโลกรัม
2. ยังขาดกลุ่มเป้าหมายที่นักวิจัยจะทำงานด้วยในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศ ซึ่งไม่ชัดเจนว่านักวิจัยเลือกทำกับกลุ่มแปรรูปหรือกลุ่มผู้ปลูกมัน ควรอธิบายเพิ่มเติม
3. ความโดดเด่นของงานโครงการนี้ที่จะเป็นฐานในการต่อยอดในอนาคตคือ เรื่องคุณค่าสารอาหารของมันเทศทั้ง 4 พันธุ์ ทั้งก่อนและหลังการแปรรูป ในการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาคุณค่าทางโภชนาการ ลักษณะเนื้อสัมผัสของมันเทศพันธุ์ต่างๆ ควรทำเป็นตารางข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบ ซึ่งช่วยให้มีข้อมูลมาสนับสนุนการเลือกพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารต่างๆต่อไป
4. หากงบประมาณโครงการค่อนข้างจำกัด ควรให้น้ำหนักในการศึกษาคุณค่าทางโภชนาการให้ชัดเสียก่อน แล้วค่อยเลือกมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งต้องไปจับกับกลุ่มแปรรูปที่มีอยู่ ทั้งนี้หากระยะเวลาและเงินไม่ทันก็จำเป็นต้องตัดบางเรื่องออกไป อาทิ การสร้างแบรนด์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

5. การศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย อ.วันดี ศรีสวัสดิ์

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งทางด้านประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ การปกครอง ประชากร การประกอบอาชีพ และแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ในเขตตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงจัดทำเป็นฐานข้อมูล 2 ภาษาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ให้กับโรงเรียนในชุมชนตำบลทับน้ำต่อไป 4. เพื่อสร้างจิตสานึกและเป็นแรงผลักดันให้เยาวชนตลอดจนคนในชุมชนเห็นความสำคัญ เกิดความรักและหวงแหนในชุมชนของตน

ผลการศึกษา ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการพูดคุยและสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ในชุมชนตำบลทับน้ำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบว่าในเขตพื้นที่ชุมชนดังกล่าวมีวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และการละเล่นท้องถิ่นทั้งที่สูญหายไปแล้ว และที่ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน 2) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

<u>ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ</u>

1. งานที่ศึกษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีผู้ทำมามากแล้ว ควรหาจุดเด่นและความแปลกใหม่ของงานนี้ให้พบ หากเป้าหมายของงานนี้คือ การทำสื่อการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในโรงเรียนพื้นที่ได้เรียนรู้รากเหง้าและสร้างความตระหนักในการรักษาสิ่งเหล่านี้ งานนี้สามารถปรับหรือออกแบบการทำงานให้มีพลังมากขึ้นได้ ดังตัวอย่างงานวิจัยของสกว. 1) โครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่กระบวนการวิจัยมีการให้คนในพื้นที่เป็นผู้สืบค้นเรื่องราวและนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ 2)โครงการยุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้สืบค้นและตีความ ซึ่งจะแฝงไปด้วยการเรียนรู้และการสร้างความตระหนักในรากเหง้าของตนเอง

2. นักวิจัยควรปรับเปลี่ยน Actor หลักของการทำวิจัยเสียใหม่ โดยให้บทบาทกับเด็กให้มากขึ้น ซึ่งความแปลกใหม่ของงานจะเกิดขึ้นจากการให้เด็กเป็นผู้ตีความรากเหง้าของตนเองและนักวิจัยเป็นผู้ถอดบทเรียนจากกิจกรรม Active learning นั้น ทั้งนี้ควรมีการศึกษาเรื่องการประเมินจิตสำนึกท้องถิ่นควบคู่ไป อาทิ เครื่องมือวัดการประเมิน/สะท้อนจิตสำนึก

3. นักวิจัยควรรีวิวงานกระบวนการสร้างจิตสำนึกเพิ่มเติม งานเรื่องกระบวนการการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของ อ.ยงยุทธ ชูแว่น ม.ศิลปากร ที่ สกว. สนับสนุนเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึก เพื่อนำมาออกแบบหรือเลือกเครื่องมือการทำงาน ซึ่งในการทำงานโครงการนี้นักวิจัยอาจจะเลือกบางกิจกรรมมาใช้ อาทิ มีกิจกรรมให้เด็กช่วยสืบค้นเพิ่มเติม ให้เด็กมาช่วยตีความข้อมูลที่รวบรวมไว้ เพื่อให้เด็กสะท้อนภาพ ความเข้าใจรากเหง้าของตนเอง ผ่านการเขียนบทความ ภาพวาด บทกลอน เป็นต้น จากนั้นค่อยนำไปสู่การจัดทำสื่อเพื่อสร้างจิตสำนึก

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

6. การเลี้ยงปลาแบบอควาโปนิคเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก โดย ผศ.ดร. สุภาวดี โกยดุลย์

วัตถุประสงค์ 1) พัฒนาระบบอควาโปนิคให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ 2) ศึกษารายได้ ต้นทุน และกำไรจากการเลี้ยงปลาในระบบอควาโปนิค และ 3) การเผยแพร่ ส่งเสริม ระบบที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ผลการศึกษา ได้เก็บข้อมูลพื้นที่และปริมาตรของบ่อที่ใช้ในการทดลอง กำจัดวัชพืชรอบบ่อ การกำจัดศัตรูปลาที่มีในบ่อด้วยการตีอวน นอกจากนี้ได้เก็บตัวอย่างน้ำเพื่อมาวิเคราะห์คุณภาพน้ำเบื้องต้น และการเพาะพืชที่ใช้ในการทดลอง รวมทั้งจัดเตรียมระบบอควาโปนิกที่จะใช้ในการทดลอง การทดสอบประสิทธิภาพของระบบทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ ระบบ Floating raft, Flood and drain และNutrient film technique ได้เริ่มติดตั้งระบบและเก็บข้อมูลเริ่มต้น

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. โครงการนี้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินข้อเสนอโครงการและมีความเห็นให้ไม่ผ่านการประเมิน 2 ครั้ง แต่หน่วยจัดการของมหาวิทยาลัยเห็นว่าควรสนับสนุนเพื่อเป็นตัวแบบงานด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีทางเลือกในการประกอบอาชีพ และมีโอกาสในการขยายผลกับกลุ่มสมาชิกโครงการเพื่อนพึ่งพา ซึ่งหน่วยจัดการจะต้องมีการบันทึกเหตุผลการสนับสนุนในการอนุมัติทุนเป็นหลักฐานด้วย
2. การนำเทคโนโลยีไปสู่ชุมชน ควรประเมินศักยภาพและการยอมรับเทคโนโลยีของชุมชนก่อน เพื่อจะได้เกิดความเหมาะสมในการทำงานร่วมกับชุมชน
3. นักวิจัยควรปรับการเขียน problem statement ใหม่ โดยเรียบเรียงให้ชัดเจนว่า ปัญหาเดิมจากการเลี้ยงปลาดุกเป็นอย่างไร ทำไมชาวบ้านจึงมีความต้องการเปลี่ยนประเภทของปลาที่เลี้ยงอยู่ ทำไมระบบอควาโปนิคจึงมีความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของเกษตรกร ทั้งเรื่องการเพิ่มรายได้จากการเลี้ยงปลาระบบเดิม ระยะเวลา และการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

7. ระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตร ชุมชนทับน้ำ อ.บางปะหัน จ. พระนครศรีอยุธยา โดย อ.อาคม สงเคราะห์

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนทับน้ำ อ.บางปะหัน 2) เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำทางการเกษตรของชุมชนทับน้ำ 3) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรของชุมชนทับน้ำ และ 4) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทางการเกษตรของชุมชนทับน้ำ

ผลการศึกษา ได้สำรวจพื้นที่รองรับน้ำเพื่อการเกษตร ปริมาณน้ำต้นทุนที่ใช้ในการเกษตร ปริมาณการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ในชุมชนทับน้ำ พบว่า ชุมชนทับน้ำใช้น้ำเพื่อการเกษตรทั้งสิ้นในหนึ่งรอบการเพาะปลูกจำนวน 1,365,100 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำท้องที่และน้ำในเขตคลองชลประทานไม่เพียงพอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำจึง

แก้ปัญหาโดยการผันน้ำจากคลองชลประทานในพื้นที่ใกล้เคียงเข้าช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการผันน้ำเข้าช่วยเหลือเกษตรกรเฉลี่ยปีละ 800,000 บาท

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. การสำรวจเอกสารงานวิจัยทีเกี่ยวข้องไม่ควรนำมาใส่ไว้ในผลการศึกษา แต่ควรย้ายไว้ที่บททบทวนวรรณกรรม

2. การพัฒนาฐานข้อมูลสามารถทำได้หลายวิธี 1) ถาม User ว่าต้องการอะไรแล้วจึงค่อยออกแบบฐานข้อมูล 2) นักวิจัยคิดคาดการณ์สถานการณ์ไว้ล่วงหน้า งานหากนี้เน้นการทำงานเพื่อให้อบต. ได้นำไปใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลและโปรแกรมการบริหารจัดการน้ำที่ง่ายต่อการใช้งานของอบต. ในการตัดสินใจและจัดการน้ำให้เพียงพอเหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่ นักวิจัยควรดึงให้อบต.เข้ามีส่วนร่วมให้มากๆในการให้ข้อมูลและความเห็น ข้อมูลที่มีควรนำเสนอให้อบต.และกลไกการจัดการน้ำได้เห็นภาพเพื่อจะได้ออกแบบการบริหารจัดการต่อไป

3. รายงานควรเพิ่มเติมข้อมูลการบริหารจัดการน้ำของ อบต. ว่ามีการจัดการกันอย่างไร มีปัญหาอย่างไร มีกลไกอะไรในพื้นที่บ้าง

4. โครงการนี้มีจุดเด่นในการทำข้อมูล Demand-Supply ของน้ำในพื้นที่ เพื่อใช้ในการพยากรณ์สถานการณ์ในการจัดการน้ำ ทั้งนี้ในการทำข้อมูลน้ำต้นทุนควรสำรวจถึงหนองน้ำ บ่อน้ำขนาดเล็ก ที่มีร่วมด้วยเพื่อให้ครอบคลุม

5. โจทย์การทำงานโครงการนี้ คือ การทำให้ อบต. บริหารจัดการน้ำได้ดีขึ้น มีการพยากรณ์ความต้องการน้ำได้แม่นยำขึ้น ที่จะนำไปสู่การวางแผนจัดการน้ำได้มีประสิทธิภาพ ปลายทางของงานนี้ควรได้แนวทางการบริหารจัดการน้ำของ อบต. อาทิ กรณีน้ำขึ้นจะผันน้ำไปเก็บไว้ที่ไหนบ้าง การผันน้ำควรนำเมื่อใดและปริมาณน้ำเท่าไร ซึ่งโครงการต้องทำให้ชัดว่าใครคือเป้าของงานต้องการเปลี่ยนแปลงอะไร ของใคร (ใครคือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเปลี่ยน) การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมายจะต้องใช้ข้อมูล การเรียนรู้อะไร ซึ่งจะทำให้การออกแบบการทำงานมีความชัดเจนมากขึ้น

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

8. การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดการอาชีพและรายได้เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย อ.ศิริศักดิ์ บัวชุม

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการอาชีพและรายได้ของคนในชุมชนตำบลทับน้ำ นำมาสู่การจัดทำฐานข้อมูลมิติการจัดการอาชีพและรายได้ 2) เพื่อสร้างกระบวนการทบทวนข้อมูลร่วมกันภายในชุมชนและชี้ให้เป็นถึงปัญหาที่แท้จริง พร้อมร่วมกันกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมไปถึงการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการศึกษา ได้ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่มีอยู่เดิมจากฐานข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัด เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลมาประมวลผลในระยะต่อไป

<u>ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ</u>

1. โครงการนี้มีจุดเด่นในการวิเคราะห์แผนพัฒนาเดิมของพื้นที่ แต่ควรวิเคราะห์เพิ่มเติมว่าจากการทำแผนนำไปสู่การปฏิบัติจริงร้อยละเท่าไร แผนที่ทำมาแล้วมีความตอบสนองความต้องการของพื้นที่หรือไม่
2. การทำงานร่วมกับชุมชน นักวิจัยควรทำให้ชุมชนเห็นเป้าหมายร่วมของตำบลให้ชัดเจนเสียก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจและการดำเนินงานจะได้ไม่ออกนอกทาง โดยมีเป้าหมายคือ ได้ข้อเสนอไปยังอบต.เพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้และอาชีพให้กับคนในตำบล
3. ควรรีวิวเพิ่มเติมว่ากระบวนการทำแผนพัฒนาตำบล ใช้ข้อมูลอะไรบ้าง และมีกระบวนการทำข้อมูลกันอย่างไร ทั้งนี้ สกว. มีการทำงานเรื่องบัญชีครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนมาก่อนหน้านี้ ซึ่งข้อมูลบัญชีครัวเรือนนี้ถือว่าเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ดี สามารถมานำมาใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนและหนี้สินของคนในพื้นที่ได้ แต่ต้องมีกระบวนการตีความว่าปัญหาหนี้สินเกิดจากอะไร ต้นทุนสูง-รายได้ต่ำหรือไม่ ซึ่งต้องทำให้ชาวบ้านเห็นภาพที่ชัดเจนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อีกทั้งข้อมูลบัญชีครัวเรือนยังสามารถประมวลผลในภาพรวมของทั้งตำบลได้ ซึ่งเป็นประโยชน์มากในการทำแผนพัฒนาตำบล อย่างไรก็ตามข้อมูลที่นักวิจัยกำลังอยู่เสมือนกับการสอบถามความเห็น คล้ายการทำประชาคม ยังไม่ใช่ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แท้จริง ข้อมูลเชิงประจักษ์ควรเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึง Data
4. นักวิจัยควรนำประเด็นปัญหาที่สำคัญของตำบล ที่ได้คุยกับนายก อบต. อาทิ รายได้ต่ำ หนี้สินจากการผลิต มาเป็นตัวเดินงาน ซึ่งต้องมีข้อมูลบัญชีครัวเรือน หรือหากต้องการชูประเด็นเรื่องสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอ จะต้องตีประเด็นให้แตกว่าจะเก็บข้อมูลอะไรบ้างที่สามารถชี้ให้เห็นถึงปัญหาและทางเลือกต่อไปในการแก้ปัญหาที่สาเหตุ ทั้งนี้หากปลายทางต้องการให้ได้แผนเพื่อการพัฒนาอาชีพของคนในตำบล จำเป็นต้องทำกับกลุ่มอาชีพในตำบล ซึ่งอาจดึงข้อมูลแบบบัญชีครัวเรือนของ สกว. มาบาง Item เพื่อเก็บข้อมูลของกลุ่มอาชีพและนำมาวิเคราะห์ โดยนักวิจัยอาจออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูลใหม่ ที่ประกอบด้วย ข้อมูลปัจจัยการผลิต พื้นที่ ต้นทุน ผลตอบแทน

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

9. การบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวมาตรฐานเกษตรปลอดภัยของวิสาหกิจชุมชนพันธุ์ข้าวไทย ศูนย์ปราชญ์เกษตรช้างใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย อ.ศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม

วัตถุประสงค์ 1) เพิ่มจำนวนช่องทางการจัดจำหน่าย 2) เพิ่มปริมาณการจัดจำหน่าย

ผลการศึกษา ได้มีการประชุมและเยี่ยมชมวิสาหกิจชุมชนฯ เพื่อชี้แจงโครงการ กำหนดทีมงาน ศึกษาสภาพปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงแนวโน้มที่ต้องการในอนาคต อีกทั้งคณะผู้วิจัยได้พยายามสรรหาผู้บริโภคกลุ่มต่างๆเพื่อให้สามารถจัดจำหน่ายได้โดยตรง ลดส่วนต่างกำไร เพื่อให้ผู้บริโภคได้สินค้าราคาถูก คุณภาพดี และผู้ผลิตก็ได้รับราคาที่น่าพอใจ ตลอดจนได้ออกแบบตราสินค้าเพื่อนำไปพิมพ์บนบรรจุภัณฑ์ข้างถุงบรรจุ 5 กิโลกรัม

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. งานนี้หากทำให้เกิดการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกิดการกระจายรายได้หรือเศรษฐกิจสู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนงานสู่ยุทธศาสตร์ของจังหวัดได้ต่อไป
2. ข้อมูลการวิเคราะห์กลุ่มที่พบว่ากลุ่มขาดช่องทางการจัดจำหน่าย ทำให้ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าการขายให้กับโรงสีเท่าไรนัก ในส่วนนี้ควรเพิ่มเติมข้อมูลเชิงตัวเลข
3. โครงการนี้ส่วนที่ยังขาดและไม่ชัดเจนคือแนวคิด ทั้งนี้จากชื่อโครงการการบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายฯ สิ่งแรกที่ควรต้องรู้คือ ปัญหา ต้นทุน และผลตอบแทนในแต่ละช่องทางปัจจุบันเป็นอย่างไร ในการดำเนินงานโครงการไม่เพียงแค่หาช่องทางจำหน่ายปัจจุบันและราคามานำเสนอเท่านั้น แต่ต้องทำความเข้าใจกลไกของผู้รับซื้อที่จะเข้าไปเชื่อมโยงต่อ อาทิ ช่องทางฝ่ายจัดซื้อของโรงแรม ดังนั้นนักวิจัยจึงควรพิจารณาหาข้อมูลให้รอบด้าน แล้วเสนอเป็นทางเลือกให้กับชาวบ้าน โดยมีเป้าหมายปลายทางคือ การเปลี่ยนขีดความสามารถของชาวบ้านในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
4. ข้อมูลของกลุ่ม อาทิ ปริมาณการผลิต ต้นทุน รายได้ หากไม่มีจะทำให้การวิเคราะห์ทางเลือกทำได้ยาก ต้องใช้กระบวนการวิจัยไปสร้าง capacity building ให้กับกลุ่มวิสาหกิจศูนย์ปราชญ์ ใช้กระบวนการวิจัยเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้ชาวบ้านเก่งขึ้น อย่างไรก็ตามนักวิจัยควรต้องตั้งเป้าว่าจะเปลี่ยนการเรียนรู้หรือทักษะเรื่องอะไร ซึ่งจะได้ออกแบบการเก็บข้อมูลและกิจกรรมได้ถูกต้อง เพื่อนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการเปลี่ยนการเรียนรู้ของคนจะเกิดความยั่งยืนมากขึ้นแต่ทั้งนี้ต้องมีข้อมูล

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

10. ฐานข้อมูลคุณภาพน้ำและความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์ ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย อ.ยุพิน พูนดี

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อทำการศึกษาคุณภาพน้ำในคลองโพธิ์ 2) เพื่อศึกษาความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์ 3) เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียน เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และประชากรในพื้นที่ มีประสบการณ์ในการตรวจวัดคุณภาพน้ำและเกิดความรู้ ความตระหนัก เจตคติ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและพันธุ์ปลาในคลองโพธิ์

ผลการศึกษา ได้สำรวจพื้นที่ในการทำการวิจัยและกำหนดสถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำและชนิดของพันธุ์ปลาในคลอง ได้เข้าพบนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือนและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน เพื่อหารือและกำหนดจุดเก็บตัวอย่าง โดยมีการกำหนดจุดเก็บตัวอย่างจำนวน 6 สถานี ซึ่งได้ทำการศึกษาคุณภาพน้ำทางเคมีและกายภาพ อาทิ pH อุณหภูมิน้ำ การนำไฟฟ้า ความโปร่งแสง ความลึก ไนเตรท ไนไตรท์ DO BOD TDS เป็นต้น รวมทั้งศึกษาความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลา

<u>ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ</u>

1. การออกแบบการทำงาน มีจุดเด่นในการพัฒนา Social Skill ของนักวิจัย ซึ่งในการทำงานร่วมกับชุมชน การเลือกประเด็น การเลือกพื้นที่ และการเลือกกลไก เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำงานสำเร็จได้
2. การสำรวจข้อมูลนี้ต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมกันกับชาวบ้านเพื่อสร้างการเรียนรู้และความตระหนัก ทั้งนี้ควรต้องวิเคราะห์ stakeholder ให้ชัด แล้วดึงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ด้วย รวมถึงควรต้องกำหนดเป้าหมายร่วมปลายทางของงานให้ชัดเจน เพื่อออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกัน
3. นักวิจัยควรเพิ่มเติมข้อมูลบริบทของคลอง พื้นที่ ความยาว การใช้ประโยชน์ กติกา/มาตรการของชุมชน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำของชุมชน กลุ่ม/กลไก อนุรักษ์คลอง มีหรือไม่ หากมีมีการขับเคลื่อนอะไรบ้าง
4. ข้อมูลคุณภาพน้ำในพารามิเตอร์ต่างๆ ควรนำมาแปลความหมายว่าคุณภาพน้ำดีหรือไม่ดีอย่างไร มาตรฐานเกณฑ์คุณภาพน้ำที่ใช้เป็นอย่างไร ข้อมูลคุณภาพน้ำและชนิดพันธุ์ปลาจะนำมาหาความสัมพันธ์ (correlation) ได้อย่างไร อาทิ หากมีปลาตะเพียนแปลว่าคุณภาพน้ำดี ควรทำข้อมูลให้เห็นภาพความสัมพันธ์นั้น
5. จากข้อมูลคุณภาพน้ำบางจุดเห็นว่าคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ข้อมูลที่ควรเก็บเพิ่มเติมในพื้นที่นั้น คือ กิจกรรมและเศรษฐกิจที่อยู่รอบบริเวณจุดเก็บตัวอย่าง เพื่อจะได้บอกได้ว่าคุณภาพน้ำเสื่อมมาจากสาเหตุใด ซึ่งจะได้แก้ไขป้องกันได้อย่างตรงเป้า
6. โจทย์การทำงานที่น่าสนใจต่อไป คือ ระบบบำบัดน้ำที่ใช้การไหลเวียนตามธรรมชาติมาช่วยในการบริหารจัดการคุณภาพน้ำ โดยคำนึงถึง Caring capacity ซึ่งอาจทำให้ได้สูตรสมการใหม่ที่ใช้การจัดการ รวมทั้งได้ผลงานทางวิชาการ
7. การทำงานร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ นักวิจัยต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการเปลี่ยนแปลงอะไร อาทิ สามารถติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำเองได้ สามารถจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

11. การสร้างมูลค่าเพิ่มของเห็ดตับเต่า โดยการยืดอายุการเก็บรักษาและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

โดย ดร.วิจิตรา เหลียวตระกูล

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อแปรรูปเห็ดตับเต่า 2) เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาเห็ดตับเต่า 3) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่าโดยการสร้างแบรนด์ และ 4) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ชุมชนสามเรือน

ผลการศึกษา เห็ดตับเต่า 100 กรัม จะให้พลังงาน 23.44 กิโลแคลอรี ประกอบด้วยน้ำ 93.06 กรัม โปรตีน 2.58 กรัม ไขมัน 0.07 กรัม คาร์โบไฮเดรต 3.14 กรัม และที่น่าสนใจคือ เห็ดตับเต่ามีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระสูงอย่างเห็นได้ชัดเจนเมื่อเทียบกับเห็ดหอม เห็ดออรินจิ และเห็ดนางฟ้า ซึ่งสามารถนำมาเป็นจุดแข็งของเห็ดตับเต่าได้

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. โครงการนี้เป็นตัวอย่างที่ดีในการนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับข้อเสนอโครงการ การเขียนรายงาน มีการรีวิวและการเรียบเรียงที่ดี กระบวนการทำงานมีความน่าเชื่อถือ และออกแบบการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้
2. ข้อมูลคุณค่าของเห็ดตับเต่าที่ศึกษาทำได้ดีและเป็นจุดเด่นของงาน สามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนในการเลือกพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นจุดเด่นที่นำมาใช้ในส่งเสริมการบริโภคเพื่อสุขภาพได้ ทั้งนี้ ในการนำเสนอเรื่องคุณค่าสารอาหารของเห็ดแต่ละประเภทควรมีข้อมูลทั้งก่อนและหลังการแปรรูปด้วย
3. การยืดอายุการเก็บรักษา สิ่งที่น่าสนใจในขั้นต้น คือ การทำเห็ดแห้ง ซึ่งจะต้องมีการศึกษาคุณค่าของเห็ดแห้ง ระยะเวลาที่เก็บได้เพิ่มด้วย
4. การแปรรูปเห็ด อาจต้องเทียบเคียงกับเห็ดอื่นที่ทำแล้วขายดี
5. งานกลุ่มนี้เป็นตัวอย่างของการสร้างความโดดเด่นของมหาวิทยาลัยในการใช้งานด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวบนฐานงานด้าน food science ในการศึกษาคุณค่าสารอาหาร เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับการท้องถิ่น

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

12. แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย ดร.บุญสมหญิง พลเมืองดี

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลบริบทชุมชนตำบลสามเรือนที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ 2) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลสามเรือนให้สามารถ

เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 3) เพื่อนำเสนอเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนอย่างมีส่วนร่วม 4) เพื่อเสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษา ได้ศึกษาบริบทชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยมีเครื่องมือคือแผนที่รอบในและรอบนอก/เส้นทางประวัติศาสตร์ชุมชน/ปฏิทินวิถีชีวิต มีการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่โดยการมีส่วนร่วม อาทิ ความพร้อมของชุมชน เส้นทางการคมนาคม จุดดึงดูดใจ มีการวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการศึกษาดูงานในพื้นที่อัมพวา เพื่อนำมาออกแบบเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนตำบลสามเรือนซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. การจัดการท่องเที่ยวชุมชน นอกจากประเมินความพร้อมของคนในชุมชนแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ การพิจารณาทุนเดิมในพื้นที่ที่จะมาเป็นจุดขายของแหล่งท่องเที่ยว การพิจารณากลุ่มลูกค้าที่มาท่องเที่ยวว่าเป็นกลุ่มไหน ประเภทไหน เพื่อนำมาพัฒนาแผนการท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรวิเคราะห์ Stakeholder ด้วยว่าเป็นใคร กลุ่มไหน กลุ่มจัดการท่องเที่ยวของตำบลควรเป็นอย่างไร

2. กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายน่าจะเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเป็นครอบครัว โดยเป้าหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนี้คือจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการรักษาระบบนิเวศ และการเรียนรู้รากเหง้าของคนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามควรวางน้ำหนัก position หลักและรองของการจัดการท่องเที่ยวให้ชัด ทั้งนี้อาจไปดูงานที่ตลาดน้ำท่าคา จะเห็นรูปแบบการสร้างตลาดชุมชนสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีตามวิถีของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งน่าจะมีบริบทที่คล้ายกันสามารถนำไปปรับใช้ได้

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

13. การศึกษาความเป็นเครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลสามเรือน อำ เภอบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดย อ.สัมพันธ์ สุกใส

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนของตำบลสามเรือน 2) เพื่อศึกษาความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนของชุมชนตำบลสามเรือน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยผสานปัจจัยด้านบริบทของชุมชน

ความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชน ความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืนของชุมชน และคุณภาพชีวิตของชุมชน

ผลการศึกษา ได้มีการสำรวจบริบทของชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง วัฒนธรรม สุขภาพ ศึกษาข้อมูลแผนพัฒนาตำบลสามปี ซึ่งจากข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งหมดจะนำมาวิเคราะห์

และจัดทำฐานข้อมูล วิเคราะห์คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ โดยใช้เครื่องมือ Social mapping เพื่อที่จะได้มีข้อมูลสำหรับใช้การวางแผนการพัฒนาพื้นที่ต่อไป

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. งานเป้าหมายและประเด็นศึกษายังไม่ชัดเจน จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาความมั่นคงและเข้มแข็งจะใช้ตัวแปรอะไร โจทย์ วิธีการศึกษายังไม่ชัด การศึกษาความเข้มแข็งจะรู้ไปเพื่ออะไร ทำไมถึงต้องศึกษา รู้แล้วจะเอาไปทำอะไร อะไรเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งนั้น ข้อมูลอะไรเป็นตัวชี้วัดที่ดี ทั้งนี้เครื่องมือที่โครงการใช้นี้ยังไม่เหมาะสม
2. การศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน หากนักวิจัยยังไม่มีตัวแปรที่ชัดเจน ควรต้องรีวิวเพิ่มเติมเพื่อดูว่าการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน จะใช้ตัวแปรอะไรในการศึกษา และมีอะไรเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งนั้น เพื่อจะได้ออกแบบการเก็บข้อมูลได้ถูกต้อง
3. การวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้เครื่องมือ Social mapping มีเป้าหมายเพื่ออะไร อาทิ เพื่อให้ชุมชนได้เห็นปัญหาหลักและแนวทางการพัฒนาในพื้นที่
4. นักวิจัยควรคิดให้ชัดเจนว่าเป้าหมายของงานนี้คืออะไร เกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร และต้องมีข้อมูลอะไรบ้าง เพื่อจะได้ออกแบบการทำงานได้ถูกต้อง รวมทั้งควรกำหนดนิยามความเข้มแข็ง และความยั่งยืนเพิ่มเติม
5. หากมีเป้าหมายต้องการทำแผนพัฒนาตำบลให้ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มในตำบล นักวิจัยควรจำแนกกลุ่มคนในพื้นที่ว่ามีกี่กลุ่ม ใช้ Social mapping มาช่วยในการวิเคราะห์แต่ละกลุ่ม เพื่อให้เห็นปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะได้เก็บข้อมูลที่สามารถชี้ปัญหาและเหตุของแต่ละกลุ่มได้ชัดเจนขึ้น

ข้อสรุปเพื่อการจัดการ

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

14. การประเมินผลโครงการวิจัยของหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดย ผศ.ดร.มนตรี สังข์ทอง

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลโครงการวิจัยของหน่วยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเปิดรับข้อเสนอโครงการ มีการจัดการอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาเรื่องการสื่อสารภายใน ด้านการพิจารณาจัดสรรทุนอุดหนุนการวิจัย ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกโครงการวิจัยเพื่อให้เกิดการยอมรับและการเข้าใจของทุกฝ่าย

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1. การประเมินควรต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อออกแบบตัวชี้วัด สำหรับโครงการนี้จะมี 2 มิติ คือ 1) ระบบและกลไกการบริหารจัดการระดับมหาวิทยาลัย 2) Impact ที่เกิดขึ้นกับสังคมภายนอก ในมิติที่ 2

หน่วยจัดการกลางได้วางเป้าหมายร่วมไว้ที่เรื่องของการพัฒนาอาชีพ ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลากว่าจะสามารถทำการประเมินได้

2. การประเมินของโครงการนี้จึงเน้นน้ำหนักไปที่มิติ 1 คือ การประเมิน input ระบบและกลไกการบริหารจัดการระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้การประเมินและตัวชี้วัดในมิตินี้สามารถไปอ่านได้จากงานเขียนของผศ.ดร.เจษฎา มิ่งฉาย มรภ.อุตรดิตถ์ และศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง สถาบันคลังสมองของชาติ รวมทั้งรายงานฉบับสมบูรณ์ของมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงทั้ง 7 แห่ง ที่ได้รับทุนก่อนหน้านี้ ตัวอย่างของตัวชี้วัด อาทิ ระบบกลไกหน่วยจัดการมีหรือไม่ มหาวิทยาลัยผลักดันเข้าสู่ยุทธศาสตร์หรือไม่ งบประมาณสนับสนุนมีหรือไม่ จำนวนนักวิจัยที่ทำงานเพื่อสังคมและชุมชนเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ จำนวนโครงการที่เสนอขอรับทุนเพิ่มขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้หากสามารถทำให้เป้าหมายตัวชี้วัดของงานนี้ผนวกเป็นตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยได้จะทำให้เกิดประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเต็มที่

3. ควรเพิ่มเติมการประเมินผลสำเร็จความเติบโตทางวิชาการของนักวิจัยด้วย โดยอาจจะเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อเสนอโครงการที่ส่งเข้ามาทั้งหมด เสนอให้วิเคราะห์เพิ่มเติมว่ามีนักวิจัยใหม่กี่คน คาดว่าจะเกิดผลงานทางวิชาการหรือการตีพิมพ์หรือไม่อย่างไร เกิดเครือข่ายการทำงานในพื้นที่อย่างไร

4. การประเมินระบบบริหารจัดการ ควรต้องกำหนดพารามิเตอร์ที่ศึกษาและตัวชี้วัดให้ชัดเจนซึ่งจะต้องไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายหลักที่วางไว้ ในส่วนของการผลักดันให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นอีกเป้าหมายหลักของโครงการในขั้นต้น สามารถนำข้อมูลจากการข้อเสนอโครงการทั้ง 13 โครงการ มาวิเคราะห์ให้เห็นถึงการพยายามในการสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย/กลไกในพื้นที่

5. เมื่อจบการดำเนินงานในปีแรก ควรนำเสนอให้เห็นภาพว่าก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานระบบบริหารจัดการมีอะไรเปลี่ยนแปลง ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ให้ละเอียดน่าจะทำให้เห็นทิศทางการทำงานในปีต่อไปได้เพื่อพัฒนาระบบให้ดีขึ้น

6. จากวัตถุประสงค์ของโครงการยังไม่ชัดเจนว่าจะประเมินเรื่องอะไร ประเมินแล้วนำไปใช้ทำอะไร ทั้งนี้การประเมินต้องสามารถช่วยวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะที่ลงลึก ซึ่งเป็นการประเมินที่หน่วยจัดการไม่สามารถประเมินเองได้เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของงาน อาทิ Feed back ต่อระบบการบริหารจัดการของคนที่ได้รับทุนและไม่ได้รับทุนเป็นอย่างไร การรับรู้และความเข้าใจในการทำงาน ABC ของคนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร กิจกรรมไหนที่นักวิจัยต้องการให้หน่วยจัดการช่วยหนุนเสริมในการทำงาน โดยข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการจัดการต่อไป ทั้งนี้เครื่องมือหนึ่งในการเก็บข้อมูล คือ การเขียน reflection เพื่อสะท้อนความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิในประเด็น ความเข้าใจว่างานนี้ต่างกับงานอื่นอย่างไร ความรู้ ทักษะในการทำงานที่ยังขาด สนใจทำงานนี้ต่อหรือไม่ โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis)

<u>ข้อสรุปเพื่อการจัดการ</u>

ขอให้นักวิจัยรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไปพิจารณา ปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในการดำเนินงานระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยจัดการกลาง

1. ควรมี workshop ร่วมของโครงการที่มีความเชื่อมโยงการทำงานทั้งในด้านตัวผลิตภัณฑ์ (โครงการที่ 1-5) มาร้อยเรียงเชื่อมเข้าด้วยกัน ซึ่งโครงการที่ 1-2 จะเน้นเรื่องการจัดการต้นทางผลิต ส่วนโครงการที่ 3-5 จะเน้นเรื่องการจัดการผลผลิตกลางทางและปลายทาง เพื่อให้เกิดการหนุนเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน และสามารถตอบโจทย์ของพื้นที่ได้อย่างครบวงจร และกลุ่มงานที่เน้นพื้นที่เป้าหมายร่วมเพื่อวางกรอบการทำงานและแบ่งปันข้อมูลในการทำงานร่วมกัน

2. การนำเสนอความก้าวหน้าสะท้อนว่า โครงการส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อนเรื่องการวิเคราะห์เป้าของงานว่าต้องการเปลี่ยนแปลงอะไร ของใคร (ใครคือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเปลี่ยน) การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมายจะต้องใช้ข้อมูล การเรียนรู้อะไร ซึ่งจะทำให้การออกแบบการทำงานมีความชัดเจนมากขึ้น

3. มีข้อสังเกตจากการพิจารณางบประมาณของแต่ละโครงการว่า บางโครงการงบประมาณที่ได้รับและกิจกรรมไม่สอบคล้องกัน ซึ่งหน่วยจัดการควรมีการวางเกณฑ์การพิจารณาให้เหมาะสม

ตวงพร ปานอุทัย ผู้บันทึกการประชุม
เบญจมาศ ตีระมาศวณิช แก้ไขและตรวจทาน

สรุปผลการศึกษาดูงาน

ระบบ กลไก และการจัดการงานวิชาการเพื่อสังคม

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิษถ์ และมหาวิทยาลัยพะเยา

ระหว่างวันที่ 20-23 กรกฎาคม 2558

หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้จัดให้ผู้ประสานงานวิจัยของหน่วยและผู้จัดการงานวิจัยของคณะต่างๆ ได้ศึกษาดูงานระบบ กลไก และการจัดการงานวิชาการเพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิษถ์ และมหาวิทยาลัยพะเยา ระหว่างวันที่ 20-23 กรกฎาคม 2558 โดยมีผู้ประสานงานวิจัยของคณะเข้าร่วมในการศึกษาดูงานจำนวน 12 คน ซึ่งผลจากการศึกษาดูงานจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการเพื่อสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงานในครั้งนี้ ขอสะท้อนความคิด (reflection) จากการศึกษาดูงานและเผยแพร่กับผู้เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการนำไปพัฒนางานต่อไป

จุดเด่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิษถ์

1. ระบบ กลไก และการจัดการงานวิชาการเพื่อสังคมของ มรอ. มีการจัดการความสัมพันธ์ที่ระหว่างหน่วยงานกลางกับคณะ ระหว่างคณะกับคณะ และเชื่อมโยงถึงระดับท้องถิ่น ผ่านหน่วยจัดการของคณะ และหน่วยจัดการในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย โจทย์ปัญหาจากพื้นที่ถูกเสนอขึ้นโดยนักวิจัยท้องถิ่นหรือหน่วยจัดการในท้องถิ่น ถึงหน่วยจัดการของคณะซึ่งมีการจัดการให้ทุกคณะเข้าถึงข้อมูลได้ และสามารถส่งต่อข้อมูลถึงนักวิจัยแม้อยู่ต่างคณะกัน

2. การทำงานวิชาการในมหาวิทยาลัย ยึดหลัก RICN (R = research, I = Integration, C = Communication, N = network) และใช้การจัดการความรู้ (KM) ในการพัฒนาระบบ กลไก และการจัดการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญสำหรับการจัดการระบบประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย

3. การจัดการความรู้ในการทำงานมีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีการถอดบทเรียนการทำงาน ถอดความรู้การจัดการโครงการต่างๆ ในทุกโครงการสำคัญ โดยมีคำกล่าวให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ว่า “เมื่อปิดโครงการแล้วกลไกการทำงานของโครงการนันจะต้องคงอยู่เพื่อส่งต่อความรู้และพัฒนาต่อเนื่อง” คณะทำงานมีการทำ KM ร่วมกันเดือนละ 2 ครั้ง และทานอาหารกลางวันระหว่าง

ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อชวนกันคิด ชวนกันแก้ปัญหา และชวนกันทำ ทำให้เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น และมีการพัฒนาต่อเนื่อง

4. การกำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัยให้ตอบสนองความต้องการพัฒนาของชุมชนและสังคม มหาวิทยาลัยฯ ไม่ใช่ศูนย์กลางของการวิจัย โครงการวิจัยจะต้องหา key actor หลักให้พบ key actor เช่น หน่วยงานระดับจังหวัด คนในชุมชน ผู้ประกอบการ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยตั้งแต่การพัฒนาโจทย์จนกระทั้งถึงการผลักดันให้ผลงานวิจัยมีการนำไปสู่การใช้ประโยชน์ นักวิจัยนอกจากจะทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ ยังต้องศึกษาข้อมูลบริบทของงาน เพื่อเติมความรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ในลักษณะการหนุนเสริมการทำงานของชุมชน

5. การจัดการงานวิจัยระดับคณะ ทุกคณะมีหน่วยจัดการงานทีสามารถส่งต่อโจทย์ระหว่างคณะ การขับเคลื่อนการทำงานของหน่วยวิจัยใช้ KM และการออกแบบกิจกรรมร่วมกัน โดยมีผู้จัดการหน่วยวิจัยเป็นหลักในการทำงาน ผู้จัดการหน่วยวิจัยของคณะจึงมีคุณสมบัติ

- รู้ข้อมูลภายในคณะ และรู้สถานการณ์งานวิจัยในคณะเป็นอย่างดี
- สามารถเชื่อมโยงและส่งต่อโจทย์ถึงนักวิจัยในคณะ หรือส่งต่อถึงหน่วยจัดการต่างคณะ
- เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย บรารวิชาการในทุกเวที เพื่อรับรู้ข้อมูลและพร้อมส่งต่อข้อมูล
- มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และทำงานด้วยใจ

6. มีการจัดตั้งศูนย์บูรณาการงานวิชาการเพื่อรับใช้สังคม โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย โดยมีเป้าหมายงานที่ชัดเจน
- พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเชิงประเด็นร่วมกัน
- อำนวยความสะดวก และเตรียมข้อมูลพื้นฐาน
- จัดเวทีให้นักวิจัยพบกลุ่มเป้าหมาย
- ทำงานเชิงรุกโดยการเชื่อมกับแหล่งทุน

7. กรณีศึกษา ข้าวแคบ ของชุมชนยางกะได อำเภอลับแล โครงการเริ่มต้นจากนักวิจัยซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์การอาหาร ได้ร่วมลงพื้นที่ศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมด้านอาหารท้องถิ่น ทำให้พบปัญหาในกระบวนการผลิตข้าวแคบ จึงได้นำนักศึกษาลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลการผลิตข้าวแคบในชุมชนและวิเคราะห์กระบวนการผลิต ทำให้ได้ข้อมูลและแนวทางการพัฒนาจึงได้จัดเวทีคืนข้อมูล เพื่อนำเสนอข้อมูลและร่วมวาง

แผนการพัฒนาการผลิตกับชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการหมักแป้งข้าวที่สามารถลดเวลาการหมักจาก 6

วันเป็น 3 วัน และพัฒนามาตรฐานการผลิตให้มีความปลอดภัยอาหารและได้รับเครื่องหมาย อย. ปัจจุบันชุมชนมีการพัฒนาต่อยอดการผลิต เช่น การนำน้ำแป้งที่เป็นของเสียจากการผลิตมาหมักเป็นแก๊ซชีวภาพใช้ในครัวเรือน และพัฒนาตู้อบเพื่อลดความชื้น ปัจจุบันผลจากการศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการบริโภคข้าวแคบ ทำให้ถูกพัฒนาเป็นอาหารว่างของหน่วยราชการในการจัดประชุมสัมมนา จึงทำให้เกิดรายได้เพิ่มแก่เกษตรกร จากการศึกษาดูงานพบว่า Key success ของโครงการข้าวแคบ เกิดจาก

- การบูรณาการงานวิชาการกับงานศิลปะวัฒนธรรม ถ้ามีการจัดระบบการทำงานและส่งต่อข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องได้จะทำให้เกิดการเสริมพลัง
- นักวิจัยมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการบูรณาการงานบริการวิชาการกับการเรียนการสอน โดยให้นักศึกษาสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและวางแผนการพัฒนา โดยมีเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชนได้ทวนสอบข้อมูลและมองเห็นปัญหาด้วยชุมชนเอง ทำให้เกิดความตระหนักและร่วมวางแผนในการแก้ปัญหา
- ปัญหาการผลิตพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยเพื่อสร้างความรู้เพื่อพัฒนาการผลิต องค์ความรู้จากการวิจัยทำให้ลดเวลาการหมักแป้งจาก 6 วันเหลือเพียง 3 วัน และกระบวนการผลิตได้มาตรฐาน จึงเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
- มี key actor ในชุมชนที่ร่วมทำงานกับนักวิจัยต่อเนื่อง ไม่ทอดทิ้งกัน และพัฒนาเป็นนักวิจัยในชุมชน ส่วนนักวิจัยเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนต่อเนื่อง
- การหนุนเสริมจากมหาวิทยาลัย ผ่านการจัดการของหน่วยวิจัยทำให้สามารถส่งต่อโจทย์ที่ข้ามศาสตร์ให้กับคณะอื่นเข้ามาพัฒนาต่อยอดงานในพื้นที่ได้ และเกิดนักวิจัยในชุมชนที่สามารถส่งโจทย์จากพื้นที่สู่หน่วยจัดการในมหาวิทยาลัย

จุดเด่นของมหาวิทยาลัยพะเยา

1. การกำหนดนโยบายที่เป็นมหาวิทยาลัยของชุมชนและสังคม โดยยึดประเด็นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตั้งแต่การเข้าถึงการศึกษาขั้นอุดมศึกษา การสร้างบัณฑิตที่เป็นเสาหลักของครอบครัว มีปรัชญาการจัดการศึกษา “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” และสร้างภาพลักษณ์ของมหาวทยาลัยเพื่อชุมชนที่สัมผัสได้ เช่น ครุยทุกตัวที่บัณฑิตใส่เพื่อรับพระราชทานปริญญาบัตร มีส่วนสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แถบครุยได้จากผ้าทอของชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา
2. การจัดการงานวิจัย ดำเนินการทั้ง 2 มิติ
   - มิติคลุมถุงชน เป็นการจัดการในลักษณะ top down policy

- มิติบุพเพสัณนิวาส เป็นการจัดการในลักษณะกำหนดพื้นที่ให้คณะพัฒนารูปแบบการทำงานขึ้นเอง พะเยาโมเดล 1 คณะ 1 อำเภอ

3. การจัดการระดับคณะ ทุกคณะสามารถจ้างอาจารย์อาวุโสที่เกษียณราชการจากมหาวิทยาลัยอื่นมาร่วมวางแผนพัฒนาในคณะ ตัวอย่าง เช่น คณะเกษตรฯ จ้างอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านโคเนื้อ และเป็นผู้ที่มี connection ที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องกับวงจรโคเนื้อในภาคเหนือ ทำให้สามารถพัฒนาแผนงานโคเนื้อและดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในจัดหวัด และนำไปสู่การขอทุนวิจัยจากแหล่งทุนต่างๆ โดยมีอาจารย์อาวุโสเป็นหัวหน้าแผนงานที่ทำงาน back up ให้กับนักวิจัยของมหาวิทยาลัย

4. การถ่ายทอดยุทธศาสตร์วิชาการเพื่อสังคม ให้ทุกคณะทำงานวิชาการร่วมกับพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยกำหนดให้ทุกคณะมีพื้นทีรับผิดชอบเพื่อการพัฒนา เรียกว่า พะเยาโมเดล 1 คณะ 1 อำเภอ โดยมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อบริหารจัดการคณะละ 60,000 บาท ที่คณะสามารถบริหารงบประมาณได้อย่างอิสระ ในทุกปีมหาวิทยาลัยจัดเวทีให้ทุกคณะได้นำเสนอผลสำเร็จของการพัฒนาพื้นที่ ในการประชุมวิชาการ พะเยาวิจัย ซึ่งสร้างบรรยาการให้เกิดการส่งต่อข้อมูลและองค์ความรู้จากการวิจัยสู่ key actor และหนุนเสริมการทำงานให้เกิด empower ในชุมชน

5. กรณีศึกษา: โครงการพัฒนาโคขุนดอกคำใต้ เป็นโครงการที่เริ่มจากนักวิจัยของ ม. พะเยา ได้ทำงานบริการวิชาการเกี่ยวกับอาหารสำหรับเลี้ยงโคขุน และนำโจทย์ปัญหาต้นทุนค่าอาหารข้นที่มีราคาแพงมาพัฒนาเป็นงานวิจัยเพื่อหาพืชในท้องถิ่นมาผลิตเป็นอาหารหมักเพื่อลดต้นทุนค่าอาหารทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนค่าอาหารได้วันละ 30 % ทำให้เกษตรกรมีแนวคิดการพัฒนาระบบการผลิตโคขุนในจังหวัดพะเยา ให้มีคุณภาพเทียบเท่าโคขุนโพนยางคำ โดยรวมกลุ่มและมีการจัดการในรูปสหกรณ์โคขุนดอกคำใต้ ซึ่งจังหวัดได้รับเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และคณะนักวิจัยได้พัฒนาโจทย์จากกลุ่มเกษตรกรเพื่อเสนอขอทุนวิจัยจากแหล่งทุนต่างๆ และผลิตผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ และนำผลงานวิจัยถ่ายทอดสู่เกษตรกร จากการศึกษาดูงานพบว่า Key success ของโครงการพัฒนาโคขุนดอกคำใต้ เกิดจาก

— หัวหน้าโครงการ เป็นอาจารย์อาวุโสจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงมี power พอที่สามารถ ประสานงานและขอความร่วมมือกับส่วนราชการต่างๆ โดยเฉพาะกรมปศุสัตว์ และผู้นำกลุ่มเกษตรกรและสามารถเข้าถึงแหล่งทุนวิจัยใหญ่ได้

—Key actor สำคัญ คือ ประธานกลุ่มที่มีประสบการณ์การเลี้ยงโคขุน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาโคขุนในจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง

—มีการส่งต่อข้อมูลบริบทของระบบโคขุนภายในประเทศ และแนวทางการพัฒนาโคขุนในจังหวัดพะเยาที่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรในกลุ่มจังหวัดและตอบโจทย์การพัฒนาประเทศได้ ทำให้โครงการได้ถูกนำเสนอเข้าเป็นแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

—นักวิจัยของมหาวิทยาลัย วิจัยในประเด็นที่ขาดองค์ความรู้ในการพัฒนา และตอบโจทย์ที่เป็นความต้องการของกลุ่มเกษตรกร คือ การลดต้นทุนค่าอาหาร จึงเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรและนำไปสู่การเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา

—มีการหนุนเสริมของมหาวิทยาลัย โดยการสร้างเวทีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้

มีข้อสังเกตที่สร้างความประทับใจกับคณะที่ไปศึกษาดูงานในหลายประเด็นซึ่งเป็นข้อสงสัยและน่าศึกษาเรียนรู้ต่อเพื่อการพัฒนางานในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- จากการพูดคุยและเห็นตัวอย่างความสำเร็จของงาน สังเกตุเห็นถึงความมุ่งมั่นในการทำงานของนักวิจัย ผู้จัดการงานวิจัย คณะทำงานที่มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ทุ่มเททำงานด้วยความเสียสละ และมีการทำทำงานเป็นทีม ที่ทุกคนเหมือนคนในครอบครัวเดียวกันที่ใช้การปรึกษาหารือ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

- การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและคณะทำงานต่างมีความศรัทธาซึ่งกันและกัน นักวิชาการให้การยอมรับในภูมิปัญญาท้องถิ่นและวางแผนพัฒนาร่วมกัน

- ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงานและสามารถพัฒนาตัวเองต่อเนื่อง แม้ว่าโครงการจบลงแล้ว แต่ชุมชนยังมีการติดต่อสัมพันธ์กับคณะทำงานในลักษณะการขอคำปรึกษาเพื่อพัฒนางานหรือส่งโจทย์ปัญหา เพื่อใช้วิชาการในการแก้ปัญหา

- เมื่อสิ้นสุดก่ารทำงานได้มีการสร้างนักวิจัยในชุมชน/พื้นที่ ทำให้มีการพัฒนาต่อเนื่อง ชุมชนมีความเข็มแข็ง นักวิจัยในชุมชนได้รับการยอมรับจากมหาวิทยาลัยให้เปรียบเสมือนหน่วยจัดการวิจัยในชุมชนและมีกิจกรรมร่วมกัน

- บางโครงการมีการบูรณาการงานทั้ง 3 ด้าน (การเรียนการสอน วิจัย และบริการทางวิชาการ) เข้าด้วยกันได้ โดยมีการวางแผนการทำงานในระดับหลักสูตร สาขาวิชาเพื่อแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบของรายวิชา และใช้ประโยชน์จากข้อมูลการศึกษาพื้นที่ร่วมกันตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ทำให้เกิดบรรยากาศการขับเคลื่อนทั้งองค์กร

- การต้อนรับและการให้ข้อมูลของคณะทำงานสะท้อนถึงความสุขของคนทำงาน มีการส่งเสริมให้อาจารย์รุ่นใหม่ได้ลงทำงานในพื้นที่

- การทำ KM เพื่อการส่งต่อความรู้ และสร้างระบบกลไกการทำงาน ที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดความเข้าใจในการทำงานของผู้บริหาร และคณะทำงาน

ผลจากการศึกษาดูงาน สิ่งตัวแทนคณะคิดว่าสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้มีหลายประเด็น แต่ที่สามารถทำได้ทันที คือ

- การนำแนวคิดวิชาการเพื่อสังคม ที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและการพัฒนางานวิชาการของคณะไปขยายผลสู่อาจารย์ในคณะ โดยเริ่มจากผู้เกี่ยวข้องโดยตรงก่อน

- การกลับไปทบทวนงานวิชาการในคณะ ศึกษาสถานการณ์ภายในคณะ โดยใช้เวทีประชุมกรรมการบริหารคณะ เพื่อวางแผนการพัฒนาเชิงบูรณาการงานวิชาการ

- การกลับไปพัฒนาโจทย์จากพื้นที่ โดยชวนคณะอื่นเข้าร่วม หรือหาวิธีส่งต่อโจทย์เผื่อไปยังคณะอื่น รวมถึงการแชร์ข้อมูลในพื้นที่

- การนำตัวอย่างงานวิจัย บริการวิชาการ ที่ประสบผลสำเร็จและส่งผลต่อชุมชนของคณะมาเป็นกรณีศึกษา (success story) และถอดบทเรียนหา Key success ของโครงการ

สรุปการประชุมผู้รับทุนวิจัย

ภายใต้แผนงานการวิจัยมุ่งเป้าเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ปี 2557: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ครั้งที่ 1

วันที่ 24 - 25 ตุลาคม 2557

ณ โรงแรมอัมพวาน่านอน แอนด์ สปา จังหวัดสมุทรสงคราม

<u>ที่มาของการประชุม</u>

"เครือข่ายองค์กรบริหารการวิจัยแห่งชาติ (คอบช.)" เล็งเห็นความสำคัญในการผลักดันบทบาทของมหาวิทยาลัยขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายในภูมิภาคในการทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดไปสู่ทิศทางการสร้างพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งมีประสบการณ์ในการทดลองทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ 7 แห่ง ในช่วงปี 2555-2556 ภายใต้งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area Based Collaborative Research) พบว่าสามารถพัฒนาระบบจัดการการวิจัยภายในของมหาวิทยาลัยให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในการนี้จึงได้จัดทำกรอบการวิจัยเพิ่มเติมคือ แผนงานการวิจัยมุ่งเป้าเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ปีงบประมาณ 2557 ในกรอบวงเงินงบประมาณ 20 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินงาน 18 เดือน ผ่านการจัดการทุน 2 กลุ่ม คือ 1) มหาวิทยาลัยขนาดกลางและขนาดเล็กในจังหวัดนอกเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ มหาวิทยาลัย/สถาบันทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีพื้นที่บริการนอกกรุงเทพมหานคร ทุกแห่ง ยกเว้นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ 8 แห่ง และ 2) กลุ่มสถาบัน/หน่วยงานที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล และมีประสบการณ์ในการจัดการงานวิจัยและเชื่อมโยงเครือข่ายมหาวิทยาลัยและฝ่ายนโยบาย

ทั้งนี้ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชน ที่คาดหวังจากแผนงานนี้จะเน้นการวิจัยเชิงพื้นที่ (Area-based) ที่มีปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มคน/ชุมชน เพื่อสร้างนวัตกรรมใน 4 ระดับ

1) ระดับพื้นที่ คือ มีงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดที่จะช่วยตอบโจทย์ปัญหาความต้องการการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตัวอย่างนวัตกรรม อาทิ การพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่คนไร้สัญชาติ การพัฒนาระบบการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์ การพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ระดับสถาบัน คือ การเปลี่ยนแปลงในระบบบริหารจัดการการวิจัยของมหาวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันจะมีผลต่อการเปลี่ยนคุณภาพ ปริมาณของงานวิจัย และบทบาทของมหาวิทยาลัยต่อการสร้างความเจริญก้าวหน้าของพื้นที่จังหวัดในระยะยาว

3) ระดับเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา คือ การพัฒนาระบบการสนับสนุนส่วนกลางที่เอื้อต่อการทำงานวิชาการรับใช้สังคม ทั้งในด้านการพัฒนาตัวชี้วัดระบบการจัดการของมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม การพัฒนาแนวทางในการประเมินผลงานวิชาการรับใช้สังคม/พื้นที่ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้ประเมินผลงานวิชาการรับใช้สังคม/พื้นที่จากการสังเคราะห์บทเรียนการทำงานของมหาวิทยาลัยต่างๆ

4) ระดับระบบการบริหารทุนวิจัยของชาติ คือ การพัฒนารูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการการวิจัยที่เป็นการสร้างความร่วมมือเชิงสถาบัน และการจัดสรรทุนที่มอบอำนาจการจัดการให้กับสถาบัน (Institutional Grant) ภายใต้เงื่อนไขของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบัน สกว. ได้ดำเนินการประกาศทุน คัดเลือกข้อเสนอโครงการทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมหาวิทยาลัย และ กลุ่มสถาบัน/หน่วยงานการเสร็จสิ้น มีมหาวิทยาลัย 9 แห่ง และสถาบัน/หน่วยงานกลาง 1 แห่ง และอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยโดยให้เริ่มงานในวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี (1 ตุลาคม 2557 – 30 กันยายน 2558) ทั้งนี้ สกว. ตระหนักว่าการสนับสนุนทุนวิจัยเชิงสถาบันและมีเป้าหมายนวัตกรรมทั้งในเชิงเนื้อหาการวิจัยที่ตอบโจทย์พื้นที่และระบบจัดการของมหาวิทยาลัย ในลักษณะนี้เป็นเรื่องใหม่ในแวดวงวิจัยของไทย จึงได้วางระบบการจัดการแผนงานนี้ให้มีกระบวนการสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนกับผู้รับทุนและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่อง

ในการนี้ สกว. จึงได้กำหนดจัดการประชุมผู้รับทุนวิจัยครั้งที่ 1 ในวันที่ 24-25 ตุลาคม 2556 ณ โรงแรมอัมพวาน่านอน แอนด์ สปา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อชี้แจงเป้าหมาย กระบวนการ และกำหนดแผนทำงานร่วมกันของ สกว. และมหาวิทยาลัย/สถาบันผู้รับทุน ตลอดจนรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำงานร่วมกัน

<u>วัตถุประสงค์</u>

1. ทำความเข้าใจร่วมต่อเป้าหมาย ทิศทางของโครงการ และกำหนดแผนทำงานร่วมกันของ สกว.และมหาวิทยาลัย/สถาบันผู้รับทุน
2. รับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมอันนำไปสู่การวางแผนการทำงานและระบบการจัดการแผนงานการวิจัยมุ่งเป้าเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ปี 2557: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน
3. เสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการวิจัยแก่มหาวิทยาลัย/สถาบันผู้รับทุน

<u>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</u>

1. มหาวิทยาลัย/สถาบันผู้รับทุนเข้าใจทิศทาง กระบวนการทำงานของแผนงานการวิจัยมุ่งเป้าเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ปี 2557: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน
2. ได้แผนการทำงานร่วมระหว่าง สกว. และมหาวิทยาลัย/สถาบันผู้รับทุน

3. ได้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานแผนงานการวิจัยมุ่งเป้าฯ กลุ่มนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน จากการอภิปรายและข้อแลกเปลี่ยน

<u>รูปแบบการจัดการประชุม</u>

ประกอบด้วยการบรรยาย การนำเสนอกรณีศึกษา และการทำ Workshop เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมต่อเป้าหมายและทิศทางแผนงานวิจัยมุ่งเป้าฯ : กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน Research Management Orientation และการกำหนดแผนทำงานของมหาวิทยาลัย/สถาบัน และเครือข่ายร่วมกัน

<u>ผู้เข้าร่วมประชุม</u>

1. ผู้รับทุนวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัย 9 แห่ง รวม 27 คน
2. ผู้รับทุนกลุ่มสถาบันและหน่วยงานกลาง 3 คน
3. คณะผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อติดตามสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัย 9 ท่าน
4. คณะกรรมการกำกับแผนงานวิจัยมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ (คณะที่ 1) จำนวน 3 คน
5. คณะกรรมการพิจารณา ติดตามและประเมินผล (คณะที่ 2) จำนวน 7 คน
6. เครือข่ายวิจัย เจ้าหน้าที่ สกว. และวช. จำนวน 7 คน

<u>หน่วยงานผู้จัดการประชุม</u>

หน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชั้น 14 อาคาร SM Tower เลขที่ 979/17-21 ถนนพหลโยธิน

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กทม 10400

โทรศัพท์ 0-2278-8236 โทรสาร 0-2278-8225

<u>องค์กรร่วมจัด</u>

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

<u>สรุปประเด็นจากการประชุม</u>

❶ การทำความเข้าใจต่อเป้าหมายและทิศทางแผนงานวิจัยมุ่งเป้า: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการกองทุนสนับสนุนการวิจัยด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่

ดร. สีลาภรณ์ บัวสาย ได้กล่าวว่า งานนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ซึ่งอาจมีได้หลายระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ลงไปจนถึงระดับชุมชนและครัวเรือน ลักษณะของงานวิจัยประเภทนี้จึงมีโจทย์เป็นปัญหาของพื้นที่ และทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการกับกลไก/ภาคีการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้กลไกดังกล่าวสามารถซึมซับเอาข้อมูลความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยเข้าไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดแนวทางการทำงานในภาคปฏิบัติได้ อันจะส่งผลต่อการสร้างรูปธรรมของความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงนั้น

กลไกการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ประกอบด้วยภาคส่วนที่สำคัญ ได้แก่ กลไกภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ ความเติบโตก้าวหน้าของพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ โอกาสการพัฒนาของพื้นที่จำนวนมาก เพื่อสร้างให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์กลไกในการพัฒนาในพื้นที่ พบว่า มหาวิทยาลัยเป็นโครงสร้างที่เสถียรที่สุดในพื้นที่ และด้วยภารกิจขององค์กรทำให้สามารถสะสมข้อมูลความรู้ให้ตกผลึกเป็นปัญญาที่จะนำทางการพัฒนาพื้นที่ได้ แผนงานวิจัยมุ่งเป้า: กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน จึงเน้นการทำงานกับมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดไปสู่ทิศทางการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่ง คือ ศักยภาพและขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะขนาดกลางและขนาดเล็กในการทำงานลักษณะนี้มีจำกัด ทั้งด้านการพัฒนาโจทย์วิจัย นักวิจัย ระบบการบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มหาวิทยาลัยไม่สามารถทำหน้าที่ตอบสนองโจทย์ปัญหาความต้องการของการพัฒนาจังหวัดและความคาดหวังของภาคส่วนต่างๆได้เท่าที่ควร แผนงานนี้จึงใช้การสนับสนุนทุนวิจัยเชิงสถาบันโดยมหาวิทยาลัยร่วมลงทุนในสัดส่วนที่เท่ากันและมีการมอบหมายบุคลากรระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยในการเรียนรู้การจัดการในรูปกองทุนจากเงินที่แผนงานและมหาวิทยาลัยร่วมสมทบเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาพื้นที่ เพื่อการพัฒนาขีดความสามารถและบทบาทของมหาวิทยาลัยในการรับใช้พื้นที่ อาทิ การสร้างคน ทั้งอาจารย์ที่เป็นนักวิจัยและนักศึกษาที่จะสามารถสร้างงานในพื้นที่ได้ การสร้างงานวิจัยที่ตอบโจทย์สำคัญของพื้นที่ การพัฒนาระบบบริหารจัดการการวิจัย เพื่อสร้างเงื่อนไขปัจจัยและบรรยากาศสนับสนุนการทำงานวิชาการรับใช้พื้นที่ของบุคลากรในมหาวิทยาลัย

เป้าหมายในการทำงาน ระดับมหาวิทยาลัย จึงมี 2 มิติ คือ 1) การตอบโจทย์ปัญหาความต้องการพื้นที่ คือ มีงานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดที่จะช่วยตอบโจทย์ปัญหาความต้องการการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 2) การเปลี่ยนแปลงในระบบบริหารจัดการการวิจัยของมหาวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันจะมีผลต่อการเปลี่ยนคุณภาพ ปริมาณของงานวิจัย และบทบาทของมหาวิทยาลัยต่อการสร้างความเจริญก้าวหน้าของพื้นที่จังหวัดในระยะยาว

ระดับเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นงานของสถาบันคลังสมองแห่งชาติ ที่เป็นหน่วยงานประสานเครือข่ายภายใต้แผนงานนี้ คือ การพัฒนาระบบการสนับสนุนส่วนกลางที่เอื้อต่อการทำงานวิชาการรับใช้สังคม ทั้งในด้านการพัฒนาตัวชี้วัดระบบการจัดการของมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม การพัฒนาแนวทางในการประเมินผลงานวิชาการรับใช้สังคม/พื้นที่ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้ประเมินผลงานวิชาการรับใช้สังคม/พื้นที่จากการสังเคราะห์บทเรียนการทำงานของมหาวิทยาลัยต่างๆ

ทั้งนี้ ในช่วงท้ายของการบรรยายได้ชี้ประเด็นในการวิเคราะห์ระบบและออกแบบการทำงานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง อาทิ

1) มหาวิทยาลัยทำงานมากแล้วทำไมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแต่เกิดน้อย ซึ่งจำเป็นต้องวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขอะไร ยั่งยืนด้วยอะไร ทั้งในแง่การจัดการระบบวิจัยกับการจัดการประเด็นเนื้อหา

2) จากประสบการณ์ของ สกว. พบว่าองค์ประกอบของการสร้างการเปลี่ยนแปลงมี 3 ตัวคือ การวิเคราะห์กลไกในการจัดการปัญหา/ พัฒนา ข้อมูล/ความรู้ และกระบวนการในการจัดการการเรียนรู้และจัดการความสัมพันธ์ เพื่อให้กลไกเกิดการขยับตัวเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ซึ่งในการทำงานน่าจะต้องคิดถึงตัววัดการเปลี่ยนแปลงว่าจะดูจากอะไร เกิดอะไร หรือยกระดับจากอะไร เป็นต้น

❷ Workshop 1 เพื่อทำความชัดเจนเรื่องเป้าหมายและทิศทางการทำงานของมหาวิทยาลัย/สถาบันผู้รับทุนทั้งมิติด้านการจัดการ และเนื้อหาโดยใช้กระบวนการ Reflective Coaching โดยการจับคู่มหาวิทยาลัยให้แต่ละมหาวิทยาลัยทบทวนเป้าหมายและทิศทางการทำงานของมหาวิทยาลัย โดยมีทีมพี่เลี้ยงร่วมแลกเปลี่ยน ด้วยการตอบคำถาม ดังนี้

- มหาวิทยาลัยตั้งเป้าหมายในทั้ง 2 มิติอย่างไร เป้าหมายนั้นเชื่อมโยงกันอย่างไร

  น่าจะต้องทำอะไรบ้างจึงจะไปถึงเป้าหมายนั้น

  - ❖ มิติด้านการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่
  - ❖ มิติด้านระบบการจัดการงานวิจัย

ผลจากการการทำ Workshop 1 มีดังนี้

มหาวิทยาลัย	**เป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และด้านระบบการจัดการ สิ่งที่จะต้องทำอะไรบ้างจึงจะไปถึงเป้าหมาย**
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น	**มิติการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่** เกิดกลไกและพื้นที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ในรูป ลานสารภีรวมใจ การผลักดันกระบวนการและเครือข่ายความร่วมมือ กลไก เครือข่ายประชาสังคม และสิ่งที่คาดหวังเชิงสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะชุมชน วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งที่นำไปสู่ธุรกิจได้ **มิติระบบการจัดการ** คือ ระบบการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ต้นน้ำ คือ การพัฒนาทีมงาน (คณะทำงานที่เกิดขึ้นของมหาวิทยาลัยและภาคีพัฒนาใน

มหาวิทยาลัย	เป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และด้านระบบการจัดการ สิ่งที่จะต้องทำอะไรบ้างจึงจะไปถึงเป้าหมาย
	ท้องถิ่น นักวิจัยใหม่) การออกแบบและสร้างเงื่อนไขในการจัดการด้านคุณภาพงานงานวิจัย กลางน้ำ คือ การทำ KM คณะทำงาน การพัฒนานักวิจัยใหม่และผลงานวิจัยร่วมกับท้องถิ่น **ความเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ** คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินงานพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนในพื้นที่สารภี ซึ่งมีทั้งข้อมูล เครือข่ายแกนนำสุขภาพที่น่าจะนำมาต่อยอดการทำงานได้
มรภ.นครราชสีมา	**มิติการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่** เกิดกระบวนการพัฒนาโจทย์และงานวิจัยข้าวภายใต้ยุทธศาสตร์ ครัวโคราชสู่ครัวโลก **มิติระบบการจัดการ** เกิดระบบ กลไกในการพัฒนางานวิจัยพื้นที่ของมหาวิทยาลัย **ความเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ** ด้านระบบบริหารงานวิจัย น่าจะทำความชัดเจนของความสัมพันธ์ของกลไกศูนย์ศึกษาพัฒนางานวิจัยพื้นที่กับ สถาบันวิจัยคืออะไร ด้านประเด็นโจทย์พื้นที่ การทำงานเรื่องข้าวในโคราชไม่ได้เริ่มจากศูนย์ น่าจะวิเคราะห์สถานการณ์ของประเด็นโจทย์ทั้งระบบ และทำให้ชัดว่ามิติที่โครงการนี้จะเข้าไปทำเรื่อง Korat Food Valley คืออะไร จุดไหน อย่างไร เพื่อให้เป้าหมายมีความชัด
มหาวิทยาลัยทักษิณ	**มิติด้านการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่** ใช้ประเด็นการจัดการน้ำคลองท่าแนะ คลองปากพยอมเป็นพื้นที่เป้าหมาย โดยการเปลี่ยนแปลงปลายทาง คือ การมีข้อมูลน้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และเครือข่ายคนทั้งลุ่มน้ำ ข้อมูลถูกใช้ในแผน อปท. น้ำท่วมลดลง น้ำมีคุณภาพ **มิติด้านระบบการจัดการ** เกิดคณะกรรมการวิจัยรับใช้สังคมโดยการมีส่วนร่วมของคณะ และทำ Cluster โดยดึงคณะมาร่วมกัน เพื่อสร้างนักวิจัยหน้าใหม่ให้เกิดขึ้น สร้างพี่เลี้ยงในการทำงาน โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาทำหน้าที่ประสานการวิจัยประสานความคิดและการทำงานร่วม
มทร.สุวรรณภูมิ	**มิติการเปลี่ยนแปลงพื้นที่** เกิดผลงานวิจัยที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ **มิติด้านระบบการจัดการ** ระบบการจัดการวิจัยที่นำไปสู่การจัดการใช้ประโยชน์ มีกลไกผู้ประสานงานวิจัยในระดับคณะและหน่วยจัดการวิจัยวิชาการรับใช้สังคมที่จะโยงกับคณะการจัดการโจทย์วิจัย เรื่องข้าว ท่องเที่ยว ระบบการจัดการต้นน้ำ

มหาวิทยาลัย	เป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และด้านระบบการจัดการ สิ่งที่จะต้องทำอะไรบ้างจึงจะไปถึงเป้าหมาย
	กลางน้ำ ปลายน้ำ พัฒนาโจทย์และพัฒนานักวิจัย - ระหว่างนักวิจัยและชุมชน ปลายทาง คือ การเรียนรู้ของผู้วิจัยและชุมชน การตีกรอบพื้นที่การทำงานกับประเด็นให้มีความชัดเจนมากขึ้น รวมถึงการตีพิมพ์ผลงานซึ่งจะร่วมมือกับ 9 มทร. พัฒนาวารสารที่จะรองรับงาน **ความเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ** การทำงานของ มทร.สุวรรณภูมิเริ่มจากการตั้งกลไกใหม่เพื่อแก้ปัญหาเรื่องช่องว่างของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ข้อดีการตั้งโครงสร้างใหม่ คือ ไม่มีแรงต้าน แต่ข้อที่พึงระวังคือระบบบริหารจัดการเงินที่ยังไม่มีระเบียบรองรับซึ่งต้องทำให้ชัด กรณีการทำวารสารรองรับร่วมกับเครือข่าย มทร. 9 แห่ง เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 3 ปีในการสร้างการยอมรับ ทั้งนี้ทิศทางของการตีพิมพ์จะได้รับการตอบรับที่ดีกับงานเฉพาะ Discipline จึงเสนอให้หาช่องทางจากวารสารที่มีมากกว่าการสร้างวารสารใหม่ที่ต้องใช้การผลักดันค่อนข้างมาก
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	**มิติการเปลี่ยนแปลงพื้นที่** ประเด็นโจทย์เน้นการจัดการชายแดน การจัดการพิบัติภัย เป้าหมายการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ คือปัญหาพื้นที่ลดลง มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งความรู้ และภาคีเห็นบทบาทในพื้นที่ **มิติด้านระบบการจัดการ** มหาวิทยาลัยมีองค์ความรู้ในการจัดการพื้นที่ชายแดน การสะสมความรู้จากงานวิจัยในการจัดการหลักสูตรทั้งความรู้และทักษะให้แก่บัณฑิตของสำนักวิชานวัตกรรมสังคม เกิด Social Change Maker ที่สามารถมองปัญหาได้ชัด ชี้ปัญหาได้ชัด สร้างคำนิยมใหม่ได้ **ความเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ** ความสัมพันธ์ของคณะนวัตกรรมสังคม คณบดี เป็นหน่วยจัดการ กับระบบกลางของมหาวิทยาลัยอย่างไร
มรภ.ราชนครินทร์	**มิติการเปลี่ยนแปลงพื้นที่** การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต เกิดกลไกความมือในการพัฒนาจังหวัด **มิติด้านระบบการจัดการ** เกิดการขยายผลการทำงานของหน่วยจัดการงานวิจัยของคณะ (FRMU) ที่เข้มแข็งไปยังคณะอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย การตีพิมพ์ผลงานวิชาการรับใช้สังคม
มหาวิทยาลัยนครพนม	**มิติการเปลี่ยนแปลงพื้นที่** เป้าหลักเน้นเรื่องพัฒนาคนทั้งของมหาวิทยาลัยและสร้างความสัมพันธ์กับกลไกพัฒนาพื้นที่ผ่านกระบวนการวิจัย โดยใช้ฐานการ

มหาวิทยาลัย	เป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ และด้านระบบการจัดการ สิ่งที่จะต้องทำอะไรบ้างจึงจะไปถึงเป้าหมาย
	ทำงานที่มหาวิทยาลัยได้ให้ทุกคณะลงไปทำงานในระดับอำเภอโดยประสานการทำงานในพื้นที่เป้าหมายของโครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแบบ ABC ของจังหวัดนครพนม แผนการทำงานเน้นการทบทวนการทำงานระดับตำบลในแต่ละอำเภอถอดบทเรียนและชุดความรู้ และมีการออกแบบการทำงานในพื้นที่ และวิเคราะห์ร่วมกัน **มิติด้านระบบการจัดการ** เกิดหน่วยงานจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เข้มแข็งทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ มีร่างระเบียบ ประกาศในการสนับสนุน อาจารย์ในสายวิชาการรับใช้สังคม และการจัดการของหน่วยสนับสนุน คือ สถาบันวิจัยและพัฒนาที่เชื่อมโยงกับคณะ
มรภ.นครปฐม	**มิติการเปลี่ยนแปลงพื้นที่** การยกระดับการแก้ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอและการผลิตส้มโอในจังหวัดนครปฐม โดยการบูรณาการหลายศาสตร์ และดึงภาคีมาร่วม **มิติด้านระบบการจัดการ** เกิดการจัดตั้งศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ในระดับคณะในการทำงานตอบโจทย์พื้นที่และสร้างนักวิจัย และเชื่อมโยงการทำงานกับสถาบันวิจัยและพัฒนา
	ความเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ การทำเรื่องส้มโอของมหาวิทยาลัยไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์น่าจะมีทุนการทำงานอยู่แล้ว น่าจะวิเคราะห์สถานการณ์และช่องว่างของความรู้ที่จะยกระดับการทำงานภายใต้โครงการนี้ว่าจะเน้นตรงไหน มุมคานงัดในการทำงานในการเดินต่อคืออะไรและวัดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
มหาวิทยาลัยศิลปากร	**มิติการเปลี่ยนแปลงพื้นที่** model การพัฒนาจังหวัดเพชรบุรีไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากฐานความรู้ของมหาวิทยาลัย **มิติด้านระบบการจัดการ** ระบบการจัดการกองทุนวิจัยของคณะในการ ทำวิจัยตอบโจทย์พื้นที่ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาทำหน้าที่ในการพัฒนาโจทย์ที่ดีและนำไปสู่การทำงานวิจัยที่ดีและผลงานวิจัย

ในช่วงท้ายของการทำ workshop 1 สกว. ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่านร่วมแลกเปลี่ยน คือ

1. คุณวนัส แต้ไพสิฐพงษ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท เบทาโกร ได้ร่วมแลกเปลี่ยนจากประสบการณ์การทำงานของภาคเอกชน โดยชี้ประเด็นว่า หากมหาวิทยาลัยเล็งเรื่องการปรับปรุงระบบการวิจัยในมหาวิทยาลัย สิ่งที่ต้องทำในขั้นแรกคือการวิเคราะห์ว่าระบบเดิมเป็นอย่างไร และระบบใหม่จะเป็น

อย่างไร แผนการทำงานที่เสนอดูเหมือนเน้นความหลากหลาย แต่น่าจะมี Standard บางเรื่องในการทำงานกับความหลากหลาย ในการทำงานของภาคเอกชนใช้เครื่องมือ PDCA (Plan - Do - Check - Act.) เพื่อตอบเรื่องจะทำงานดีขึ้นอย่างไร ต้องใช้ข้อมูลอะไร มีการทำข้อมูลก่อนและหลังการปรับปรุงระบบเพื่อเปรียบเทียบ พร้อมทั้งเสนอว่าในการวางกรอบการทำงานควรทำจากเล็กไปใหญ่ รวมถึงเสนอว่าสิ่งที่ไม่เห็นในการทำงานของมหาวิทยาลัยทั่วไปคือการนำงบการเงินของมหาวิทยาลัยระดับคณะมาวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์

2. ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผู้อำนวยการสถาบันคลังสมองแห่งชาติ ได้นำเสนอกรอบการทำงานของสถาบันคลังสมองในการพัฒนาเครือข่ายวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยและเครือข่ายบริการจัดการในมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนงานวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดยเริ่มจากการทำความชัดเจนเรื่องเครือข่ายว่ามีสองมิติ คือ เครือข่ายวิชาการ และเครือข่ายการบริหารจัดการ ซึ่งสถาบันคลังสมองแห่งชาติได้เตรียมแผนจัดประชุมเครือข่าย 3 ครั้ง ในวันที่ 16-17 ธ.ค 2557, 2-3 เม.ย 2558 และ16-17 ก.ค 2558 เวทีวิชาการเสนอผลงานวิชาการรับใช้สังคมทั้งในและต่างประเทศ รวมถึง Workshop เติมเต็มในหลักสูตรที่สถาบันคลังสมองแห่งชาติจัดสำหรับมหาวิทยาลัยทั่วไป 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรสำหรับนักวิจัย ได้แก่ การทำงานกับชุมชน การเขียนผลงานวิชาการ และหลักสูตรผู้บริหารงานวิจัย Research and Innovation รวมถึงการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิจัยเพื่อรองรับงานวิจัยรับใช้พื้นที่ ที่ยินดีลดค่าลงทะเบียน 50% ให้กับผู้แทนมหาวิทยาลัย 9 แห่ง จำนวน 1 ท่าน รวมถึงได้สะท้อนมุมมองต่อเรื่อง "นวัตกรรม" ว่าคือ การกระทำที่ใหม่ของตนเอง ซึ่งอาจมองได้หลายแบบ คือ โจทย์ใหม่ โจทย์เดิมกับกลุ่มเป้าหมายใหม่ คำตอบใหม่ในโจทย์เก่า หรือโจทย์เก่าแต่มีวิธีการหางบประมาณจากระบบด้วยวิธีการใหม่ เป็นต้น

กรณีนวัตกรรมการจัดการสิ่งที่ต้องมีเป็นพื้นฐาน คือ ลำดับขั้นตอน (Procedure) อาทิ

- สำรวจสถานะของสถาบัน
- สำรวจคน ความรู้ และเครือข่าย ภายในสถาบัน
- ประเมินสถานภาพของพื้นที่และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- กำหนดโจทย์และร่างแผนการทำงาน ร่วมกับทีมงาน กลุ่มเป้าหมาย และภาคี
- ด้านผลต่อชุมชน

พร้อมทั้งทิ้งท้ายเรื่องการทำงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยจากการทำงานพัฒนาพื้นที่ ว่าไม่ใช่วัดที่การแก้ปัญหา แต่สิ่งที่ต้องมีในขั้นต้นคือ การทำความเข้าใจต่อปัญหาโดยใช้ศาสตร์ ความรู้ กรอบแนวคิดเพื่อช่วยวิเคราะห์และยกระดับความรู้จากการทำปฏิบัติการ อาทิ

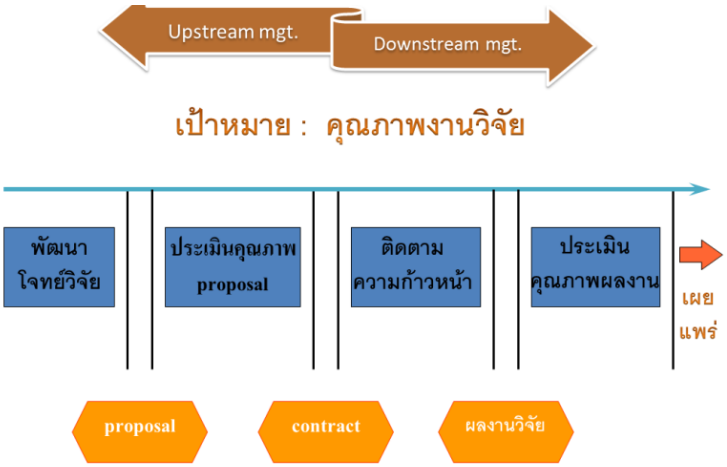
- ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี
- ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- Participatory Action Research (PAR)
- หลักการจัดการให้เกิดความเปลี่ยนแปลง (Change Management)
- หลักการของวิชาการรับใช้สังคม (ก.พ.อ.)

• หลักการของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

• หลักการของ University Engagement

❸การบรรยายในหัวข้อ Research Management โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการกองทุนสนับสนุนการวิจัยด้านยุทธศาสตร์วิจัยเชิงพื้นที่

การจัดการงานวิจัยจากประสบการณ์การทำงานของ สกว. จะต้องเริ่มจากคิด Output ให้ชัดตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อมองย้อนกลับมาว่าจะต้องทำอะไรและเก็บข้อมูลอะไรบ้าง ทั้งนี้ในการบริหารจัดการงานวิจัยสามารถแบ่งกระบวนการทำงานได้เป็น 2 ช่วง คือ 1. Upstream Management 2. Downstream Management มีเป้าหมาย คือคุณภาพงานวิจัย โดยมีกระบวนการดังภาพ ซึ่งในแต่ละขั้นของการทำงานจะมีสิ่งที่เป็น Output ของการทำงานที่ระบุไว้ กล่าวคือ การพัฒนาโจทย์วิจัยจะได้ ข้อเสนอโครงการ การประเมินคุณภาพข้อเสนอโครงการ จะได้โครงการที่มีคุณภาพที่จะจัดทำสัญญา การติดตามความก้าวหน้าจะทำให้ได้ผลงานวิจัยตามเป้าหมาย เป็นต้น อย่างไรก็ดี ในการทำงาน Upstream นี้ กระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการทำให้ได้งานที่ดี อีกประการที่สำคัญ คือ การเลือกหัวหน้าโครงการวิจัย ทั้งนี้ในการดำเนินงาน 2-3 เดือนต่อไปนี้จะอยู่ในขั้น Upstream

สำหรับข้อเสนอโครงการของมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง รูปแบบการจัดการกับโจทย์วิจัย สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบ A กรณีเน้นเป้าหมายแก้โจทย์ของพื้นที่ที่ชัดเจน แบบ B กรณีเน้นเป้าหมายให้คณะได้หาโจทย์ที่เหมาะกับความถนัดของคณะ

โดยมีกระบวนการพัฒนาโจทย์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการดังต่อไปนี้

① แบบ A มีโจทย์ปัญหาของพื้นที่ชัด พัฒนาเป็นชุดโครงการ มีเป้าหมายรวม ซึ่งมาจากโครงการย่อย ที่มีเป้าหมายย่อย บทบาทของผู้จัดการโครงการ จะต้องทำให้เห็นองค์ประกอบของทั้งชุดได้ โดยมีขั้นตอน

1) สร้าง/ตรวจสอบเป้าหมายร่วม และดึง User (หน่วยงานที่สนับสนุน กลุ่มคนที่จะเข้ามาขับเคลื่อน) มาร่วมให้ความเห็น ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์ User ที่จะดึงเข้ามาร่วมในการจัดเวที

2) ประกาศโจทย์วิจัยหรือหานักวิจัยที่เหมาะสม และพัฒนา Proposal เพื่อเพิ่มในจุดที่ยังขาด ที่ยังมีช่องว่างของความรู้ ทั้งนี้ควรเสนอเป็น Concept Paper เข้ามาก่อนเพื่อคัดกรองเบื้องต้น จากนั้นจึงพัฒนาเป็น Full Proposal ซึ่งใน Full Proposal ต้องมีการ Review เอกสารเพื่อลดความซ้ำซ้อนและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

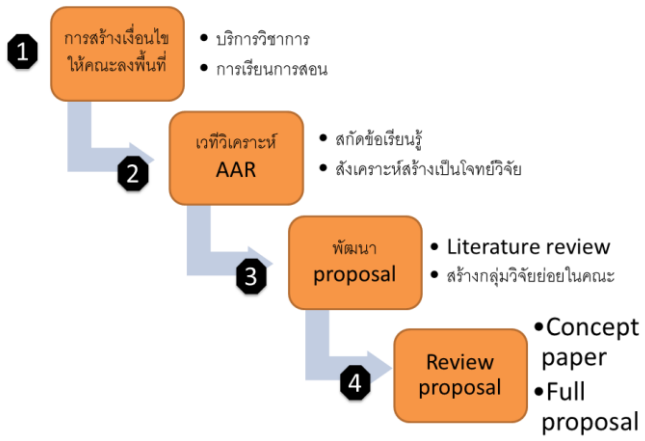
3) กระบวนการ Review Proposal ควร Review ทั้ง Concept Paper และ Full Proposal ซึ่งในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมี User และ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะประเด็นมาร่วมในเวทีด้วย สำหรับเครื่องมือการทำงานที่สำคัญ คือ การประชุม ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ 1) สร้างกรอบโจทย์วิจัยและเป้าหมายร่วม ได้ประเด็นที่สำคัญและมีผู้ต้องการใช้งานจริง 2) พัฒนาข้อเสนอโครงการ และ 3) ตรวจสอบคุณภาพและควบคุมคุณภาพงานวิจัย ทั้งนี้เครื่องมือหลักที่จำเป็นสำหรับการวางแผนการประชุมในแต่ละครั้งจะประกอบด้วย 1) Participant 2) Agenda Flow 3) Inputs 4) Meeting Technique และ 5) Synthesis เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องสรุปให้ได้ว่าจะต้องทำอะไรต่อ

② แบบ B เน้นการแบ่งงานให้คณะได้ทำงานตามความถนัดของคณะ มีขั้นตอน

1) สร้างเงื่อนไขให้คณะพาคณาจารย์/นักศึกษาลงพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจปัญหาของชุมชน ประเมินความรู้ที่ขาด สร้างสัมพันธภาพกับชุมชน/กลไกพัฒนาพื้นที่ และมองหางานวิจัยที่จะไปเติมเต็มในจุดที่ขาดโดยการทำงานร่วมกับคนในพื้นที่

2) เวที AAR เพื่อช่วยทำประเด็นวิจัยให้คม โดยหน่วยจัดการเป็นผู้ดึงคณะต่างๆ และ Reviewer มาเข้าร่วม

3) ให้คณะไปหารือภายใน สร้างกลุ่มวิจัยในคณะ แยกประเด็นวิจัยย่อยและให้นักวิจัยพัฒนา Concept Paper โครงการย่อย ที่จะนำไปสู่เป้ารวมของชุดโครงการ 4) Review Concept Paper และปรับแก้ไขเป็น Full Proposal จากนั้นจัดกระบวนการ Review Full Proposal อีกครั้งก่อนที่ออกสัญญา ดังภาพ

เครื่องมือช่วยในการจัด Review ได้แก่

1) Reviewer

- Panel review การจัดเวทีให้นักวิจัยได้รับฟังความเห็นและแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิ

- Mail review ส่งประเมิน

2) Database

- ฐานข้อมูลทั้ง Reviewer และ Researcher

3) แบบฟอร์มต่างๆ อาทิ แบบประเมินข้อเสนอโครงการและรายงาน แบบฟอร์มสัญญา

สำหรับด้านการพัฒนาระบบจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัย ได้แก่

1) ระเบียบ/กติกา การปรับระเบียบ/กติกาให้เอื้อต่อการทำงานของนักวิจัย อาทิ ระเบียบการเงิน ให้ยืดหยุ่นคล่องตัว การนับภาระงานของนักวิจัย การให้แรงจูงใจ/ให้คุณค่าแก่การทำงานวิจัยรับใช้พื้นที่/สังคมภายในมหาวิทยาลัย การขออนุญาต/อนุมัติในการลงพื้นที่ การสนับสนุนเพื่อการพานักศึกษาไปร่วมเรียนรู้/ทำวิจัยระบบ

2) ฐานข้อมูล การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัย อาทิ e-Research, Researcher, Reviewer และ Project mgt.

☐ 3) วัฒนธรรมองค์กร อาทิ วงเสวนาแลกเปลี่ยนประจำเดือน หมุนเวียนตามคณะ

ต่อด้วยการนำเสนอกรณีศึกษาของ 2 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่เป็นตัวแบบการทำงานที่มีโจทย์ประเด็นชัดและบริหารเป็นชุดโครงการควบคู่กับการพัฒนาระบบงานและมหาวิทยาลัยพะเยา คือแบบที่เน้นการแบ่งงานให้คณะทำตามความถนัด เพื่อให้มหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่งที่รับทุนได้เข้าใจเรื่องเครื่องมือและกระบวนการในการบริหารงานวิจัยเพื่อไปสู่เป้าหมายทั้งในมิติเนื้อหาและระบบวิจัย (รายละเอียดการดำเนินงานของกรณีศึกษาดังเอกสารประกอบการประชุม)

❹ Workshop 2 ถอดการเรียนรู้และกำหนดแผนการทำงานของโครงการของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

① **มหาวิทยาลัยนครพนม**

เป้าหมายของการดำเนินงานโครงการ

1. มิติการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่

- การทำงานร่วมกันของภาคีในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถาน (อปท.) สถาบันการศึกษาและชุมชน
- ภาคีในพื้นที่ได้พัฒนาบุคลากรโดยใช้ข้อมูลและความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ผ่าน “กระบวนการวิจัย”
- ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และฐานข้อมูลงานวิจัย

2. มิติการเปลี่ยนแปลงของการบริหารจัดการงานวิจัย

- เกิดหน่วยจัดการงานวิจัยทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ/วิทยาลัยที่มีความเข้มแข็ง
- ดำเนินการทำงานทั้งในแบบ Basic Research, Apply Research และวิจัยสถาบัน
- การทำงานวิจัยร่วมกันทั้งในเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่
- การพัฒนานักวิจัยพี่เลี้ยงและนักวิจัยรุ่นใหม่

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการประชุม

1. ระบบการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง
2. การจัดการโครงสร้างงานวิจัย

แผนการทำงานระยะ 3 เดือน

1. วันที่ 31 ตุลาคม 2557 จะมีการนัดพูดคุยเกี่ยวกับการจัดการงานวิจัยในระดับคณะ เรื่องทิศทางและเป้าหมายของงาน (1. การทำงานเป็นทีม 2.บูรณาการงานวิจัยกับพันธกิจอื่นๆ 3.บูรณาการสาขาวิชา/คณะ)

2. การพูดคุยกับภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด (การหาตัวเชื่อมระดับคณะ/ภาคี)

3. การขับเคลื่อนในการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อจัดทำ Concept Paper

4. หน่วยจัดการงานวิจัยระดับคณะ/วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

- ยุทธศาสตร์การวิจัยสายรับใช้สังคม
- กลไกงานวิจัยในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
- เวที KM การจัดการงานวิจัยในระดับคณะ และมหาวิทยาลัย
- ระบบฐานข้อมูลงานวิจัย/นักวิจัย
- ระบบฐานข้อมูลของจังหวัดนครพนม

5. การทำความเข้าใจกับภาคีจังหวัดเพื่อเห็นประเด็นในพื้นที่ ในเดือนพฤศจิกายน

นอกจากนี้จะจัดทำปฏิทินการทำงานของโครงการทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย ตลอดจนจะจัดให้เกิดเวที KM อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการลงพื้นที่เพื่อค้นหาโจทย์วิจัยนั้นปัจจุบันนักวิจัยได้เริ่มลงพื้นที่แล้วแต่จะต้องมีการลงพื้นที่เพื่อทบทวนโจทย์วิจัยกันอีกครั้ง สำหรับเรื่องระบบฐานข้อมูลงานวิจัยและนักวิจัยได้เริ่มดำเนินการไปบ้างแล้ว โดยมีการศึกษาถึงศักยภาพของจังหวัดไปแล้วในระดับหนึ่ง

② มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

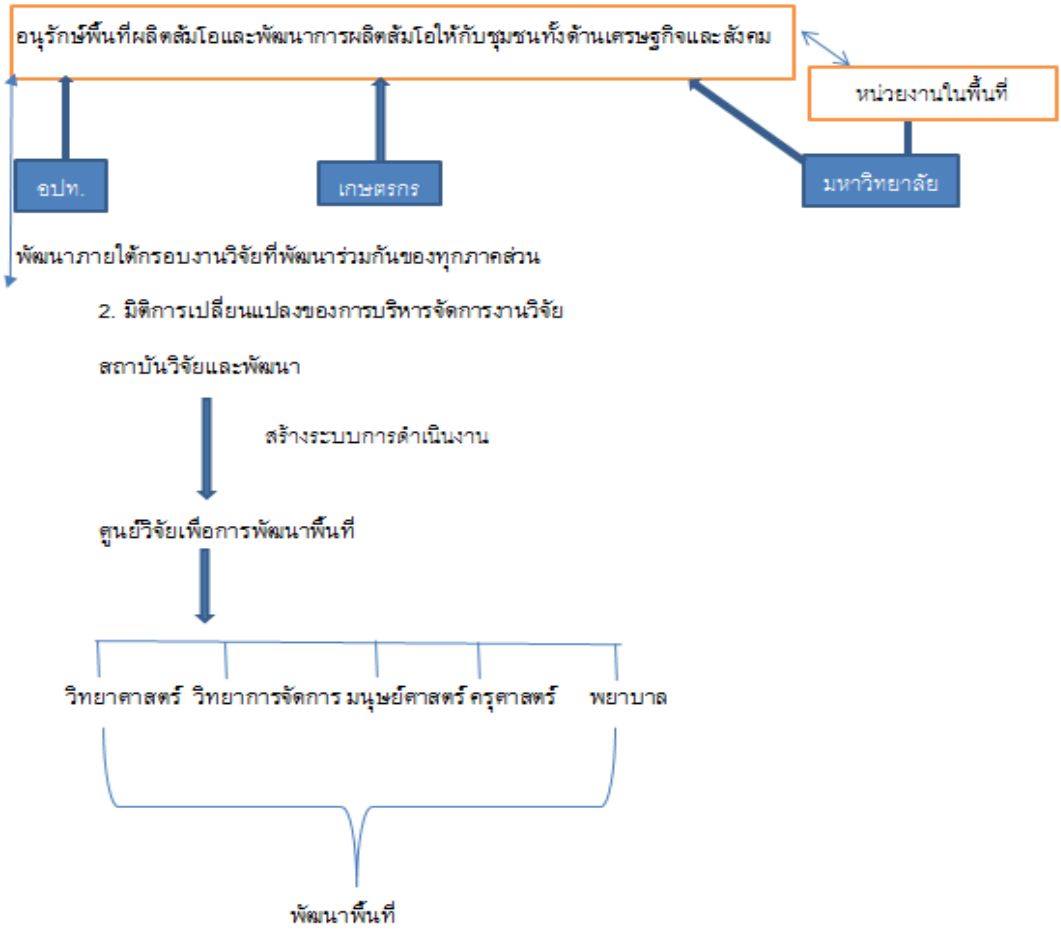
เป้าหมายของการดำเนินงานโครงการ

1. มิติการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่

-พัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

- สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่

-ประสานการดำเนินงานภายใต้กรอบเดียวกัน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการประชุม

1. การบริหารโครงสร้างการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย มรภ.นครปฐม คล้าย มรภ.อุตรดิตถ์ → มีการทำงานเรื่องตำบลสุขภาวะ → กลไกศูนย์ศึกษาพัฒนาพื้นที่ - การเชื่อมกับคณะ → ฐานข้อมูล →การจัดการวิจัยพื้นที่

2. แนวทางในการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในการทำงานพื้นที่จากฐานข้อมูล และการพัฒนาโครงการวิจัย → ระบบการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่

3. การเชื่อมประสานการทำงานของคณะ

แผนการทำงานระยะ 3 เดือน

1. ระบบการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่

2. พูดคุยกับคณบดีเพื่อวางโครงสร้างหน่วยวิจัยในคณะ จะมีหน้าที่บทบาท และเชื่อมประสานกับสถาบันวิจัยและพัฒนาอย่างไร

3. ศึกษาระเบียบต่างๆ ข้อจำกัด และนำไปสู่การแก้ไขระเบียบต่างๆ

4. เขียนแผนการทำงานให้ชัดเจนว่าจะวางแผนการทำงานอย่างไร

5. จัดเวทีเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยให้ชัด และกระบวนการพัฒนาข้อเสนอโครงการ (CP→Full Proposal)

③ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แผนการทำงานและ Output ระยะ 3 เดือน

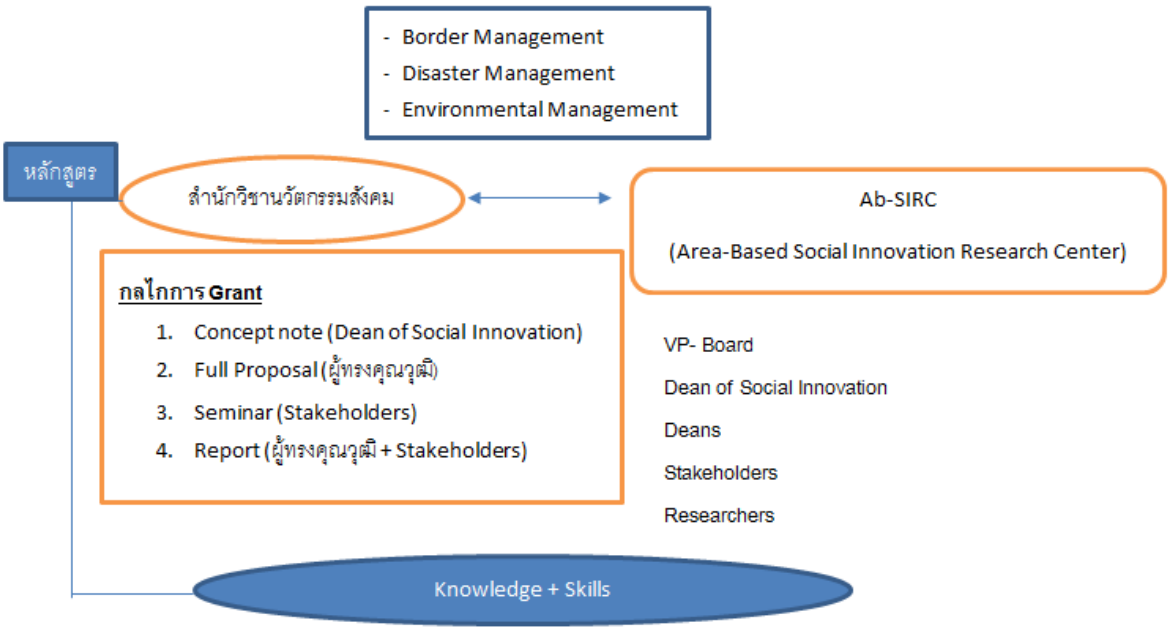
1) จัดตั้งทีมการบริหารจัดการงานวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัยและพัฒนากับคณะ

2) จัดเวทีประชุมร่วมกันเพื่อให้ได้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ ที่จะใช้เป็นกรอบการวิจัย 3) ได้กรอบการวิจัยของแต่ละคณะรวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของแต่ละคณะ 4) ได้แนวทางการการจัดการงบประมาณและได้ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเป็นที่ปรึกษาในโครงการวิจัยของแต่ละคณะ

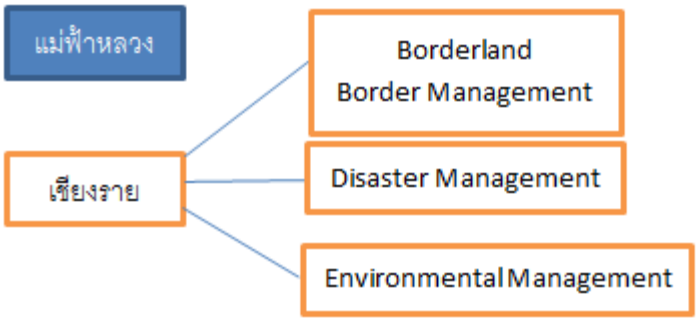
5) ได้ Concept paper และ 6) ได้ Outline ของ Final report เพื่อใช้ในการวางการทำงานตั้งแต่เริ่มต้น

④ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

เป้าหมายการทำงาน

การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่

1. การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน (การมีส่วนร่วมกำหนดโจทย์ ฯลฯ , การนำไปใช้ประโยชน์)
2. ความรู้ → ทักษะ → การนำการเปลี่ยนแปลง (Social Change Maker)
3. หลักสูตร (การจัดการพื้นที่ชายแดน)

แผนงานระยะ 3 เดือน

1) จัดตั้งบอร์ดของศูนย์ Ab-SIRC ที่มีทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย User และภาคีต่างๆ มาเข้าร่วมกับคณะทำงานของมหาวิทยาลัย 2) สร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อผนวกความร่วมมือ 3) วันที่ 3 พฤศจิกายน นี้ ทางมหาวิทยาลัยจะนัดประชุมเพื่อพิจารณา Proposal ที่มีอยู่แล้ว 6 โครงการ ที่ผ่านการกลั่นกรองเบื้องต้นแล้ว โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิมาเข้าร่วมในกระบวนการเพื่อจะได้แจ้งปรับแก้ไข 4) ประมาณเดือนธันวาคม จะมีการจัด Focus Group ร่วมกับภาคีต่างๆ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาข้อเสนอโครงการทั้ง 6 โครงการ ที่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนามาแล้วในขั้นต้น ซึ่งจะได้พัฒนาข้อเสนอโครงการให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และออกสัญญาต่อไปภายในเดือนต้นปีหน้า นอกจากนี้ยังจะมีเพิ่มเติมอีก 4 โครงการ ซึ่งจะได้ดำเนินการต่อไปเช่นเดียวกันและคาดว่าจะออกสัญญาภายในเดือนมีนาคม

⑤ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

แผนงานระยะ 3 เดือน

1) วันที่ 29 ตุลาคม นี้จะจัดประชุมคณะทำงานของโครงการเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย กลไก และเป้าหมายร่วมกันให้ชัดเจน

2) จัดเปิดตัวโครงการให้ประชาคมชาวราชนครินทร์ได้รับทราบ

3) วันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2557 จัดเวทีวิเคราะห์และสังเคราะห์โจทย์ร่วมกับภาคีท้องถิ่น อาทิ พัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด 4) จัดทำ Concept paper ทั้งนี้แต่ละคณะมีโจทย์วิจัยอยู่บ้างแล้ว

⑥ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

แผนงานระยะ 3 เดือน

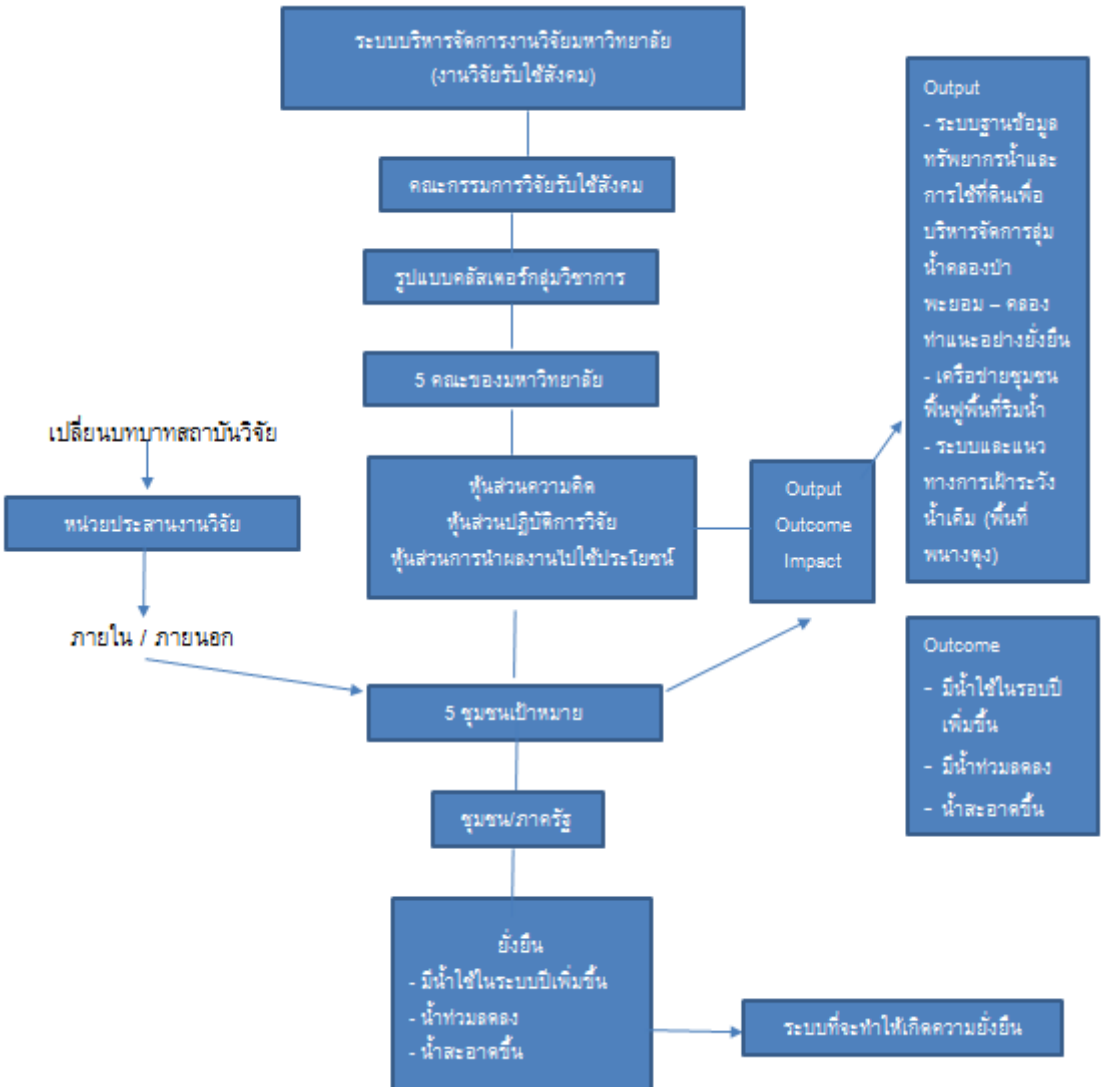
1) จะจัดตั้งหน่วยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้สถาบันวิจัยและพัฒนา

2) วางระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและพัฒนางานวิจัยไปพร้อมๆกัน ซึ่งจะต้องกลับไปพิจารณาทบทวนระบบการวิจัยภายในของมหาวิทยาลัยเพื่อจะได้วางระบบ ระเบียบ กติกา การดำเนินต่างๆ

3) ภายใน 3 เดือน จะต้องได้ Concept paper 10 โครงการ

⑦ มหาวิทยาลัยทักษิณ

เป้าหมาย

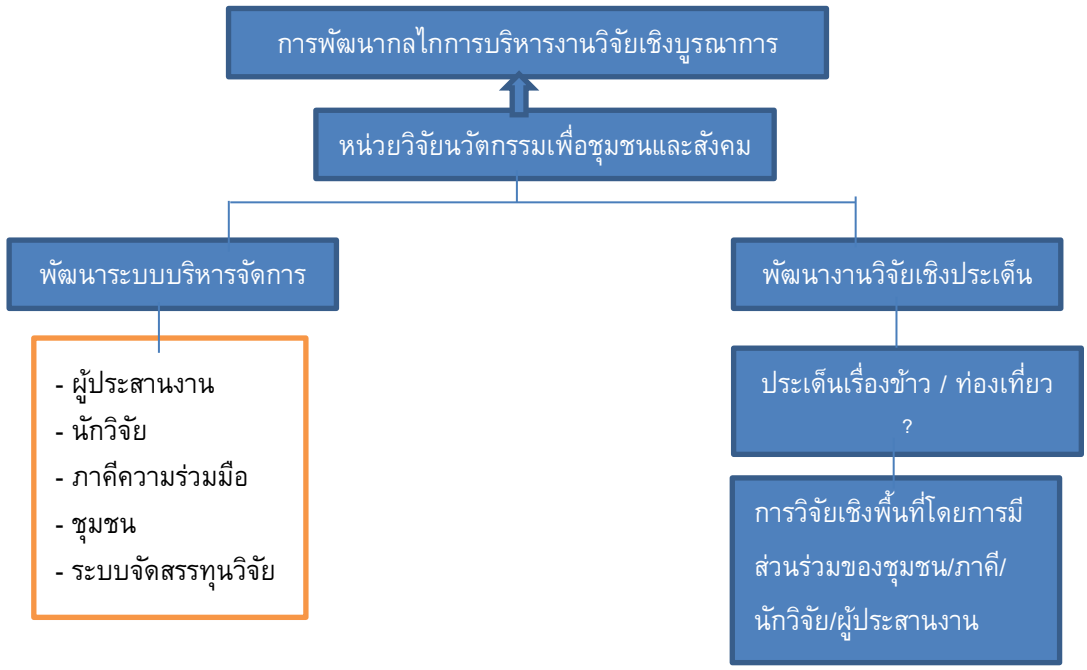
แผนงานระยะ 3 เดือน

การพัฒนาระบบในระดับมหาวิทยาลัยจะกลับไปดำเนินงาน 1) ประชุมกับคณบดี และหัวหน้า Cluster ในแต่ละ Cluster เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน 2) จัดทำระบบฐานข้อมูลนักวิจัยในมหาวิทยาลัย 3) จัดกระบวนการคัดเลือกนักวิจัยพี่เลี้ยง รวมทั้งนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยมุ่งหวังสร้างนักวิจัยพี่เลี้ยงที่จะไปช่วยพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่

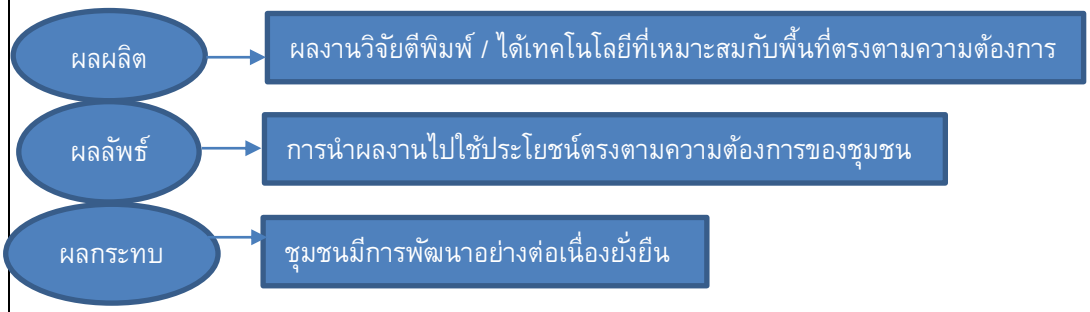
การพัฒนาในระดับ Cluster ซึ่งในแต่ละ Cluster นั้นประกอบด้วย นักวิจัยพี่เลี้ยง นักวิจัยรุ่นใหม่ และนักวิจัยชุมชน จะมาร่วมกับพัฒนาข้อเสนอโครงการให้มีความชัดเจนมากขึ้น มีการลงพื้นที่เพื่อคัดเลือกพื้นที่นำร่องร่วมกัน และบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

⑧ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เป้าหมาย

- การจัดการการเรียนรู้ร่วมกัน/ความสัมพันธ์
- การจัดทำฐานข้อมูล
- การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

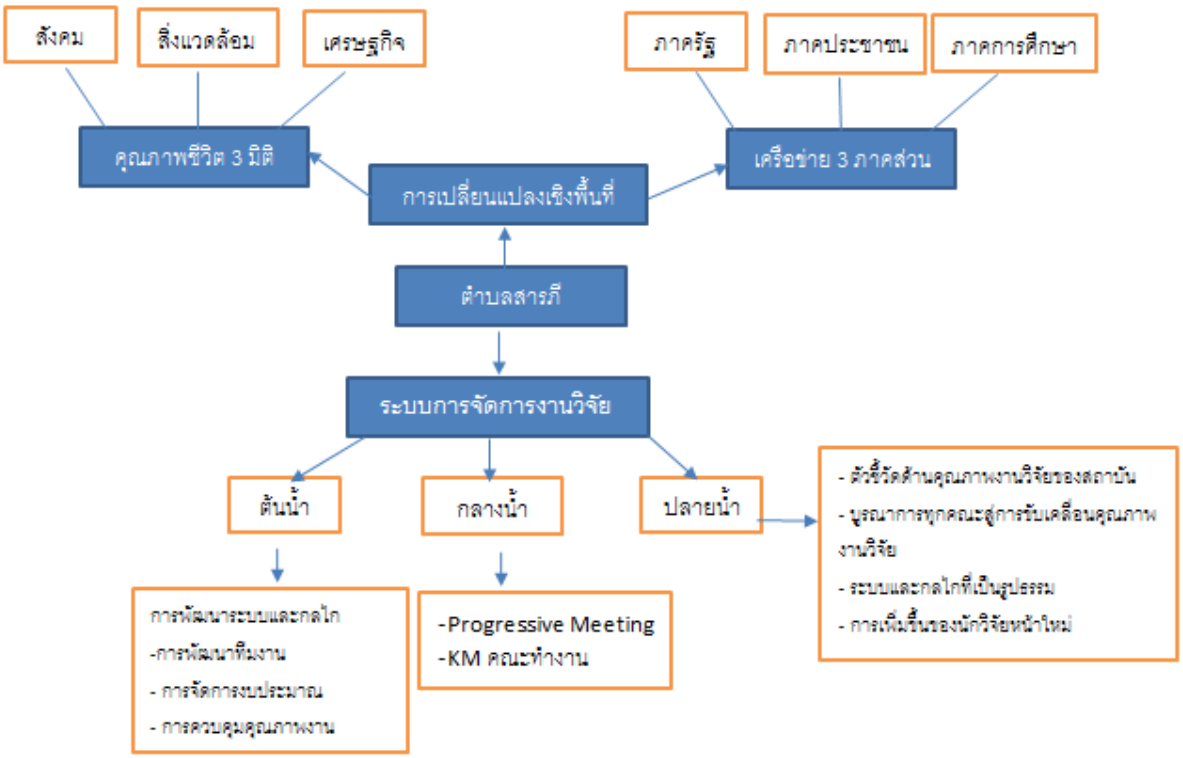
แผนงานระยะ 3 เดือน

1) จะพยายามปรับระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยภายในเดือนตุลาคมนี้จะ

จัดทำแผนที่กลยุทธ์พัฒนางานวิจัยให้มีความชัดเจนสามารถตอบ KPI ของมหาวิทยาลัยและท้องถิ่นได้ 2) แต่งตั้งคณะทำงานของแต่ละคณะ ซึ่งจะมีการประชุมอย่างน้อยทุก 2 สัปดาห์ 3) จัดทำฐานข้อมูลให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยจะประสานงานกับสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลการผลิตข้าวรายแปลง พื้นที่เพาะปลูก พันธุ์ เทคโนโลยีต่างๆ 4) เดือนพฤศจิกายน จะจัดเวทีเพื่อชี้แจงการทำงานให้กับคณะต่างๆ รวมทั้งลงพื้นที่ศึกษาและร่วมกันพัฒนาโจทย์ 5) เดือนธันวาคม จะประกาศทุนวิจัย โดยตั้งเป้าไว้ 5 ชุดโครงการ

⑨ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

เป้าหมาย

แผนงานระยะ 3 เดือน

1) จัดตั้งคณะทำงานโครงการ

2) พาทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษา ทั้งนี้ก่อนลงพื้นที่จะไปศึกษาดูงานกับทางมหาวิทยาลัยพะเยาก่อน

3) จัดกระบวนการ Review Concept Paper ที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งพัฒนา Concept Paper และ Full Proposal ให้แล้วเสร็จภายใน 3 เดือน คาดว่าจะได้โครงการวิจัย 3-4 โครงการ

ข้อเสนอแนะและข้อสรุปเพื่อการจัดการ

1. แต่ละมหาวิทยาลัยยังไม่ได้คิดถึง Outline ของรายงาน ซึ่งหากกำหนด Outline ของรายงานไว้ตั้งแต่ต้นจะช่วยทำให้เห็นว่าจะต้องเก็บข้อมูลอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเมื่อจบโครงการ สำหรับการออกสัญญาให้กับโครงการแต่ละมหาวิทยาลัยควรต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จอย่างช้าภายในเดือนมีนาคม

2. ขอให้มหาวิทยาลัยลงตารางนัดหมายเข้าร่วมการประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยที่จัดโดยสถาบันคลังสมองแห่งชาติ รวม 3 ครั้ง และเตรียมการข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนในการในการเข้าร่วมประชุม ดังนี้

2.1 ครั้งที่ 1 วันที่ 16-17 ธ.ค 2557 วัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนสถานการณ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อสังคมและชุมชนของมหาวิทยาลัยในประเด็นหลัก 4 ด้าน คือ (1) purpose (2)process (3)people (4) partner และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสองมิติ คือ การพัฒนาและออกแบบการบริหารจัดการของแต่ละมหาวิทยาลัย และการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

2.2 ครั้งที่ 2 วันที่ 2-3 เมษายน 2558 วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการของมหาวิทยาลัย ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานในทั้งสองมิติคือ การบริหารจัดการของแต่ละมหาวิทยาลัย และการพัฒนาโจทย์วิจัยเชิงพื้นที่

2.3 ครั้งที่ 3 วันที่ 16-17 กรกฎาคม 2558 วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานเบื้องต้นของการพัฒนาบริหารจัดการวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัย และงานวิจัย/งานวิชาการเชิงพื้นที่ของแต่ละมหาวิทยาลัย

3. ขอให้มหาวิทยาลัยจัดส่งแผนงานระยะ 3 เดือนให้ กับ สกว. ที่อีเมล์ benyapa@trf.or.th, tuangporn@trf.or.th และ benjamas@trf.or.th เพื่อประสานการทำงานกับทีมพี่เลี้ยงในการวางแผนการลงพื้นที่แต่ละมหาวิทยาลัยต่อไป

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม

ผู้รับทุนจากมหาวิทยาลัย 27 ท่าน ดังนี้

ชื่อ – สกุล	**มหาวิทยาลัย**
1. ผศ.ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย ผอ.สถาบันวิจัยและพัฒนา	มหาวิทยาลัยทักษิณ (วิทยาเขตพัทลุง)
2. อาจารย์ ดร.กฤธยากาญจน์ โตพิทักษ์	
3. อาจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ เกื้อรักษ์ รองคณบดีฝ่ายบริการการศึกษาและฝ่ายพัฒนานิสิต	
4. รศ.ระวีวรรณ สุวรรณศร รองอธิการบดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. รศ.ดร.กิตติ บุญเลิศนิรันดร์ ผู้ช่วยอธิการบดี	
6. คุณธารนี นวัสนรี	
7. ผศ.ดร.จารุวรรณ สิงห์ม่วง ผอ.สถาบันวิจัยและพัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
8. ผศ.ดร.ดวงพร ภู่ผะกา คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
9. ดร.พิชญสิณี อริยธนะกตวงศ์	
10. รศ.ชลีรัตน์ พยอมแย้ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
11. ผศ.ดร.พงษ์นาถ นาถวรานันต์	
12. อาจารย์ ดร.พัชรศักดิ์ อาลัย	
13. รศ.ดร.ชยาพร วัฒนศิริ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
14. ดร.ร่มเย็น โกไศยกานนท์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	
15. ดร.ปรีชา อุยตระกูล	มหาวิทยาลัยนครพนม

ชื่อ – สกุล	มหาวิทยาลัย
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา	
16. รศ.พ.อ.ดร.วรศิษย์ อุชัย	
17. อาจารย์พนิฐา ยงพิทยาพงศ์	
18. ผศ.ดร.วาสนา ภานุรักษ์ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
19. ผศ.ดร.ธนิดา ผาติเสนะ	
20. ผศ.เนตรชนก คงทน	
21. ผศ.ดร. อริศร์ เทียนประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
22. ผศ.ดร.บูลย์จีรา ชิรเวทย์	
23. คุณกรรณิกา ตะกรุดโทน	
24. คุณณัฐฐา ถิรโสภี	
25. อาจารย์เสฏฐวุฒิ หนุ่มคำ	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
26. อาจารย์สัชฌุเศรษฐ์ เรืองเดชสุวรรณ	
27. อาจารย์นินุช บุณยฤทธานนท์	

ผู้รับทุนกลุ่มสถาบันและหน่วยงานกลาง 3 คน

ชื่อ – สกุล	มหาวิทยาลัย
1. ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผู้อำนวยการ	สถาบันคลังสมองของชาติ
2. คุณณราพร ธีรกัลยาณพันธุ์	
3. คุณพัชยา มาสมบูรณ์	

คณะผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อติดตามสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัยกลุ่มมหาวิทยาลัย 9 ท่าน

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง / หน่วยงาน
1. รศ.ดร.สุภาวิณี สัตยาภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
2. รศ.ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
3. ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์	รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิจัยอุตสาหกรรมและชุมชน สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา	ผู้อำนวยการ ศูนย์เครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาเชิงพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยพะเยา
5. ผศ.ดร.อนุรักษ์ ประสาทเขตร์การ	รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต สาขาวิชาวัสดุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
6. รศ.นพ.อำนาจ อยู่สุข	รองอธิการบดีฝ่ายบริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรม และกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
7. รศ.ดร.อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
8. ผศ.พัชริน ดำรงกิตติกุล	ผู้ประสานงานการจัดการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษา
9. คุณวนัส แต้ไพสิฐพงษ์	กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท เบทาโกร จำกัด อาคารเบทาโกร ทาวเวอร์ (นอร์ธปาร์ค)
10. คุณภาคภูมิ สกลภาพ	ผู้เชี่ยวชาญกลยุทธ์การบริหารประจำสำนักประธานเจ้าหน้าที่บริหาร เครือเบทาโกร

คณะกรรมการกำกับแผนงานวิจัยมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ (คณะที่ 1) จำนวน 3 คน

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง
1. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เงารังษี	ประธานกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาการศึกษา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์	รองประธานกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ปาริชาติ วลัยเสถียร	

คณะกรรมการพิจารณา ติดตามและประเมินผล (คณะที่ 2) จำนวน 7 คน

ชื่อ – สกุล	หน่วยงาน
1. นายธานินทร์ ผะเอม	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
3. รศ.ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา	รองอธิการบดีฝ่ายบริหารทรัพยากร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
4. ผศ.ดร.อินทิรา ซาฮีร์	ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
5. รศ.ดร.เสมอ ถาน้อย	สำนักประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. น.ส.เบญจมาศ ตีระมาศวณิช	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
7. ผศ.ดร.เจษฎา มิ่งฉาย	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

เครือข่ายวิจัย เจ้าหน้าที่ สกว. และวช. จำนวน 7 คน

ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง / หน่วยงาน
1. นางนิตยา พุทธโกษา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ (วช.)
2. นางสาวชนิดา เลิศศลารักษ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ปฏิบัติการ (วช.)
3. นางสาวเฉลิมขวัญ สุขเกษม	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน (วช.)
4. น.ส.เบญญาภา มารินทร์	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ (สกว.)
5. น.ส.ตวงพร ปานอุทัย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ (สกว.)
6. น.ส.เกวลี ศรีหะมงคล	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ (สกว.)
7. น.ส.ธิติมาพร แก้วกำเหนิด	เจ้าหน้าที่สนับสนุนทั่วไป (สกว.)